

Land van de Woestijne

Tijdschrift van de

Heemkundige kring „Arthur Verhoustraete”

14e jaargang • nrs. 1 en 2 • 1991

Land van de Woestijne

Tijdschrift van de
Heemkundige kring „Arthur Verhoustraete”

14e jaargang · nrs. 1 en 2 · 1991

SLACHTOFFERS VAN DE LUCHTAANVAL IN DE KESTELSTRAAT TE AALTER OP MAANDAG 27 MEI 1940.

In mijn bijdrage "Herinneringen aan de meidagen van 1940" L.v.d.W. nr 2/1980, p.22, werd gehandeld over de luchtaanval op een legerkolonne in de Kestelstraat. Door een lezer werd mij naderhand verteld, dat ook een vluchteling uit Poesele tot de slachtoffers behoorde.

Bij nader onderzoek is gebleken, dat het gaat om Triphon VAN HUFFEL, geboren te Meigem op 22 april 1861, echtgenoot van Elo-die Kerres, zoon van wijlen Desiderius en van Rosalie Verbeke. Hij was landbouwer en woonde in de Kerkstraat te Poesele.

Triphon had zich tijdens de aanval verscholen in de sloot naast de weg, maar door zijn gevorderde leeftijd en stramheid kon hij zich niet helemaal bukken en werd zo door projectielen getroffen waarna hij aan zijn verwondingen bezweek.

GELOOFD ZIJ JEZUS-CHRISTUS AMEN.

*Eene eerekroon is de ouderdom die op de wegen
der gerechtigheid gevonden wordt.*

BID VOOR DE ZIEL
van

TRIPHON VAN HUFFEL

Echtgenoot van

ELODIE KERRES.

*Geboren te Meigem den 22 April 1861
en onvoorziens, als slachtoffer van den oorlog,
overleden te Aalter den 27 Mei 1940.*

Zalig zijn zij die altijd de dood voor oogen hebben en er zich toe bereiden, want de Zoon des menschen zal komen als men er het minst aan denkt; maar de rechtveerlige, al werd hij door de dood verrast, zal in vrede zijn.

De dag van den dood is beter dan die der geboorte; want de dag der geboorte boeit de vrijheid der ziel aan het lichaam, terwijl de dood die boeien ontbindt.

Het is geschiedt zooals het den Heer behaagde, onderwerpen wij ons aan zijnen H. Wil.

Hij was eenvoudig, rechtveerdig, vreesde God en week af van het kwaad.

Beninde Echtgenoot en Kinderen, ik ben heenen, doch stierf met een rein gemoed, overtuigd dat ik immer poogde wel te doen. Hemint elkander en dan zal de eenwige rust mij zacht zijn. . . Tot wederziens.

Zoet Hart van Maria, wees mijn zaligheid! (300 d. aff.)

R. I. P.

Drukk. R. Schelstraete, Lootenhulle

Door lezers die in mei 1940 in de Kestelstraat woonden werd mij verteld, dat er ook een majoor bij de slachtoffers was.

Op dezelfde bladzijde van hogergenoemde bijdrage heb ik wel melding gemaakt van Majoor Richard Malfait, van het zesde Linieregiment, uit Hoboken, overleden om 19.15 uur te Maria-Aalter.

In "Kroniek van de Operaties van de Tweede Infanteriedivisie 23 tot 28 Mei 1940" verschenen in Appeltjes van het Meetjesland, nr 41/1990,

*Bidprentje mij bezorgd door
André Bollaert uit Poesele,
waarvoor hartelijk dank.*

schrijft Roger Moelaert, dat Majoor Malfait werd gedood tijdens de luchtaanval in de Kestelstraat te Aalter, maar "dat men waarschijnlijk gepoogd heeft om zijn leven te redden door een vlugge afvoer naar een heelkundige ambulance (te Beernem?)". Majoor Malfait is dus, evenals Triphon Van Huffel, een slachtoffer van de luchtaanval in de Kestelstraat op 27 mei 1940.

Maurice THYS

Bronnen:

Gemeentearchief Aalter. De overige bronnen zijn vermeld in de tekst.

CURSIEFJE.

Brand Oostergem

Inlichtingen nopens brandramp welke 24 dezer (juli 1871), binnen deze gemeente, wijk Oostergem, heeft plaats gehad.

Het gebouw, zijnde schuur en koeistal, behorende aan de heer Francies Theodore Stalins te Drongen, in pachte bij Jan Francies Van Damme, landbouwer, alsmede het landbouwhalm en twee bedsteden.

Verliezen voor het gebouw fr. 1.000 en voor het landbouwhalm en twee bedsteden met slaping fr. 550, te samen fr. 1.550.

De ware oorzaak is onbekend. Men denkt dat den brand zou kunnen veroorzaakt zijn door onvoorzichtigheid der dienstboden die in de schuur sliepen. Het gebouw was niet verzekerd.

Het landbouwhalm enz. was verzekerd voor de som van fr. 500 door de maatschappij la Belgique.

G.A.A., reg. briefwisseling 1861-1876, nr. 2730.

Roger DEFROYT

WIE KENT WIE?

DE B.J.B.-MEISJES VAN AALTER IN MEI 1938.

Op onderstaande foto ziet men de B.J.B.-meisjes van Aalter, die opstapten in de stoet naar aanleiding van de hulde aan Burgemeester en mevrouw Karel Bockaert-Lambrecht, bij de terugkeer van hun huwelijksreis, op zondag 29 mei 1938.

Van links naar rechts: Anna Magdalena Cools, Marie José De Baere, Maria De Vliegheer, Maria Coopman, Clara Helena Lambrecht, en op dezelfde rij: Augusta Lievens, Maria Angèle Sucaet, Anna Elisabeth Vercruysse, Elisabeth Rosalie Martens en Elisabeth Maria De Clercq.

Foto: eigen verzameling.

DE ZUSTERS VAN SINT-MARIA-AALTER ROND 1929.

Foto genomen op de speelplaats van de Vrije Meisjesschool.

Zittend van links naar rechts:

Zuster Catharina, Maria-Louisa Hoste. Geboren te Wingene op 12 augustus 1863, in 't klooster getreden te Sint-Denijs-Westrem op 15 oktober 1888, gekleed op 19 maart 1889, geprofest op 17 april 1890 en overleden te Sint-Denijs-Westrem op 8 februari 1931.

Zuster Marie-Lucie, Virginie Willemarck. Geboren te Maldegem op 26 juli 1865, in 't klooster getreden te Sint-Denijs-Westrem op 16 september 1886, gekleed op 18 januari 1887, geprofest op 18 januari 1888 en overleden te Sint-Denijs-Westrem op 30 maart 1944.

Zij gaf les aan het 1ste en 2de studiejaar.

Zuster Marie-Honorine, Marie-Louise De Meyer. Geboren te Hansbeke op 31 oktober 1868, in 't klooster getreden te Sint-Denijs-Westrem op 21 oktober 1896, gekleed op 22 april 1897 en overleden te Sint-Denijs-Westrem op 12 februari 1953.

Zij gaf les in het 1ste jaar van de bewaarschool.

Staande van links naar rechts:

Zuster Marie-Elenora, Maria Simoens, overste. Geboren te Wingene op 19 februari 1893, in 't klooster getreden te Sint-Denijs-Westrem op 9 februari 1914, gekleed op 12 augustus 1914, geprofest op 3 september 1915 en overleden te Aalter op 6 mei 1951.

Zij gaf les aan het 6de, 7de en 8ste studiejaar.

Zuster Marie-Clotilde, Ida Willemarck. Geboren te Ensival bij Verviers, op 22 januari 1893, in 't klooster getreden te Sint-Denijs-Westrem op 24 september 1919, gekleed op 5 april 1920, geprofest op 14 april 1921, verbleef van 1936 tot 1947 in Belgisch Congo en overleed te Sint-Denijs-Westrem op 4 juli 1947.

Zij gaf les in het tweede jaar van de bewaarschool.

Zuster Marie-Constance, Maria Van Steenkiste. Geboren te Wingene op 15 maart 1892, in 't klooster getreden te Sint-Denijs-Westrem op 12 mei 1914, geprofest op 3 september 1915, vertrokken naar Belgisch Congo op 29 april 1932 en er overleden te Lusambo op 2 februari 1958. Zij gaf les in de kantschool en werd opgevolgd door zuster Bonaventura.

Zuster Seraphine, Martha Vander Donck, keukenzuster. Geboren te Zevegem op 19 maart 1890, geprofest op 1 april 1913 en overleden te Sint-Denijs-Westrem op 25 juni 1971.

Foto ter beschikking gesteld door de Zusters van Sint-Maria-Aalter.

Maurice THYS

ZONDAGSCHOOLOUW BROWERIJSTRAAT 1934-'35.

Zittend van links naar rechts:

Anna Saelens, Emma Madou (onderwijzeres), Moeder Aldegonde, E.H. Remi Van Coppenolle, Zuster Gregoria, Maria De Waele, Suzanne De Vliegheer en Martha Bral.

Eerste rij staande: *Noëlla Bogaert, Martha Lambrecht, Gabriëlle De Foor, Anna De Muyt, Germaine Bertha Versigghel, Julia Martens, Agnes Anseeuw, Marie-Louise Coddens, Anna Denolet, Madeleine De Mulder, Simonne Strylman en Anna Lippens.*

Tweede rij staande: *Margriet De Neve, Suzanne Adams, Adrienne Maerschmalck, Cesarine Taghon, Maria Claeys, Margriet De Ram, Julia De Wulf, Yvonne Van de Moortel, Margriet Van Damme, Maria Verheecke, Marcella De Baene en Maria Verhoye.*

Derde rij staande: *Maria De Sutter, Anna Fraeyman, Christiane Verstraete, Denise Tavernier, Denise Vestens en Lea Van de Walle.*

Foto: Suzanne Adams (Drongen) - Identificatie: Madeleine De Mulder.

Roger DEFBUYT

Aan alle medewerkers aan "Wie kent wie?" hartelijk dank!

ENKELE GEBEURTENISSEN GEDURENDE DE EERSTE WERELDOORLOG 1914-1918 IN DE GEMEENTE AALTER.

DE MOBILISATIE.

De algemene mobilisatie werd afgekondigd op 31 juli 1914 en de dienstplichtigen vanaf de klasse 1901 werden onder de wapens geroepen. Ongeveer 500 Aalternaren moesten hun eenheid verwoegen. Op 4 augustus 1914 werd Adolf De Meyer, onderwijzer aan de Gemeenteschool opgeroepen. Joseph Brouns, sinds 1905 onderwijzer en vanaf 1908 hoofdonderwijzer aan dezelfde school, was enkele dagen later eveneens verplicht aan de oproep gevolg te geven. Jos. Brouns werd vervangen door Juffrouw Sidonie Storme en Ad. De Meyer door Juffrouw Maria Brouns.

Verscheidene jonge mannen meldden zich als vrijwilliger.

DE EERSTE DUITSE SOLDATEN TE AALTER.

Op maandag 24 augustus 1914, werd de bevolking door de veldwachter Bruno Opsomer, verwittigd, dat een groep Duitse verken-ners op komst was. Niemand mocht zijn woning verlaten en de vensterluiken bleven best gesloten. Tussen 7 en 8 uur in de morgen kwamen vijf Uhlanen te paard, vanaf de Markt, door de Stationsstraat gereden. Nadat zij tussen de overweg aan het station en de trambrug de rails hadden opgeblazen met dynamiet zijn zij verder getrokken naar Sint-Maria-Aalter, waar het kermis was. Pastoor Oscar De Corte schreef hierover in het Liber Memoriales wat volgt:

"24 augustus 1914, zijnde kermismaandag van Sint-Maria-Aalter, verschenen binst den dienst der overleden parochianen vijf duitse Uhlanen te peerde en bleven voor het hekken van het kerkhof staan; reeds hadden deze den ijzeren weg in Aalter statie in den vroegen morgen gedeeltelijk doen springen. Een onbeschrijflijke schrik overviel mijne parochianen en op een oogenblik was het eene vlucht, wie naar de sacristy, wie achter den altaar, zelfs onder de lijkbaar, het grootste gedeelte vluchtte uit de kerk over het kerkhof langs den hof van 't klooster doorheen de hagen. Met moeite kon de pastoor nog den helft niet der parochianen in de dienst doen wederkeeren, al de anderen waren gevlucht naar huis en in de bosschen."

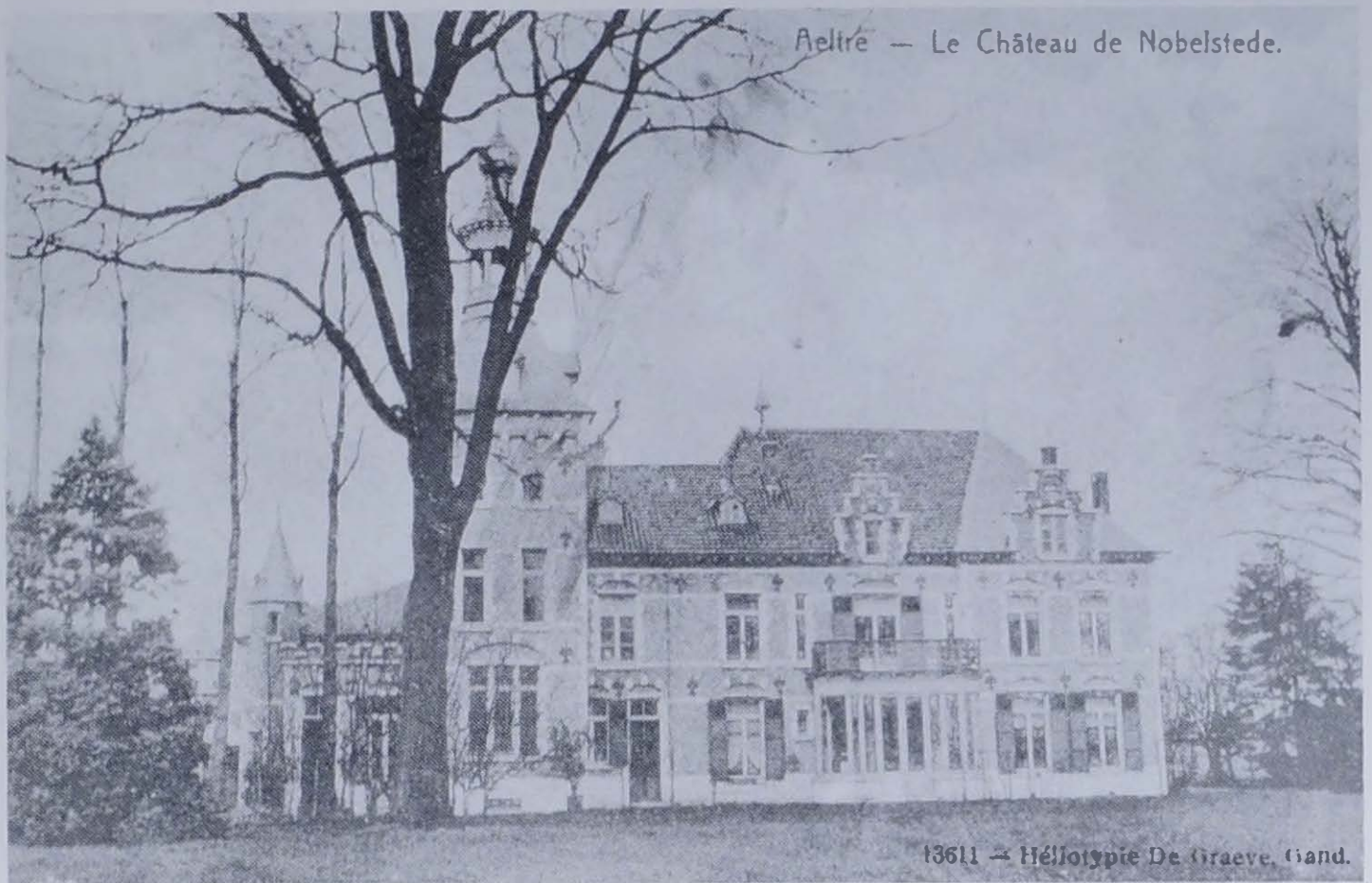

*Het station van Aalter waar de Uhlanen de sporen dynamiteerden.
In de verte de trambrug.*

Verzameling M. Thys.

Volgens Romain De Wulf, de eigenaar van het domein Nobelstede, de grootvader van Mr. Pierre De Wulf, die in 1914 het kasteel bewoonde, heerste er ook te Aalter een schrikkelijke paniek. In zijn dagboek, dat hij bijhield tot in 1915 (hij overleed op 10 februari 1917 in de ouderdom van 75 jaar) schreef hij onder meer: "men zegt dat de Duitschers opkomen van de kant van Deinze en al de jongelingen, vanaf 16 jaar, aanhouden om ze in hun leger in te lijven. Tegen de avond stroomde het hier (langs de aardeweg vóór het kasteel) van het volk, komende uit alle kanten: Hansbeke, Nevele, Nazareth, Deinze, zelfs Zingem, enz.. Het is een ware vlucht-gelijk ook door het dorp-allen waren om zoo te zeggen zot; sommigen waren overladen met mondbehoefsten, één liep met een groote hesp aan zijn nek gebonden en was om er onder te versmachten; men vroeg hem waar hij ging. "Ah!, dat weet ik niet" zegde hij "Altijd voort zoolang ik land zie!!" Een was in een aalput gesprongen en stond er in het zop tot dicht bij zijn keel!! Een andere was in een cimentbuis gekropen en kon er niet meer uit! 's Anderendaags, 's morgens, heeft men hem met geweld moeten verlossen, zoodanig zat hij er in gespannen."

"Hier, bij mijn kasteel, was het een ware processie. Al de geburen hadden hun beesten los gemaakt en buiten gejaagd; mijn hof liep er vol van; in 't gebuurte was elkeen ook gevluht, niemand was te weerhouden,..."

Het kasteel Nobelstede vóór 1914.

Verzameling M. Thys.

Volgens een bericht in "De Gazette van Gend" van augustus 1914 vernielden de Uhlanen spoorwegen in de provincie Oost-Vlaanderen o.m. te Aalter.

"Heden maandag morgend, om 8 ure, hebben de uhlanen, een vijftiental sterk, dichtbij de statie van Aalter, kort na het voorbijstomen van een trein, een deel van den spoorweg opgeblazen. De ontploffing was zeer geweldig. De vijandelijke ruiters richtten zich daarop naar het gehucht Weststraet, waar de banen naar Maldegem en Eeclo samen komen."

Verder vermeldt de gazet, dat de treindienst onderbroken was als gevolg van de beschadigingen.

Wie waren deze beruchte Uhlanen?

Het antwoord hierop werd mij verschaft door de Heer Roger Maes uit Deurle, die hierover het volgende schreef in "Rijkswacht De Pinte. 1904-1990":

"Ulanen waren verkenners te paard, gewapend met karabijn-pistool-sabel en vooral een drie meter lange lans."

"Zij waren uitstekende ruiters, en verbleven aanhoudend in het zadel, hun soldatenbroek was aan de achterzijde volledig met leder bekleed, hun hoofddekseel met platte tafeltje, tsapka genoemd, is afgekeken van de Poolse kavalerie."

"De Ulanen hadden meestal geen gevechtsopdracht, hun wapens waren

Een Uhlaan.

Foto bezorgd door Roger Maes, Deurle.

slechts verdedigingsmiddelen, maar waren opgeleid om een gevecht te leveren als dit nodig was, zij waren uitzonderlijk taai en gedrild, niet het minst hun paarden welke hiervoor speciaal werden gefokt in de buurt van TRAKEHNEN (Trakehner Pfo

"Tijdens den, en hun echte wapens waren hun ogen en oren en hun paard, zij daagden onverwachts op, soms maar 3 of 4 ruiters, en verdwenen even snel. Dit geheimzinnig doen leidde er toe, dat ze geen al te beste faam genoten bij de bevolking van onze gewesten, nochtans waren zij gewone jongens uit de verst afgelegen gouwen van het Duitse Rijk (Oost-Pruisen en Duitse Polen)."

"Waar de Ulanen voorbij gekomen waren was altijd ergens iets niet meer in orde. Telefoondraden waren doorgeknipt en spoorreels lagen los."

"Al dat ongewone gedoe, en die geheimzinnige taktiek, gaf natuurlijk aanleiding tot overdreven aangedikte verhalen, en tot angst bij de bevolking, bovendien waren zij de eerste Duitsers die de mensen hier zagen."

”Bij hun verkennings- en sabotagetochten geraakten ze veelal slaags met de Belgische Gendarmen, welke opdracht hadden de sabotagedaden aan de spoorwegen te beletten,.....”

BURGERS EN WEERBARE MANNEN OPNIEUW OP DE VLUCHT.

Op vrijdag 13 oktober 1914 werd de stad Antwerpen door de Duitsers veroverd. Dit was het sein voor een nieuwe uittocht van weerbare mannen, samen met een grote massa andere burgers en vluchtelingen uit de oostelijk gelegen provincies, die hier een voorlopig onderkomen gevonden hadden. Sommigen namen de vlucht naar Frankrijk, doch het grootste deel van hen trok naar Holland, dat niet bij de oorlog betrokken was.

DE GEALLIEERDE STRIJDKRACHTEN IN AFTOCHT.

Franse, Schotse en Belgische soldaten kwamen langs de Bellemstraat en begaven zich langs de Ruiseleedsestraat verder naar het Westen toe, om er een nieuwe verdedigingslinie te bezetten. Aan de voorbijgaande troepen gaf de bevolking eten, drank en fruit.

AALTER DOOR DE DUITTERS INGENOMEN.

Op dinsdag 17 oktober 1914 werd Aalter overrompeld door een massa Duitse soldaten van allerlei wapens. Al over Knesselare trokken zij naar Brugge.

Door de vlucht van vele inwoners naar Holland en Frankrijk, stonden vele huizen onbewoond. Zulks bood de bezetters een mooie gelegenheid tot overnachten en het plunderen en vernielen van zaken die werden achtergelaten. Het huis van schepen August Goe-minne, gelegen in de Stationsstraat, dicht het gemeentehuis, was meermalen een gelegenheid om vermoeide Duitsers op te vangen. Op het ogenblik dat Duitse soldaten de wijnkelder van de heer Goe-minne hadden ontdekt, greep voor de omliggende bewoners een spektakulair gebeuren plaats. Van uit de wijnkelder werd, door als een ketting geplaatse soldaten, tot bij de voorbijtrekkende troepen, de gevonden buit (wijn) overhandigd en leeggedronken.

De Stationsstraat tussen Gemeenteplein en Markt, met rechts het huis waar schepen August Goeminne woonde. Verzameling M. Thys.

Na een paar dagen werden de thuisgebleven inwoners, stilaan aan de nieuwe toestand gewoon. Zo gebeurde het dat Camiel Coucquyt, barbier uit de Stationsstraat, reeds de eerste zaterdag namiddag, het waagde zijn niet gevlucht klienteel, uit het center, opnieuw zijn diensten aan te bieden. Intussentijd waren ook reeds enkele vluchtelingen teruggekeerd, anderen volgden, maar sommigen bleven nog meerdere dagen en anderen bleven nog meerdere weken weg. De barbier, hoger vernoemd, welke slechts een paar huizen voorbij de woning van August Goeminne woonde, in het huisje nr 33, waar nu de Wed. van Gustaaf Van Doorneveldt woont, werd verzocht om de aldaar verblijvende Duitse soldaten te gaan scheren of hun haar te knippen. Diezelfde zaterdagnacht werd Camiel Coucquyt, rond 1 uur 's nachts, opgeschrikt door het gestamp op zijn voordeur, een gestamp dat bleef aanhouden, zodat de man zich verplicht zag te gaan zien wat er gaande was. Bij het openen van de voordeur stond hij plots vóór vijf Duitse Soldaten met het geweer in aanslag. Die soldaten beweerden dat hij op een van hun kameraden had geschoten van uit de serre die in de voortuin stond. De soldaat van wacht, aan het gemeentehuis, had zulks bevestigd. In die nacht was in de hof van Aug. Goeminne een gevecht ontstaan tussen de aldaar ingekwartierde soldaten, en dronken zijnde, had één uit die groep

Het huis van notaris Pussemier met ernaast het huisje waar barbier Camiel Coucquyt woonde.

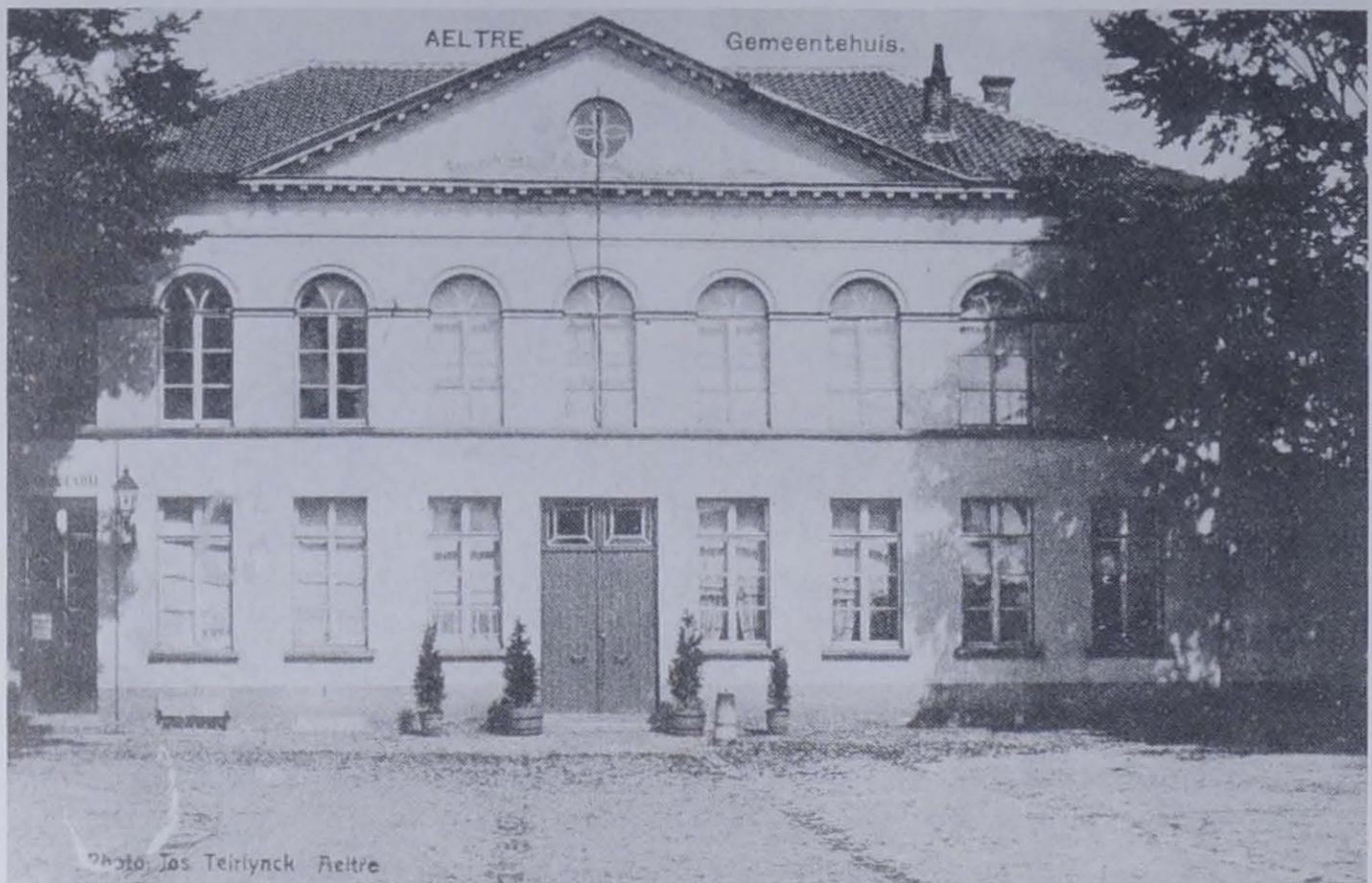
Verzameling M. Thys.

soldaten zijn vuurwapen gebruikt, en een andere ernstig gekwetst, die nadien zou overlijden. De beschuldigde man, behield zijn koelbloedigheid, en verwees de soldaten naar het aanpalende huis van Notaris Pussemier, eigenaar van de serre, om er de sleutel te halen. De man moest mee tot aan de deur van de eigenaar. daar gekomen zagen de soldaten dat daar een hogere officier was ingekwartierd en dropen af. Camiel werd niet met rust gelaten en om de 30 minuten kwamen de soldaten zien of de man niet was gevluht. Daar zij een alibi zochten om hun misdaad te verduiken, werd ook een andere gebuur lastig gevallen, nl. Camiel Mareel, de loodgieter. Hij werd door een officier bedreigd en beschuldigd van moord op een Duits soldaat. Gelukkig voor beide mannen heeft het slachtoffer steeds bevestigd dat een kameraad op hem had geschoten. De schuldige soldaat zou, volgens de verklaring van getuigen, nog de zondagmorgen zijn gefusilleerd op de "Boomgaard" voor het Gemeentehuis, nu Gemeenteplein.

HEROPENING VAN DE SCHOLEN.

Op 23 november 1914 werd de gemeentschool heropend, de lessen konden doorgaan in de woning van de hoofdonderwijzer, het hui-

dige Gemeentehuis. De kinderen van de vrije katholieke scholen konden de lessen hernemen in het kasteel van Graaf de Grunne in het Loveld.

De Boomgaard en het Gemeentehuis waar ook de Gemeenteschool gevestigd was.

Verzameling M. Thys.

De Meisjesschool uit de Brouwerijstraat ondergebracht in het kasteel van Graaf De Grunne tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Verzameling M. Thys.

RUSSISCHE KRIJGSGEVANGENEN TEWERKGESTELD.

Het Duitse leger, dat in de IJzervlakte te kampen had met grote overstromingen, ingevolge het openen van de zeesluis te Nieuwpoort, moest zijn soldaten in betere omstandigheden op dergelijke terreinen kunnen behouden. Hiervoor kwamen de Russische krijgsgevangenen in aanmerking en werden ze gebruikt voor het kappen van hout in de bossen van Schuurlo (Maria-Aalter). Dit hout moest dienen om de loopgrachten in de gevechtszone aan de IJzer te verstevigen. Sparren werden ook afgezaagd voor het bouwen van onderstanden ter bescherming van bepaalde posten in de loopgraven.

Het gehakte hout werd door Duitse soldaten vervoerd, met paard en wagen, naar het station van Aalter. De daartoe bestemde wagens en paarden en de soldaten waren in Aalter-Center gestationneerd, de wagens op de "Boomgaard" vóór het Gemeentehuis, de paarden en soldaten bij burgers.

Het toezicht op de Russische krijgsgevangenen kan niet zeer streng geweest zijn want verscheidene van hen ontsnapten en hielden zich schuil in het "eekbos", dit is een bos in Schoonberg, links van de weg van Aalter naar Kruiskerke, een honderdtal meter voorbij de Maria-kapel van het Hageland. Eén van hen, een reus van een vent, werd de grote Alex genoemd. Als het donker werd kwamen zij uit hun schuiloord en gingen bij de burgers uit de buurt om wat eten te vragen.

OPEISING VAN BURGERS.

Timmerlieden, metsers, werklozen en losse arbeiders werden opgeëist om te gaan werken achter de gevechtslinies, zowel in Frankrijk als aan het IJzerfront. Ze werden er gebruikt voor het aanleggen van nieuwe versterkingen en het herstellen van de door de geallieerden beschadigde barakken, wegen en schuilplaatsen. Arbeiders die zonder toelating hun werk verlieten, werden opgezocht, opgepikt en onmiddellijk terug gestuurd naar hun vroeger werk, anderen werden overgebracht naar Gent, om van daar naar Duitsland te worden gezonden om er te werken in fabrieken.

De gemeente Aalter was ingedeeld bij het Komandatuurgebied, waarvan de zetel gevestigd was te Beernem. Het was de burgers verboden, zonder vrijgeleide naar bepaalde omliggende gemeenten te gaan.

*Opgeëiste arbeiders uit Aalter in het kamp te Zwevezele in 1917.
Van links naar rechts: Richard Vrient, Theofiel Lootens, Arthur De
Clercq en Achiel Rodts, alle uit Oostergem.*

*Van links naar rechts: Richard Vrient, Achiel Rodts, René Van Bellghem,
Emiel Thys en Romain Van de Keere. Verzameling: Arthur De Clercq.*

Jonge mannen trachtten aan de bezetters te ontsnappen en poogden over Holland naar Engeland of Frankrijk te vluchten, om er eventueel als vrijwilliger bij het Belgisch leger aan te sluiten. Er was ook een georganiseerde briefwisseling tot stand gekomen tussen de soldaten van Aalter aan het front, en hun familie thuis.

Smokkelaars welke van uit Holland allerlei eetwaren trachtten binnen te smokkelen in België namen de briefwisseling vanuit Aalter mee naar Holland en vandaar ging zij per schip zowel naar Frankrijk als naar Engeland.

Het personeel van de buurtspoorwegen, dat toen het vervoer verzekerde tussen Tielt, Aalter, Eeklo en Watervliet aan de grens, heeft menige familie geholpen om in contact te komen met hun soldaten achter het Front. Dergelijke activiteiten waren als een doorn in het oog van de bezetters; en er werd druk gewerkt door de MP (Militaire Politie), om de medewerkers op te sporen en gevangen te zetten of te fusilleren. Deze medewerkers werden beschouwd als spionnen, omdat was gebleken, dat, naast onschuldige familienieuwsjes, ook inlichtingen werden doorgestuurd die met spionage te maken hadden.

MILITAIR Vliegplein.

Op de uiterste westhoek van de gemeente Ruiselede, het Sint-Pietersveld, werd door de Duitsers een vliegveld aangelegd.

Landbouwers welke over paarden beschikten en andere bezitters van paarden werden opgeroepen om met paard en wagen te gaan werken, voor het aanleggen van dat vliegveld. Ook werden ze ingezet voor het vervoer van bomen en sparren ten einde daarmee onderstanden te bouwen voor het bergen van munitie (bommen) en ander tuig, alsook voor het beschermen van het aldaar tewerkgestelde personeel. Ook waren verscheidene burgers verplicht dagelijks op het vliegveld te werken.

HULP- EN VOEDINGSKOMITEE.

Het Nationaal Hulp- en Voedingskomitee kwam tot stand te Brussel op 29 oktober 1914. De Amerikaanse Commissie had van de Duitse bezetters toelating bekomen om de lading van een schip, bestaande

uit allerlei voedingswaren (bloem, rijst, vlees, e.a.) door het komitee uitsluitend aan de Belgische bevolking te laten verdelen. Ook in Aalter werd een Komitee voor Hulp- en Voedselbedeling opgericht. De stapelplaats van de toegezonden voedingswaren was de weverij Vanderhaeghen, aan de vaart, alwaar ook de bedeling plaats had voor de bevolking. Na toegezonden voedsel, werden ook nog klederen en schoenen gestuurd, waarvan de stapelplaats gevestigd was in de stallingen van Theo De Backer, op het einde der Stationsstraat, waar ook de verdeling aan de bevolking gebeurde. Om aanspraak te kunnen maken bij deze hulpverlening moest de rechthebbende zich daartoe de nodige rantsoeneringszegels aanschaffen bij de dienst van het Gemeentebestuur.

OPEISING VAN VOEDINGSWAREN EN ANDERE PRODUKTEN DOOR DE BEZETTER.

Gezien de oorlog voor de Duitsers niet verliep volgens hun vooruitzichten, hadden ze reeds een tekort aan bepaalde produkten voor het verder zetten van de oorlog. Weldra was de bevolking verplicht alle wol en koper in te leveren. De landbouwers waren ertoe verplicht allerhande van hun produkten in te leveren, hetzij rechtstreeks of onrechtstreeks aan de bezetter. Graan, aardappelen, eieren, melk, boter, kaas, stro en hooi voor de paarden en verder nog vlees en tabak.

Gezien de landbouwers verplicht waren de bezaaide oppervlakte van hun te kweken produkten op te geven, was de bezetter min of meer in staat om vast te leggen, hoeveel van elk der produkten voor levering konden opgeëist worden. Ook de veestapel moest regelmatig worden bijgehouden, aan- en afmeldingen dienden ook te worden aangegeven. Wie dergelijke verordening niet naleefde stelde zich bloot aan zware straffen. Weigeraars werden opgezocht en de nalatigen kregen bezoek van de MP (marke-pakkers).

Voor de gemeente werd een Feldwebel aangesteld, als hoofd van de MP, die de spotnaam verwierf van "*stok*" omdat hij steeds een stok bij had toen hij op de boerderijen verscheen voor opzoekingen naar verdoken goederen. Naast het opsporen van koper, wol, tabak, vlees, kaas, eieren en allerlei andere opeisbare produkten, was hij ook gelast met het opsporen van maalderijen en stokerijen. Waarlijk een geducht man met grote macht.

Gemeente AELTRE.

De inwoners hebben tot 25 Maart kunnen voorraad wijn volgens ouderdom, rooden of witten wijn, aan den burgemeester kenbaar te maken.

Hiervan uitgenomen blijven de voorraden welke zich in de huizen bevinden waar duitsche officieren in kwartier zijn, maar niet dese welke zich elders bevinden.

Wie zijnen voorraad bedriegelijk of niet voor gemelden dag heeft aangegeven, wordt met eene straf van 500 mark boete of even waardige gevangzitting gestraft. Verborgten gehouden en na den 25 Maart door de duitsche krijgslieden gevondene voorraden, worden bovendien zonder schadevergoeding nomen.

De Etappen Kommandant.

AELTRE, DRUKK. FAUT-VANDEWALLE.

Bevel tot aangifte van de wijnvoorraden, maart 1915.

Verzameling Pierre De Wulf.

ZWARTE MARKT EN SMOKKELAARS.

Daar uit de richting Gent en Brussel, de bevolking zich nog vrij per trein kon verplaatsen, kreeg onze gemeente, vooral op zondag, het bezoek van stedelingen en smokkelaars, die ofwel voor eigen gebruik of voor voortverkoop, levensmiddelen kwamen opkopen bij de landbouwers. Ook ontstond onder de landbouwers en winkeliers een nieuwe ruilhandel van klederen, schoenen en allerlei zaken waaraan de landbouwers behoefte hadden. Ook smokkelaars maakten veel gebruik van de stoomtram, om uit de Poldergemeenten, vooral aardappelen en tarwe te verhandelen. Ze hadden geen schrik om 's nachts zwijnen en kalveren te slachten en op hun bestemming te brengen.

De MP was op het spoor gekomen van een berucht smokkelaar, namelijk een zekere Versigghel, "éénarm" genaamd, daar hij slechts over één arm beschikte. Maar de man liet zich niet gemakkelijk vangen. Zekere dag was het toch zover. In zijn eigen woning werd hij verrast, maar toch had hij nog voldoende tijd om zich in zijn schuilplaats te verstoppen, naast de schouw, en aldus te ontsnappen aan de MP. De volgende dag werd hij opnieuw gezien door de MP en een klopjacht werd ingezet achter die persoon. Daar hij niet te grijpen was, maakte de MP gebruik van haar wapens en dwong hem tot overgave. Gekwetst zijnde werd hij overgebracht naar de kliniek in de Lostraat en een bestendige wacht bleef in de omgeving van zijn kamer. 's Anderendaags was de gevreesde man uit zijn kamer ontsnapt langs het venster van zijn kamer, met behulp van zijn slaaplakens die hij als een koord gebruikte om naar beneden te komen. Later werd hij evenwel toch aangehouden en opgesloten en met een grote geldboete bestraft.

GEBREK AAN BRANDSTOF.

Om aan het gebrek aan kolen te verhelpen bestond de mogelijkheid, om de resten van het gehakte hout in de bossen, waar het nuttig hout door de bezetter reeds was weggehaald, aan te kopen bij de boswachters, die daarover het toezicht hadden, zowel te Sint-Maria-Aalter (Blekkervijver) als in het Loveld van Aalter.

Honderden prachtige beukenbomen uit het park van de Blekkervijver, werden aangeslagen en omgehakt om er geweerkolven uit te vervaardigen. De kruinen der bomen werden aan de bevolking verkocht en wortels mochten door liefhebbers gratis uit de grond wor-

In de Blekkervijver te Sint-Maria-Aalter.

Verzameling M. Thys.

den gehaald. Vele inwoners van het center der gemeente deden aldaar hun voorraad hout op gedurende de zomermaanden. Op het einde van de oorlog (1917 en 1918) kon de bevolking ook resten van sparren kopen bij de Politiecommissaris Hendrik Van de Genachte, per kubieke meter. Het rantsoen kolen kon bekomen worden bij de gewone kolenhandelaar.

VAN DER POOTEN, GENT

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd door het Gemeentebestuur "Noodgeld" uitgegeven, dat alleen in de gemeentekas uitbetaald werd.

Verzameling R. Defruyt.

EEN GEVALLEN ZEPPELIN.

In 1915 begon de slag, vanuit de lucht, om Engeland. Verscheidene avonden kwamen zeppelins vanuit het Oosten naar het Westen gevlogen om er hun lading bommen uit te storten over Londen en andere strategische doelen. Na enkele raids verminderde het aantal van die luchtreuzen en na korte tijd was er van dat luchtwapen niet veel meer te horen. In de vroege morgen van dinsdag 13 april 1915 zag mijn moeder zaliger, die met haar 7 kinderen in het Hagelandstraatje woonde, (vader was in augustus 1914 opgeroepen) in het maanlicht een zeppelin zeer laag overvliegen naar de weiden van Victor De Zutter toe, waar nu Gerard Staelens woont. Zij hoorde duidelijk het geklaag van de gekwetste Duitse bemanningsleden en zag het reusachtig tuig (lengte: 158 m, doorsnede: 14,90 m) neerstrijken op een sparrebos in de wijk Stratem.

De LZ 35 onder bevel van Hauptman Masius, had gepoogd een noodlanding uit te voeren op een weide, maar kwam terecht op een sparrebos recht over de plaats waar nu de woning staat bewoond door Geert Van Damme, Stratem 96, een paar honderd meter voor-

bij de voormalige herberg "Het Halfweeghuis" waar toen Clement David woonde en nu Alfons Maerschmalck, langs de weg Aalter - Sint-Maria-Aalter.

In een bijdrage getiteld "Het einde van een Duitse zeppelin te Aalter" verschenen in Land van de Woestijne, nr. 1/1981 heb ik reeds over deze gebeurtenis geschreven. Volgens ooggetuigen waren er verscheidene slachtoffers, doch niemand kon mij destijds het aantal opgeven.

De basis van de zeppelin was in Gontrode. De Eerwaarde Heer Anciaux, onderpastoor te Balegem, die een dagboek bijhield, schreef daarin op 15 april 1915: *"15 - donderdag - zachte stille Noord-Oostern, klaar, zonnig, doorwolkt. - Men hoort stil boemmen langs zuid-West maar: Dinsdag nacht vertelt men: De Zeppelin van Gontrode is maandag avond vertrokken en over Dixmude-Veurne werd hij door de bondgenooten zoodanig beschoten, geraakt, enz., dat hij ook Westerwind gedreven, is teruggedreven, en over Maria Aeltre in de Sperrebosschen is gevallen.*

Men zegt voor zeker dat van de bemanning er 14 dooden zijn. Hij hangt dus in Maria-Aeltre op de sparren te droogen."

Volgens hem zou de zeppelin vertrokken zijn op maandagavond 12 april 1915.

Romain De Wulf schreef in zijn dagboek: *"13 april 1915. Zeppelin, die men zegt geschoten geweest te zijn, bij den IJzer, in de nacht van 12-13 april, gevallen in sparrebosch van de Graaf Henricourt de Grüne, tusschen Aalter en Maria-Aalter; op circa 1/2 uur (in rechte lijn, misschien 20 minuten), van mijn hof, van waar men hem vanop het paviljoen, zeer goed kon zien. De toeloop van het volk was ongelooflijk."*

Aangezien het onwaarschijnlijk is, dat beide personen zich van datum vergisten, mogen we aannemen, dat het gebeuren plaatsvond in de morgen van 13 april 1915 en niet op 14 april, zoals vermeld in boven aangehaald artikel.

ONTSTAAN VAN EEN VOETBALCLUB.

Voor de jeugd van 16 tot 18 jaar was het een beroerde tijd. Bij gebrek aan behoorlijk vervoer om zich naar scholen buiten Aalter te begeven, het probleem van de rantsoenering, en de werkloosheid bij die categorie van jonge arbeiders, waren zij bepaalde perioden zonder enige bezigheid.

De groep jongeren, waarvan het grootste aantal in het center woonde, kwam er toe een voetbalploeg te vormen.

De oefeningen en vriendenmatches hadden plaats op een weide in het Loveld, gelegen bij het kasteel van Graaf de Grunne.

Het ontstaan van de voetbalclub beviel de bezetter niet. De spelers waren allen jonge mannen die ingevolge de Duitse verordeningen niet konden opgeëist worden om tewerk gesteld te worden achter de frontlinies en evenmin in Duitsland.

Zekere dag kwam er vanwege de MP verbod nog te voetballen en enkele voetbalspelers, die als Belgischgezind bekend stonden, werden samen met een paar meisjes (Bertha en Clara De Bruyne) naar de Kommandatuur gebracht en vastgezet. Ze werden echter spoedig vrij gelaten.

SAMENSCHOLING, UITGANGSVERBOD EN BOETE.

Het was in de zomer van het jaar 1916, dat de gemeente een boete te betalen had van 50.000 Markten, een verbod tot samsenscholing met meer dan drie personen werd uitgevaardigd en een uitgaansverbod ingevoerd, waarbij niemand, zonder een vrijgeleide, op straat mocht komen vanaf 7 uur 's avonds tot 7 uur in de morgen.

DE STRENGE WINTER VAN 1916-1917.

Gedurende de winter van 1916-1917 was er een vriesperiode waardoor de Kranepoel zeven weken naeen dicht gevrozen was.

De Aalterse jeugd kreeg een nieuwe kans om zich te ontspannen, echter niet voor lang, want spoedig kwam er verbod door de bezetters, nog langer te schaatsen of ijspret te maken; zij zelf wilden van de gelegenheid tot schaatsen gebruik maken.

Het jaar 1917 was een ellendig jaar zowel voor de bezetter als voor de burgers. Amerika was in de maand april ook in oorlog gegaan met Duitsland, zodat de bevoorrading vanuit dat land onregelmatig ter bestemming kwam en de voorraden spoedig waren uitgeput. Alle voorraad was ook uit de winkels verdwenen. Het was gedurende dat jaar, dat de MP het strengst optrad tegenover smokkelaars en landbouwers. Strenge straffen werden toegepast en hoge geldboeten dienden betaald te worden, door diegenen welke zich aan de verordeningen onttrokken. Ook in Duistland zelf was er een groot tekort aan levensmiddelen en allerlei noodwendige artikelen.

EEN WÜRTEMBURGSE DIVISIE OP RUST TE AALTER EN OMGEVING.

Vanaf 20 december 1917 tot 4 maart 1918 werden de scholen opnieuw bezet door troepen welke op rust kwamen, waarvan gebruik werd gemaakt om een divisie samen te stellen van verscheidene resten van regimenten. Deze soldaten waren de resten van troepen die minstens twee jaar gevochten hadden en ter beschikking waren geweest aan de Marne in Frankrijk.

Na enkele weken rust kregen die soldaten opnieuw regelmatig oefeningen. Op een zonnige dag greep een grote troepenschouw plaats, waarop de koning van Württemberg de Divisie in ogeschouw nam. Dit gebeurde op de landerijen gelegen langs de Ruiseleedsestraat. Reeds van in de vroege morgen stapten duizenden soldaten van Bellem, Lotenhulle, Ruiselede en Aalter naar de verzamelplaats. Korte tijd daarna vertrokken zij per trein naar het front.

GEALLIEERD VLIEGTUIG WERPT EEN BOM NAAR HET STATION.

In het station van Aalter werden regelmatig Duitse troepen en militair materieel geladen en gelost. Dit was de geallieerden natuurlijk niet onbekend. Op maandag 16 september 1918, zijnde de feestdag van Sint-Cornelius, de patroon van de parochie Aalter (toen nog Aalter-Center en Aalter-Brug samen) werd door de geallieerde luchtmacht, van op grote hoogte, een aanval op het station uitgevoerd. Een zware bom kwam terecht op het erf van landbouwer August Ardeel, staande aan de noordkant van de spoorweg. Het huis staat er nu nog rechtover het nieuw station, maar is onbewoond.

Henri Lamiroy, die in de Stationsstraat woonde in de tweewoonst naast de Kredietbank, waar nu de schoenwinkel "Boetshoe" gevestigd is (nr. 159), bevond zich op het erf om melk en (of) eieren te halen. Hij werd door de luchtverplaatsing omhoog geworpen en dodelijk gewond. Hij overleed om 10 uur in de voormiddag van dezelfde dag. Zijn graf bestaat nog op het gemeentelijk kerkhof. Henri Lamiroy werd geboren te Mullem op 1 januari 1854 als zoon van Petrus en van Justina Detollenaere. Hij huwde met Marie Leonie Paumen afkomstig van Heurne. Na eerst te Gent verbleven te hebben verhuisden zij rond 1890 naar Kortrijk waar zij bleven

Hier woonde August Ardeel.

Foto: Marc De Doncker, 1991.

Waakt, want gij weet niet op welk uur uw Heer komen zal

✠

ZALIGE GEDACHTENIS
van Mijnheer

HENRI LAMIROY,
Echtgenoot van Dame
MARIE LEONIE PAUMEN,
bijzondere Hoofdtreinwachter bij de Staatsspoor-
wegen: Voorzitter der Verbroedering der Vlaamsche
Hoofd- en treinwachters van Kortrijk;
Vereerd met de Herinneringsmedaille van Z. M.
Leopold II en met het Burgerskruis van 2de klas;
geboren te MULLEM den 1 Januari 1854 en door een
ongelukkig toeval schielijk overleden te AELTRE
den 16 September 1918.

O wreede dood, hoe scheidt gij ons vanéén!
Heden is de mensch en morgen verschijnt hij niet
meer! O groot genein der dood, hoe goed leert gij
ons wat wij in de wereld zijn.

Minzaam van aard, goedwillig jegens eenieder,
was hij van allen bemind; ook dompelt zijn afster-
ven ons in rouw en verdriet; — doch 't zijn Gods
werken, dat uw Wil geschiede, o Heer!

Vaartwel, duurzame ECHTOENDOTE, beminde
KINDEREN en lief KLEINKIND, ik ben overgegaan
tot een heter leven, welhaast hoop ik met U in het
hemelsch Vaderland den goeden God te loven en te
danken; bidt voor mij en Gij, mijn zoon, priester
des Allerhoogsten, vergeet mij niet in het H. Sacri-
ficie

Mijn Jesus, barmhartigheid! (100 dagen afaal.)

Drukk. Faut-Vandewalle, Aeltre.

wonen tot op het einde van de eerste wereldoorlog. Toen verlieten zij die stad om voor Marie Leonie, die ziekelijk was, een veiliger rustplaats te zoeken. Ze vestigden zich te Aalter, bij hun dochter Alice, die gehuwd was met Alphonse Lamiroy uit Bellem.

Hun zoon Henri Lamiroy werd priester en verbleef toen zijn vader stierf te Leuven als bestuurder van het Seminarie Leo XIII. Hij werd tot bisschop gewijd op 14 oktober 1929 en werd op 18 december 1931 de XXIIIe bisschop van Brugge. Hij was geboren te Heurne op 29 augustus 1883 en overleed te Brugge op 10 mei 1952.

De Stationsstraat tussen Sint-Maria-Aalterstraat en overweg. Naast de Kredietbank de tweewoonst waar Henri Lamiroy woonde (rechts gedeelte).

Verzameling R. Defruyt.

HET WEGVOEREN VAN DE MANNEN VAN 15 TOT 60 JAAR.

Op het westelijk front, in België en Frankrijk, werd in de herfst van 1918 een groot offensief ingezet door de geallieerden. Het Belgisch leger begon de aanval op 28 september met als doel de verovering van de stad Gent. Op 1 oktober werd Ieper bevrijd en de opmars ging verder, zodanig dat onze gemeente Aalter bevrijd werd op 19 oktober 1918.

Doch de Duitsers namen hun voorzorgen. In verscheidene gemeenten werden de mannen tussen 15 en 60 jaar opgeëist.

In Aalter kwam het bevel, dat alle mannen van die ouderdom op 3 oktober 1918 om 9 uur moesten samen komen op de Markt. Toen werd het gerucht verspreid, dat ze zouden tewerkgesteld worden in de Kouter (dat is tussen de Sint-Gerolmaan en de Bierweg) voor het aanleggen van een vliegveld. Kort vóór 9 uur verscheen een peleton Duitse soldaten, dat alle toegangen tot de Markt afgrendelde. Het werd middagen er kwam geen verandering in de toestand. Alleen zij die een vrijgeleide konden bekomen mochten naar huis. Na de middag kwam het bevel, dat alle aanwezige mannen moesten plaats nemen achter de ijzeren hekkens op het kerkplein. Weldra was de

Opgeëisten van Kortrijk-Aalter in Tiel 1917-18 bij "hun goede moeder Liza".

Verzameling R. Defruyt.

bevolking op de hoogte van de nieuwe toestand en verschenen vrouwen en kinderen met voedsel voor hun afgezonderde familieleden. Spoedig werd vernomen, dat de afgezonderden nog dezelfde namiddag zouden overgebracht worden naar meer oostelijk gelegen plaatsen.

Vele van die mannen deden nog een poging om vrij te komen; daar de schifting reeds in de voormiddag had plaats gehad, bleek alle moeite om te ontkomen tevergeefs. Dit belette niet dat nog enkelen de kans zagen om te ontsnappen langs de woningen van de omwonende burgers. De twee onderpastoors, E.H. Omer Van de Genachte en E.H. Rufijn Brys, die ook tot de afgezonderden behoorden, kregen ook de toelating om naar huis te gaan. Deze moedige priesters weigerden die gunst, en verkozen het lot te delen van die honderden mannen.

Nu algemeen was bekend dat het vertrek rond 16 uur zou plaats hebben kwamen opnieuw vrouwen en kinderen naar de markt met klederen en voedsel voor hun familieleden.

Opgesteld in rijen van 4, met langs beide zijden enkele Duitse bewakers, vatte de uittocht aan over Bellem, Hansbeke naar Merendree waar overnacht werd. Onderweg hadden reeds mannen de kans gezien te ontsnappen zonder dat er enige reactie kwam van de

bewakers. De mannen werden ondergebracht in scholen en schuren en het gemeentebestuur dat hen moest herbergen, moest ook instaan voor de voeding.

Bij de thuiskomst van de ontvluchten moest wel een zekere paniek zijn ontstaan en schrik om thuis te blijven, want verscheidene waren reeds de morgen daarop terug in Merendree om de verdere tocht mee te maken.

De tweede tocht ging naar Oostakker-Lourdes, waar ze werden onthaald op warme soep in de school der Zusters van de H.-Kindsheid Jezus, waar velen de nacht hebben doorgebracht. Opnieuw trokken enkele mannen naar huis en zo steeg het aantal van ontvluchten. Er werd toch geen controle gedaan op de aanwezigheid en de thuisblijvers konden zich wel op de een of andere manier verduiken. Men was er zeker van dat de oorlog niet lang meer zou duren.

Bij het vertrek 's anderendaags te Oostakker, bezorgde het gemeentebestuur de mannen een rantsoen brood. Hierop werd de derde tocht aangevat en in de namiddag kwamen ze aan te Destelbergen. Daar werd het grootste deel der mannen ondergebracht bij landbouwers.

Gezien de bewakers het niet zo nauw namen met de bewaking, was het aantal mannen reeds aanzienlijk verminderd. De vierde dag trok de groep naar Lokeren. Daar werden ze ook ondergebracht in scholen, anderen moesten zelf een onderkomen zoeken bij de burgers en wel in straten gelegen over de Durme. Te Lokeren ontvingen de mannen tweemaal per dag hun rantsoen soep en brood. Ook mannen uit andere gemeenten werden uitgedreven en kwamen in Lokeren terecht.

Men had de indruk dat de Duitsers niet wisten wat ze moesten doen met al die mannen.

Na enkele dagen verblijf te Lokeren, werden alle mannen opgeroepen om in de namiddag samen te komen in een cinemazaal in het center. Daar werden de mannen van 18 tot 35 jaar afgezonderd en werden met een trein naar Deinze gebracht om aldaar de voorraden voedsel in schepen te laden om te voorkomen, dat het voedsel in handen van de geallieerden zou vallen.

Daags na dit gebeuren, vertrokken reeds verscheidene mannen boven de 35 jaar en een aantal jongeren van minder dan 18 jaar, terug naar huis.

Een groot aantal mannen was niet meer in staat onmiddellijk naar huis te gaan, daar zij geplaagd zaten met de "Spaanse griep". Wie

Weggevoerde Aalternaren te Lokeren. Foto genomen op 31 oktober 1918 in het kwartier van de Voermansstraat 14.

Van links naar rechts: Jules De Doncker, Marcel Van Driessche, René Van Dyck en Achiel De Doncker.

Verzameling Robert Van Driessche.

O Heilig kruis onder uwe schaduw rust en hoop ik.

ZALIG AANDENKEN

viii

MARCEL VAN NIEUWENBURGH,

geboren te Aeltre den 28 December 1902 en als
uitgedrevene godvruchtig
overleden te Lokeren den 21 October 1918,
versterkt door de H.H. Sacramenten.

De lieve jongeling, dien wij zoo hartscheurend komen te verliezen was een toonbeeld van deugdzaamheid. God liet hem de beproeving overkomen: meedoogenloos werd hij aan de liefde zijner minnende ouders ontruk, om in het ellendig ballingschap de dood te vinden. — De liefderijkste zorgen, waarmede zijne lijdensdagen omringd werden, de smeekeuste gebeden konden hem de gezondheid niet terug schenken... — O God! uw heilige Wil geschiede.

Beminde Ouders, Broeders en Zusters, wij waren samen zoo gelukkig. Doch bitterheid komt soms de zoetste liefde in den weg te staan. Vergeet nochtans uw leed en looff God. Wij blijven elkander liefhebben, « want ik ga tot Gods schoonen hemel » (woorden van den stervenden jongeling) waar ik voor u bidden zal. Vaartwel!

Zoet Hart van Maria, wees mijne zaligheid.

100 d. afl.

Mijn Jesus barmhertigheid. 100 d. afl.

Aeltre, dr. Faet-Vandewalle.

niet ziek was en geen schrik had voor de Duitsers, nam de weg terug en vertrok naar huis. Een eerste slachtoffer van de griep, Marcel Van Nieuwenburgh, werd die dag begraven en een groot aantal mannen vertrok, in de vroege morgen, naar huis. Door de dagbladen werd de bevolking in kennis gesteld dat reeds gevochten werd aan de westergrenzen van de gemeente Ruiselede. Aangekomen in de omgeving van Oostakker kwamen zowat 40 tot 50 gevluchten uit Lokeren samen, waar ze in een groep bijeen bleven om gezamenlijk te pogen het kanaal van Terneuzen over te gaan. Gekomen aan een brug die ze wilden oversteken, werden ze

tegen gehouden door een Duits soldaat van wacht. De groep verplaatste zich snel naar de Wondelgembrug, waar ook een soldaat op wacht stond. Gekomen aan de brug sloot de groep aaneen en ging voorbij de wachtpost, die ook trachtte te beletten dat ze over de brug zouden komen. Niemand week achteruit ofschoon andere soldaten, die kwamen toegesneld, de overgang wilden beletten. Eens voorbij de brug verdeelden de mannen zich in verschillende groepjes en konden alzo ontsnappen. Een groepje van 10 tot 12 man werd door een portier van een nabij gelegen fabriek opgewacht; hij bracht de groep naar de nieuwe vaart (verbindingsvaart) waarlangs zij de vaart naar Brugge konden bereiken.

Gekomen aan Bierstalbrug, kwamen nog andere ontvluchten aan en ontstond er onenigheid omtrent de verdere weg die zou genomen worden om thuis te komen. De grote meerderheid besloot over Zomergem naar Aalter te gaan maar een viertal nam de kortste weg en ging verder langs het kanaal van Brugge. Het viertal bestond uit: Versele Rafaël, De Ram Emiel, Coucquyt Camiel en zijn zoon Maurits. Toen dit viertal nabij de brug van Durmen was gekomen bemerkten zij, dat er Duitse soldaten in de nabijheid waren; ze gingen onverschrokken verder door, maar bij de brug gekomen vroegen

de soldaten waar ze naar toe wilden? Vader Coucquyt antwoordde dat ze een paar honderd meter verder, in een van die huizen aldaar woonden, en ze kregen toelating de brug over te stappen.

Toen bemerkten ze dat er nog soldaten, onder aan de brug, munitie aanbrachten om ze op te blazen. Ze waren nog niet aan die huisjes toen reeds een knal hen de verzekering gaf, dat de brug vernield was. Emiel De Ram die vermoeid was wenste wat te rusten, maar er werd vastgesteld dat hij ook met griep geplaagd zat, zodat zij hem niet wilden alleen laten.

Hij vroeg het overige drietal om verder op te stappen en zijn familie te willen inlichten dat hij op komst was. Met wat te rusten verbeterde zijn toestand en hij drong aan opdat zijn medevluchters zouden naar huis gaan: hij zou wel volgen. Gekomen aan de brug van Bellem werd de vaart verlaten en trokken de overige drie langs de wijk Stuivenberge naar Aalter. Onderweg vernamen zij dat enkele minuten geleden een tiental Belgische krijgsgevangenen waren voorbij gebracht, die verklaarden dat het Belgisch leger niet ver meer achter was en ze weldra zouden volgen. Voorbij de wijk Oostergem, aan de Bellemstraat verliet het drietal de steenweg en trok langsheen de molen van de kinderen De Smet naar de "Boomgaard" om zo hun huis te bereiken. Hun familieleden waren ten zeerste verrast, maar zeer gelukkig om de thuiskomst, temeer de Duitsers in de Sterrestraat en Stratem nog weerstand boden aan het oprukkende Belgisch leger.

De mannen die te Lovendegem, aan Bierstalbrug, de weg naar Zomergem hadden verkozen om thuis te komen, konden onmogelijk nog de Schipdonkse vaart over, daar alle bruggen waren opgeblazen, en waren verplicht in Zomergem of in de omgeving te blijven tot aan de wapenstilstand op 11 november 1918.

Gedurende de afwezigheid van de mannen, hadden zich andermaal droevige taferelen afgespeeld. De bezitters van paarden, koeien en ander rundvee, moesten hun dieren op een bepaalde plaats samenbrengen en achterlaten, van waar ze dan weer oostwaarts werden gedreven. Vele landbouwers die daartoe de mogelijkheid hadden verstopten hun beste dieren om ze te kunnen behouden.

Daags na de thuiskomst, de zaterdag 19 oktober rond 10.30 uur, werd door de achteruittrekkende Duitse soldaten, de kerktoren opgeblazen, alsook het kruispunt Bellemstraat, Lostraat en Markt. In de omgeving van de boerderij van August Coopman in Stratem, ratelden geweren en machinegeweren met tussenpozen. Tegen de avond trokken de Duitsers zich terug tot in het Loveld, waar de zon-

AELTRE.-Markt - Grand'Place.

Edlt, Faut Van de Walle Photo. Jos Teirlynck Aeltre

De Sint-Corneliuskerk vóór de vernieling in 1918.
Verzameling M. Thys.

De Kerk

Gebouwd rond 1400, hersteld in 1655, vergroot en hersteld in 1903, vernield door de Duitsers den 19^{en} October 1918.

Aeltre

L'église

Construite vers 1400, restaurée en 1655, agrandie et restaurée en 1903, détruite par les allemands le 19 octobre 1918.

*Op 19 oktober 1918 werd de toren van de kerk opgeblazen door de afirek-
kende Duitse troepen.*
Verzameling M. Thys.

Binnengezicht op het koor van de Sint-Corneliuskerk nadat de Duitsers de toren hadden gedynamiteerd (winter 1918-1919).

Verzameling R. Defruyt.

dagmorgen opnieuw een treffen plaats greep met de vooruitgeschoven Belgische patrouille. De eerste Belgische soldaat die op de "Boomgaard" vóór het gemeentehuis verscheen was een lansier die

*Zicht op de zwaar beschadigde herberg "De Valke" op de Markt.
Verzameling M. Thys.*

de weg vroeg naar het Loveld. Bij zijn terugkomst toonde hij, dat hij bij het naderen van het Loveld werd gekwetst.

De eerste Aalterse soldaat die terug thuis kwam, de zondagvoormiddag 20 oktober 1918, was Edmond Van de Riviere, die woonde in de omgeving van het station aan de noordkant. Hij was langs de spoorweg naar Aalter gekomen de dag van de bevrijding van de gemeente.

Gedurende de gevechten aan de vaart van Schipdonk, maakten de geallieerden gebruik van kabelballons, als observatieposten, enkele van die kabelballons werden door de Duitse vliegers vernietigd. De dag dat er twee van die ballons reeds in brand geschoten waren poogde de piloot een derde te vernietigen, maar hij zelf werd getroffen en kwam naar beneden in de omgeving van de grens Lotenhulle - Aalter. De vliegenier werd door de omwonende bevolking gevangen genomen en onzacht behandeld, zodat de Belgische soldaten zich verplicht zagen de gevangene onder hun hoede te nemen en hem weg te brengen.

Aalter, was gunstig gelegen om de op rust zijnde Belgische soldaten op te vangen; ze hadden er de gelegenheid om zich op te frissen en van allerlei ongedierte te ontdoen.

Weldra sloeg de vreugde van de bevrijding om, in gevoelens van haat en wraak ten overstaan van medeburgers. Zo werd de inboedel

van politiecommissaris Van de Genachte, woonachtig in de Brouwerijstraat 20, waar thans Omer De Vreese woont, (nu nr. 13), op straat geworpen en vernield. Zijn kinderen waren gevlucht, hij werd door enkele mannen weggebracht en zijn gehandicapte vrouw werd in een rolstoel naar buiten gebracht.

Zicht op de Markt en de beschadigde kerk.

Verzameling R. Defruyt.

Belgische soldaten, die Aalter hielpen bevrijden, op de Markt rond 20 oktober 1918.

Verzameling R. Defruyt.

Hendrik Van de Genachte werd op 14 april 1890 benoemd als politiecommissaris te Aalter. Hij werd geboren te Brugge op 16 augustus 1860. Hij was de schrijver van *"Rond Aalter in den Franschen Tijd"*, uitgegeven door de Uitgeverij Snoeck-Ducaju & Zoon te Gent in 1904 en uitgever van de Almanak-Adreswijzer der Vlamingen in Amerika.

Ook op andere plaatsen in de gemeente werden zelfs huizen in brand gestoken. Jonge meisjes werden mishandeld en hun haar afgesneden.

Op 11 november 1918, te 11 uur, werd de wapenstilstand afgekondigd. Een militaire muziekkapel trok door de straten van de gemeente, er werd gedanst, gefeest, gedronken wat er nog te drinken was en geklonken op de komst van een duurzame vrede.

De eerste wereldoorlog eiste een zware tol aan de gemeente Aalter want niet minder dan 64 inwoners (38 soldaten en 26 burgers) verloren het leven. Hun namen staan gegrift op het gedenkteken dat einde 1919 werd ingehuldigd.

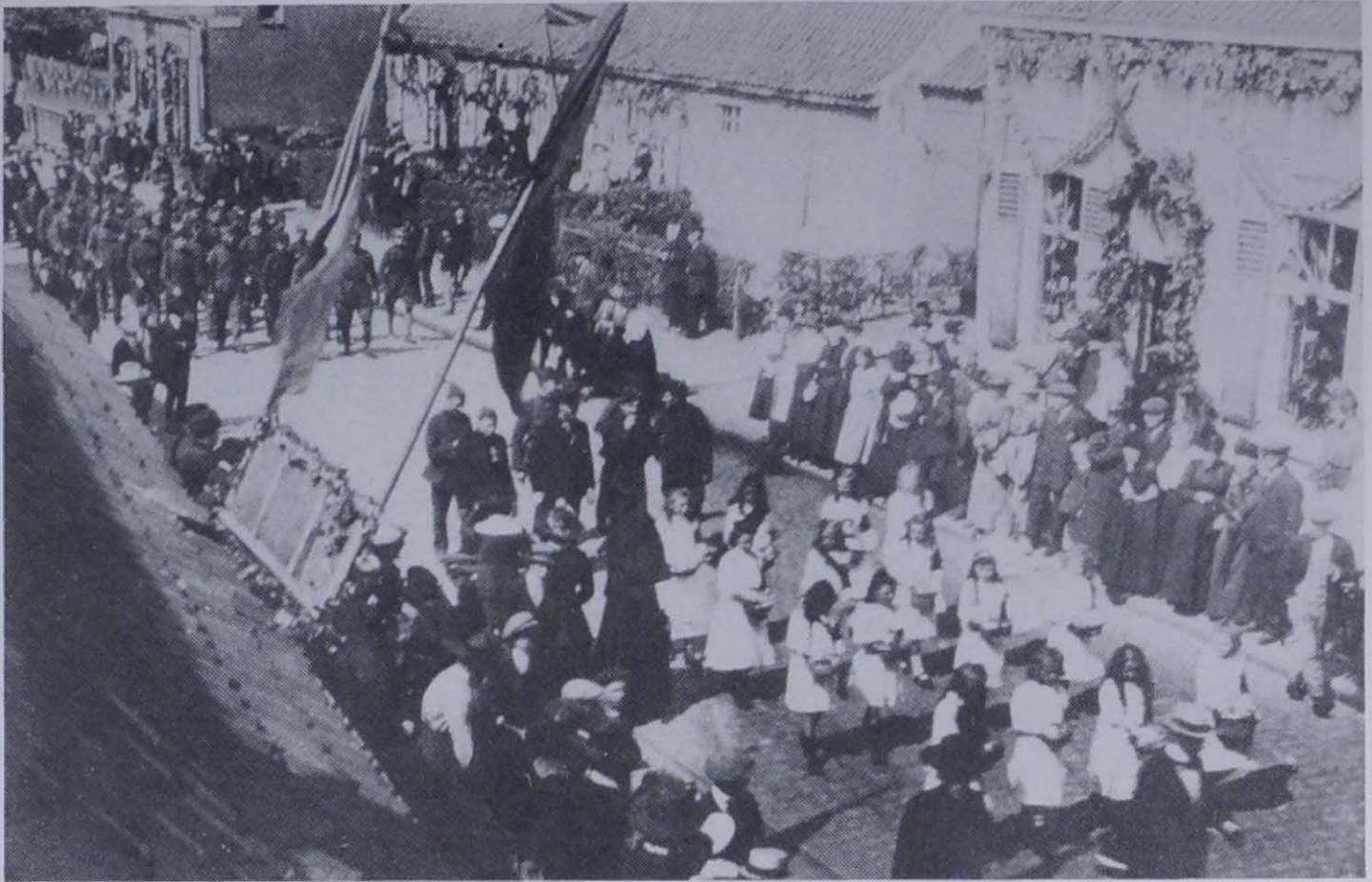

Een massa soldaten en burgers bracht op de Markt hulde aan de oorlogsslachtoffers van 1914-1918. Op de herberg "Het Lam" stond onderstaande tekst te lezen:

"Heil België!" "Leve de koning!" "Hulde aan de Oudstrijders!"

"Leve de koning!" "Heil het leger!"

Verzameling R. Defruyt.

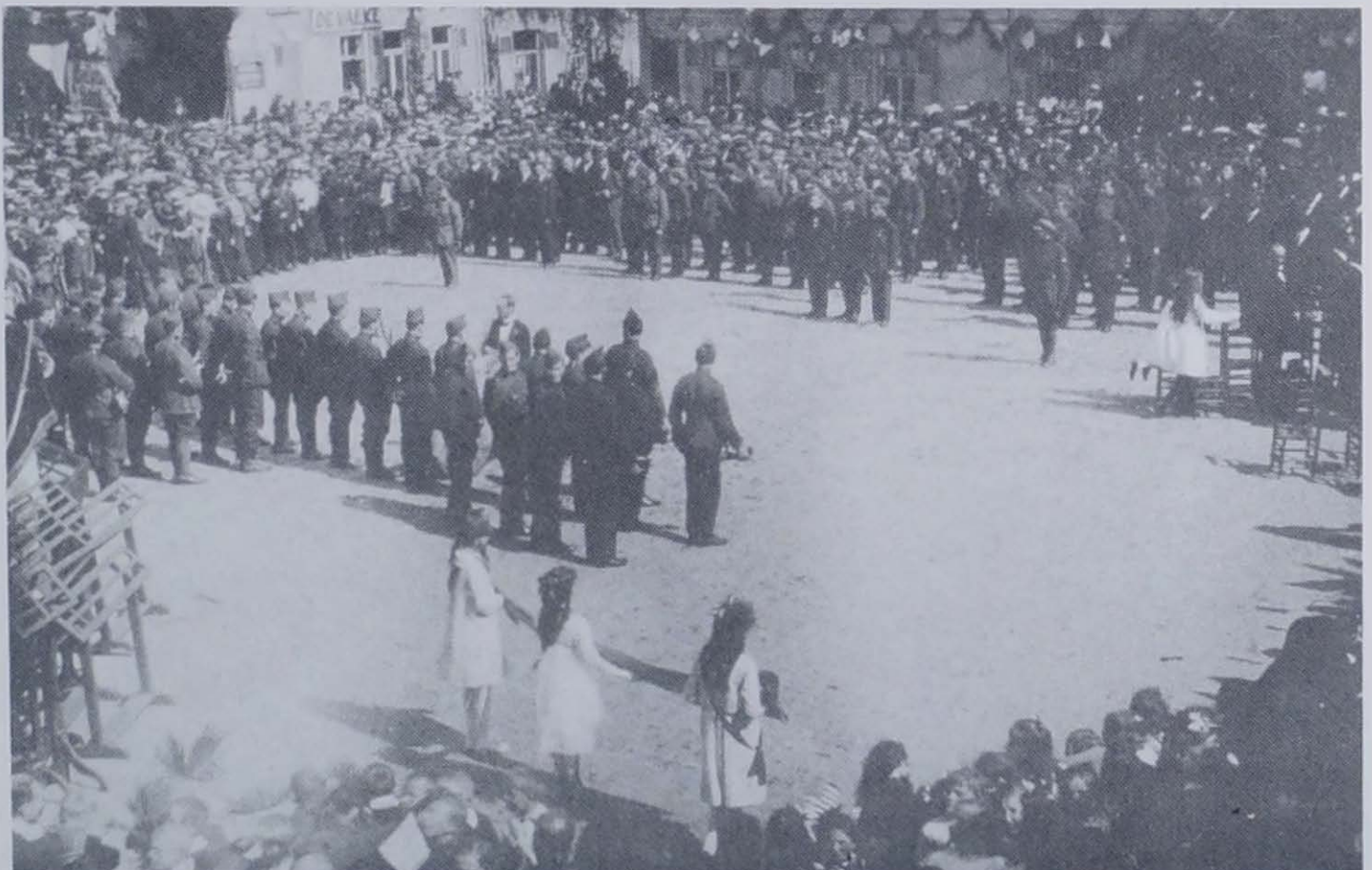

De bevrijdingsfeesten van 1919.

Boven: zicht genomen in de Stationsstraat op het kruispunt Weibroekdreef-Stationsstraat en Kouter. De kapel van de Weibroekdreef is gedeeltelijk zichtbaar.

Onder: de plechtigheid op de Markt.

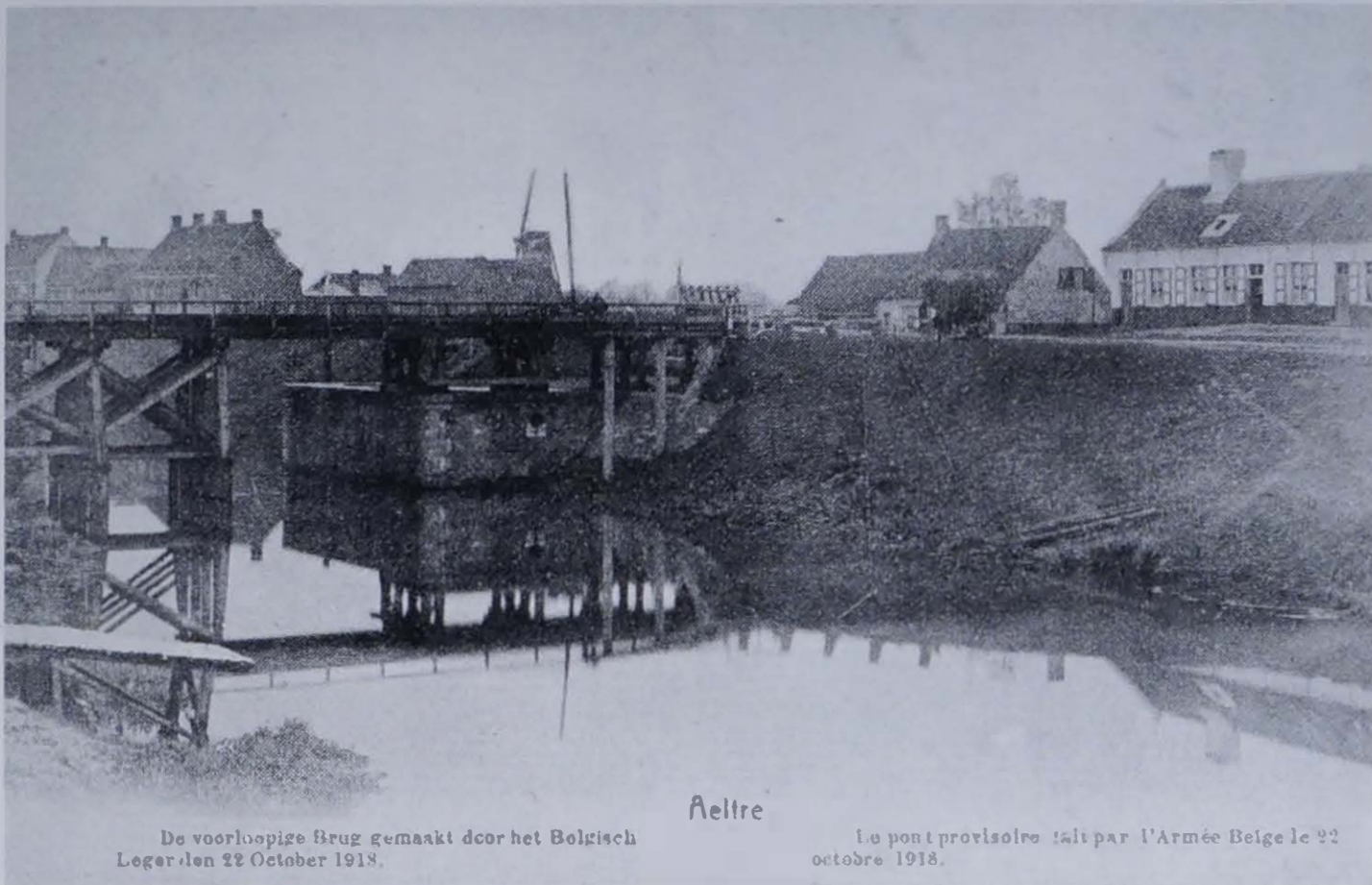
Verzameling: August Van Landeghem.

*Onder en boven nog twee zichten van de beschadigde kerk.
Verzameling R. Defruyt.*

De voorloopige Brug gemaakt door het Belgisch Leger den 22 October 1918.

Aeltre

Le pont provisoire fait par l'Armée Belge le 22 octobre 1918.

*De noodbrug gelegd door de Belgische genietroepen op 22 oktober 1918.
Verzameling M. Thys.*

Nog een zicht op de Markt met de herberg "In de Eendracht" en de kiosk en daartussen de beschadigde kerk.

Verzameling R. Defruyt.

*De kerk werd hersteld tussen
1919 en 1921.*

Verzameling M. Thys.

Het oorlogsgedenkteken 1914-1918.

Verzameling M. Thys.

BURGERS.

- 1 Billiet Arthuur.
- 2 Cooreman Rénatus.
- 3 De Pourcq Charles Leon.
- 4 Hoste Raymond.
- 5 Lamiroy Hendrik.
- 6 Lefebre Raymond.
- 7 Lievens Gustaaf.
- 8 Lootens Helena.
- 9 Smessaert Petrus
- 10 Taghon Camiel.
- 11 Taghon Cyriel.
- 12 Van der Haeghen Maurits
- 13 Van Gansbeke Triphon.
- 14 Van Nieuwenburg Marcel
- 15 Van Veirdeghem Emiel.
- 16 Van Wonterghem Marie.
- 17 Vient Maurits.

Weenen we niet troosteloos, want « God heeft de lijdenstranen uit hunne oogen weggedroogd: dood noch pijn zal hen niet meer treffen, noch droef geklaag zal hunnen mond ontsnappen, en smart zullen zij niet meer kennen, dat alles is voorbij.» Apoc. XXI.

In vrede rusten zij bij den Heer. Oif. Mort.

bevredigende Jesus geef hun de eeuwige rust. 77. en 7. quid. alt.

MATER DOLOROSA.

Goedertieren Moeder, bid voor de arme zielen.

„Bedroefde Moeder, troost haar!“

HK 8002 A

« En gansch het volk beweende met groote deernis den sterken strijder en sprak: Waarom zijt gij toch gevallen in den oorlogskamp, gij redder van uw volk? » « Oindat zoo spraken ze we liever omkwamen in den oorlog dan den ondergang van ons volk te zien en de schending onzer heiligdommen. » Mac. I.

TER ZALIGER GEDACHTENIS

van de

SOLDATEN
EN BURGERS.

van

S^T CORNELIUS,
AELTRE.

*Slachtoffers van den
Oorlog.*

GESNEUVELDE SOLDATEN.

- 1 Bral Rénatus.
- 2 Brandt Raymond.
- 3 De Baets Edmond.
- 4 De Lannoy Amatus.
- 5 De Lodder Rénatus.
- 6 De Loof Frans.
- 7 De Loof Julius.
- 8 De Mil August.
- 9 De Reviere Adolf.
- 10 De Vlieger Gustaaf.
- 11 François Rénatus.
- 12 Goddyn August.
- 13 Goeminne Marcel.
- 14 Hoste Gaston.
- 15 Lammens August.
- 16 Meerschman Achiel.
- 17 Schellebroodt August.
- 18 Tailleman Jozef.
- 19 Van Damme Cesar.
- 20 Van de Kerchove Alfons
- 21 Van den Bussche Achiel.
- 22 Van de Walle Adolf.
- 23 Van Hecke Florimond.
- 24 Van Laecke Adolf.
- 25 Van Laecke Alfons.
- 26 Van Oëyen August.
- 27 Van Wanseele Leo.
- 28 Verheecke Cyriel.
- 29 Wolfaert August.

Bidprentje ter nagedachtenis van de gesneuveldde soldaten en burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1914-1918, van de Sint-Corneliusparochie.

Verzameling M. Thys.

BID VOOR DE ZIEL

VAN

AUGUST DE MIL,

soldaat bij het 1^e Linierregiment,

geboren te Aalter den 8 Februari 1894 en na te
Dixmude op het veld van eer
den 1 Juni 1915 gesneuveld te zijn, begraven
te Kaaskerke.

Het Vaderland, in nood verkeerende, vroeg zijne
hulp, en na den zegen van vader bekomen te hebben,
verlaat hij het vaderlijk huis en trekt ten strijde op.
Hij streed even dapper, als onze voorouders met de
boon, na roep vol zijne taak gekweten te hebben bij
vader, broeders en zusters terug te mogen keeren,
maar helaas! God schijnt het anders. In de woede
van den strijd wordt hij getroffen, en na zijne ziel
in de handen van den Heer bevolen te hebben, sterft
hij als slachtoffer zijner plicht voor het duurbaar
Vaderland. August, teerhertige zoon, liefderijke
broeder, minzame gezelschap, uw afsterven, verre van
het vaderlijk huis is pijnlijk voor ons allen, en wij
betreuren u: Nogthans wij onderwerpen ons aan
Gods wil en wij troosten ons bij het gedacht, dat gij
voor uwe zelfopoffering voor het Vaderland, reeds
den hemel zijt ingegaan waar, zoo smeecken wij den
Heer, wij malkeer eens zullen terug vinden. Want:

O Vriend wie zou uw lot beklagen,
Wijl gij nu prijkt met de eeuw'ge Kroon.
Wie zou niet aan den Hemel vragen
Eens deel te hebben aan uw' loon?

Bermhertige Jesus, geef zijne ziel de eeuwige rust.
7 j. en 7 quadr. afl.

R. I. P.

Aalter, dr. Faut-Vandewalle.

Alles zal ik ten beste geven en daarenboven mijn
eigen zelve ten offer brengen. II Cor. 12.

† Zalige Gedachtenis van †

CYRILLUS - LUDOVICUS VERHEECKE,

zoon van Mijnheer Jules en van Dame Emma Roets,

geboren te Aeltre den 27 April 1893,
soldaat vrijwilliger bij het tweede regiment Carabiniers,
doodelijk gekwetst aan den IJzer en roemvol
te De Panne overleden in de Oktobermaand 1915.

Lid van het Genootschap der
Xaverianen en van Vereeniging van Gebeden.

Uit voorbeeldige christene ouders geboren, was
hij een toonbeeld van alle christelijke deugden. Ook:

Toen 't Vaderland in 't groot gevaar
Om koene harten riep, vol moed,
Met d'onverschrokken heldenschaar,
Getrouw aan Vorst, aan Plicht en Land,
Heeft zich Cyriel, met goed en bloed,
Geofferd gansch, voor 't Vaderland.

Gegroet, O eedle jonglingsziel,
Zoo hoog gestegen in den strijd,
Waar 't vrijheidswapen U ontviel!...
Verheven blijft Ge voor altijd;
Daar 't leven zal bij 't nageslacht,
Het groote offer dat Gij bracht!
Gegroet, O sterke Leeuwenzoon!...
Dat God in eeuwigheid u loon!

« Een kruisken Vader, een kruisken Moeder, voor-
meer ik U verlaat », zoo sprak de edele jongeling
bij zijn afscheid. « Onder uwen zegen ga ik strijden
tot den dood, voor vrijheid en voor land! » Hij ging
en viel.

Vaartwel, Beminde Ouders, Broeders en Zusters! —
Vaarwel, Lieve Broeder, die steeds nog lijden strijdt
voor den heiligen Vadergrond. Vaarwel! — Mijn
offer is volbracht. God heeft het zoo gewild. Zijn
Heilige Wil geschiede. Aanbidden wij de wegen zij-
ner ondoorgroondelijke Voorzienigheid. Hij is de
steun en troost in alle beproeving. Vaartwel op
aarde en tot wederziens in Gods schoonen hemel!

Zoet Hart van Jesus, wreef mijn heu. 30 d. afl.
De 4 Akten voor de ziel van den held. 7 j. en 7 q. afl.

Alles zal ik ten beste geven en daarenboven mijn
eigen zelve ten offer brengen. II Cor. 12.

ZALIGE GEDACHTENIS

VAN

AUGUST GODDYN,

zoon van Eduard en van Melanie Gevaert,

geboren te RUDDERVOORDE, den 13 October 1890.

Soldaat bij het 2^e Linierregiment,
en voor zijn Vaderland gesneuveld op het slagveld
te GRIMDE, den 18 Augusti 1914.

Hij was een onderdanige zoon, gedienschtig en offer-
vaardig van inborst, de steun en vreugde zijner
ouders, broeders en zusters.

Toen de ongeluksdagen op den vadergrond neder-
stort en, toog hij met opgeruimde ziel en hart
ten strijd, trouw aan Plicht, aan Land en Vorst. En
daar... verre van 't vaderlijk huis, verre van 't troos-
tend moederhart viel hij doodelijk getroffen op 't
schrikbarend oorlogsveld.

Dappere Jongeling, van uit de verte groeten wij diep
bewogen en vol bewondering de graftombe waar
uw stoffelijk overschot berust, en wij bidden God
u de kroon der onsterfelijkheid te schenken.

Dierbare OUDERS, BROEDERS en ZUSTERS, bittere
tranen ontvloeien uwe bedroefde oogen, doch
verheft uw hart tot God en aanbidt de wegen zijner
ondoorgroondelijke Voorzienigheid. Vergeet niet dat
Hij honderdvoudig loont dezen die aan Plicht & Land
getrouw, grootmoedig hun leven ten offer brengen.

Vaartwel!

Mijn Jesus, bermhertigheid. 100 d. afl.
4 Akten voor de zielerust van dezen dappere.
7 j. en 7 q. afl.

Aalter, dr. Faut-Vandewalle.

Zalig Aandenken

van

Marcel Goeminne

zoon van

d'heer August

en van

Dame Marie Van Acker,

Soldaat bij het 9^e Linierregiment

gekwetst

voor Luik in Augusti 1914

krijgsgevangen in Duitschland

en zeer godvruchtig overleden

te Lausanne (Zwitserland)

den 6 Mei 1918.

Bid voor heu.

DRUKK. FAUT-VAN HECKE, AALTER.

Welke mannenkracht in dat hart: geen vrees voor de dood en zoo dicht omringd nochtans door booze vijanden!
S. Ambr. in Macch.

ROEMRIJKE GEDACHTENIS

van

EMIEL VAN VEIRDEGEM,

echtgenoot van

Stephanie Romanie Van Parijs

geboren te Aeltre den 18 December 1858 en te Brugge, in dienst voor 't Vaderland den 17 September 1915 door den kop geschoten door den Duitschen overveldiger. Zijn stoffelijk overschot werd naar Aeltre overgebracht den 26 October 1919.

O grootheid der nederige zelfopoffering gesproken uit de zuivere opvatting van naastenliefde, en genegenheid tot het Vaderland. Op het schrikbarend oorlogsveld en daar onder de klauwen van het alvernietigend monster heeft ze gebloed en de vrucht der verlossing geteeld. Terwijl bij zoovelen het vertrouwen op overwinning aan 't wankelen ging en zelfs met gebogen hals en knieval het juk des dwingelands omhelsden, zocht onze vriend en ontsterfelijke held Emiel, de vernielingsplannen des snooden vijands te vrijdelen. Bij dage en bij nacht waakte zijn vorschend oog: zoodat menig onzer heldhaftige strijders het behoud hunner blijde levensdagen aan hem te danken hebben. Ongelukkiglijk viel hij al te ras in 's vijands hand. Zijne dagen waren geteld; en hij stierf als een Belg sterven kan:

Aan U O God mijn ziel,

Aan 't Vaderland mijn bloed!

Vaarwel, dierbare Vriend! Uw offer ook hielp ons de vrijheid terug winnen. Heb dank en rust in vrede. Onsterfelijk leve bij het nageslacht uw schitterend voorbeeld, en God schenke U de kroon der martelaren.

Vaarwel.

Drukk. Faut-Van Hecke, Aeltre.

Tegen het geweld der dood kan zich niemand wapenen; op haar zeisen staat geschreven: ik spaar noch jong noch oud, ik kom op het onverwachts en wijk voor niemand,
H. Aug.

Ter Zaliger Gedachtenis

van

EDMOND DE BAETS,

echtgenoot van Emma LOMME,

geboren te Aeltre den 19 Maart 1882 en overleden te Luik den 22 November 1914.

(Soldaat bij de Vestingsartillerie.)

Zoo iemand het groot gebod der naastenliefde volbrengt, dan zijn het wel deze die voor hun Vaderland hun leven offeren. Want Jesus heeft gezegd: «Niemand heeft grooter liefde dan deze is dat niemand zijn leven geeft voor zijne vrienden.»
(Joan. XV, 13.)

Teerhartige en liefderijke echtgenoot, minzame gezelschap, verdient hij bij zijn vroegtijdig afsterven betreurd te worden. Doch neen! beter is de dood dan het ellendig leven, en beter de eeuwige rust dan aanhoudend lijden.
Eccl. XXX.

Vaartwel, Beminde ECHTGENOOTE en dierbaar KIND. Ik wou geern lang uw steun en troost wezen. God heeft er anders over beslist. Hij vroeg mij mijn leven. Ik gaf het voor het Vaderland. Mochte het helpen tot duurzame vrijheid en vrede.

Gij allen, die mijne vrienden zijt, gedenkt U mijner in uwe gebeden.

Vaartwel!

Mijn Jesus barmhertigheid. 100 d. afl.

4 akten voor de zielerust van den Dappere.

7 jar, 7 quadr.

Aeltre, dr. Faut-Vandewalle.

Tegen het geweld der dood kan zich niemand wapenen; op haar zeisen staat geschreven: ik spaar noch jong noch oud, ik kom op het onverwachts en wijk voor niemand,
H. Aug.

ZALIGE GEDACHTENIS

VAN

ACHIËL-August Meerschman

zoon van Henri & Marie-Louise Carrette,

geboren te Aeltre den 8 Juli 1894 en overleden te Kales 1 November 1918.

Soldaat bij het vierde Jagers te voet.

Vereerd met het oorlogs Kruis, het militair eere-teeken met palm, voorgesteld als Ridder der Leopoldsorde.

Hij was een onderdanige zoon, gedienschtig en offervaardig van inborst, de steun en de vreugde zijner ouders, broeders en zusters.

Toen de ongeluksdagen op den vadergrond nederstortten, toog hij met opgeruimde ziel en hart ten strijd, trouw aan Plicht, aan Vorst en Land. Vier jaren lang streed hij zoo een held strijden kan voor de verlossing van het Vaderland. De dageraad der victorie mocht hij aanschouwen; doch de ziekte veilde hem neer.

Dappere jongeling, van uit de verte groeten wij diep bewogen en vol bewondering de graftombe waar uw stoffelijk overschot berust, en wij bidden God dat Hij U de kroon der onsterfelijkheid schenke.

Dierbare OUDERS, BROEDERS en ZUSTERS, bittere tranen ontvloeiën uwe bebroefde oogen, doch verheft uw hart tot God en aanbidt de wegen zijner ondoorgrondelijke Voorzienigheid. Vergeet mij niet in uwe gebeden.

Vaartwel!

Mijn Jesus barmhertigheid.

100 d. afl.

Dr. Faut-Vandewalle, Aeltre

Hierna volgen de namen der slachtoffers met aanduiding van plaats en datum van overlijden.

Militairen:

1	BRAL René	Querqueville (Fr.)	11.02.1915
2	BRANDT Raymond	Antwerpen	16.09.1914
3	CLINCKE Arthur	Goch (Duitsland)	18.09.1919
4	DE BAETS Edmond	Luik	22.11.1914
5	DE LANNOY Aimé	Calais (Fr.)	10.02.1915
6	DE LODDER René	Folkstone (G.B.)	21.12.1914
7	DE LOOF Eugène Gustaaf	Beveren-Leie	30.09.1918
8	DE LOOF Jules	Gravelines (Fr.)	09.11.1918
9	DE MIL August	Diksmuide	01.06.1915
10	DE RIVIERE Adolf	Amerikaans leger	14.10.1918
11	DE VliegHER Gustaaf	Ramskapelle	23.08.1916
12	FRANCOIS René	Calais (Fr.)	23.11.1918
13	GODDYN August	Grimde	18.08.1914
14	GOEMINNE Marcel	Lausanne (Zw.)	06.05.1918
15	HOSTE Gaston	Brugge	09.11.1918
16	LAMBERT Joseph	Kortemark	15.10.1918
17	LAMMENS August	Rosendael (Fr.)	18.12.1914
18	MEERSCHMAN Achiël	Calais (Fr.)	01.11.1918
19	OPSOMER René	?	01.03.1918
20	PERSYN Henri	Vermist Diksmuide	28.12.1914
21	SCHELLEBROODT August	Aalter	17.02.1919
22	SIERON Amandus	Aalter	30.09.1919
23	STEYAERT Achiël	Antwerpen	12.09.1914
24	TAILLEMAN Joseph	Boezinge	01.01.1918
25	THIENPONT Arthur	Lombartsijde	04.11.1914
26	VAN DAMME Cesar	Ramskapelle	25.04.1916
27	V.D. KERCKHOVE Alfons	Nieuwpoort	04.11.1914
28	VAN DEN BUSSCHE Achiël	Amelie-l.-Bains (Fr.)	15.04.1918
29	VAN DE WALLE Adolf	Steenstrate	25.04.1915
30	VAN EEGHEM Petrus	Zuidschote	03.02.1917
31	VANHECKE Florimond	Beveren-IJzer	21.05.1918
32	VAN LAECKE Adolf	Calais (Fr.)	12.11.1914
33	VAN LAECKE Alfons	Kaaskerke	22.12.1916
34	VAN OYEN August	Amerikaans leger	?
35	VAN WANSEELE Léon	Kaaskerke	08.08.1915
36	VERHEECKE Cyriel	De Panne	01.10.1915
37	VERMEIRE Michel	Handzame	30.09.1918
38	WOLFAERT August	Aalter	10.04.1919

Burgers:

1	BAELE Henri	Aalter (Oostmolen)	31.10.1918
2	BILLIET Arthur	Lokeren	24.11.1918
3	BOGAERT Hector Paulus	Aalter (Savooien)	16.09.1918
4	COOREMAN René	Aalter	22.05.1919
5	DE POURCQ Charles Louis	Aalter (Oostmolen-Z.)	21.10.1918
6	EELBODE Henri	Aalter (Kattewegel)	24.10.1918
7	HOSTE Raymond	Lokeren	17.10.1918
8	LAMIROY Henri	Aalter (Houtem)	16.09.1918
9	LEFEBRE Raymond	Aalter	12.04.1918
10	LIEVENS Gustaaf	Lokeren	21.10.1918
11	LOOTENS Helena	Aalter (Stationsstraat)	20.10.1918
12	MOUTON Edmond	Lokeren	23.10.1918
13	LASEUR Remi	Logny (Sedan) Fr.	17.05.1918
14	SIMOENS Marie Rosalie	Aalter (nabij station van Maria-Aalter)	17.10.1918
15	SMESSAERT Petrus	Aalter (Biesem)	20.10.1918
16	TAGHON Camiel	Lokeren	28.11.1918
17	TAGHON Cyriel	Lokeren	21.10.1918
18	V.D. HAEGHEN Maurice	Lokeren	19.10.1918
19	VAN DE VOORDE Alfons	Lokeren	12.11.1918
20	VAN GANSBEKE Triphon	Aalter (Bellemstraat)	20.11.1918
21	VAN NIEUWENBURGH M.	Lokeren	21.10.1918
22	VAN PAMEL Frederic	Brugge	21.12.1918
23	VAN VEIRDEGHEM Emiel	Brugge	17.09.1915
24	VAN WONTERGHEM Marie	Brugge	09.11.1918
25	VRIENT Maurice	Aalter (Oostergem)	23.10.1918
26	VYNCKE Gustaaf	Lokeren	05.11.1918

Maurice THYS

Bronnen:

Dit artikel kon geschreven worden dank zij de gegevens verstrekt door Maurits Coucquyt in zijn verslag, dat hij schreef voor het schrijven van de "*Geschiedenis van Aalter*" door Luc Stockman.

De tekst ervan werd grotendeels overgenomen en aangevuld met gegevens uit andere bronnen. Maurits werd geboren te Aalter in 1903 en verliet de gemeente in 1938. Hij woont nu te Eeklo.

L. STOCKMAN, "*Geschiedenis van Aalter*" Aalter 1979, p. 200, 206, 297, 302 en 435.

Dagboek van Romain De Wulf, de eigenaar van het Domein Nobelstede. De tekst betreffende de oorlog 1914-1918 werd bezorgd door de Heer Pierre De Wulf.

Liber Memorialis van Sint-Maria-Aalter.

Rijkswacht De Pinte 1904-1990, p. 84-90, "*De Ulanen*".

De Gazette van Gend van ?? augustus 1914.

Lucien Desmet uit Aalter bezorgde de tekst uit het dagboek van de onderpastoor van Balegem in verband met de Zeppelin.

Gemeentearchief Aalter.

Zijne Excellentie Mgr. Lamiroy - Een levensbericht door J. Coppens, professor aan de Universiteit te Leuven - Leuvense Universitaire Uitgaven - 1956, p. 4 en 5, bezorgd door de heer G. Houwen, archivaris van het Bisdomein Brugge.

Archief Bisdomein Brugge.

DE FAMILIE BOCKAERT EN DE WATERFEESTEN AAN DE "BRUGGE".

Over het 19de eeuwse ontspannings- en verenigingsleven te Aalter is tot heden weinig gekend. In de "*Geschiedenis van Aalter*" van Luc Stockman worden slechts een handvol *maatschappijen* voor die periode vermeld (1). De verklaring is vrij voor de hand liggend. Vóór het verschijnen van het gemelde werk, werd naar mijn weten geen enkele bijdrage gewijd aan dit onderwerp. Ook de verenigingen zelf waagden zich niet aan een korte historiek, daar ze meestal niet over de nodige documentatie beschikten. Een bijkomende factor is dat talrijke van die 19de eeuwse *kringen* reeds lang van het toneel zijn verdwenen. Het traditionele materiaal uit het gemeentearchief, gebruikt in het kader van een dorpsmonografie, verschaft evenmin veel informatie.

Door een arbeidsintensief onderzoek en het aanboren van een uiterst weinig gekende bron, gekoppeld aan een beslissing van de gemeenteraad uit 1861, lukt het toch zich een beeld te vormen van het rijke en soms geschakeerde ontspanningsleven in de tweede helft van de 19de eeuw.

In deze enkele bladzijden gaan we in op de *waterfeesten*. Dergelijke festiviteiten waren in het buurdorp Bellem reeds een lange tijd populair (2), maar voor zover gekend duiken ze te Aalter pas op na 1860.

Het Aalterse gemeentebestuur bracht reeds jaren een bedrag op de begroting "*voor aenmoediging der maendelycksche veemerkt*". Tijdens de raadszitting van 27 juni 1861 (3) merkte men op dat dit de gemeente geen voordelen bijbracht "*dewyl zy (de som) altyd tusschen dezelfde koopmans moet verdeeld worden, zonder dat zy op eenige manier de mededinging opwekt, en dat het derhalve bewezen is dat aenmoediging mag afgeschafft worden zonder de veemerkt te benadeeligen*". Na enig over en weer gepraat kwamen de leden tot de slotsom "*Dat van eenen anderen kant alle de neerigdoende lieden belang hebben in de tegenwoordigheid van vreemdelingen in de gemeente ter gelegenheid van feesten, en het alzoo eenen akt van goed bestuer is eene kleine opoffering te doen om de vreemdelingen aen te lokken*". "Eenstemmig van advies" besloot men dan ook de provinciale overheid de machtiging te vragen de vroe-

gere som van 150 fr. te mogen aanwenden "om subsidien toe te staen aen de verscheidene societeiten in de gemeente bestaende tot het geven van pryskampen, en andere plegtigheden".

Veertien dagen later diende de lokale overheid de aanvraag in (4) en blijkbaar bekwam men alras de toelating. Het bedrag werd verdeeld over de "Bolders maetschappy dezer gemeente", de "Muzieksocieteit", de "Societeit van de balpyp", "De Jonge Ruiters" en een herbergier als organisator van een feest aan het station naar aanleiding van de kermis (5).

Enkele jaren later werd de *prijzenpot* verhoogd, want "De Raed erkent het nut dezer uitgave in het belang van de neering doende lieden door het aenlokken van vreemdelingen naer de gemeente" (6). De verdeling ervan gebeurde niet volgens een vast patroon: nu eens de verenigingen, dan per wijk, vermoedelijk soms ook naargelang de vraag. We vonden toch af en toe verzoeken, die steeds werden ingewilligd.

In 1862 kreeg de koopman Karel Bockaert een toelage van 25 fr. uitbetaald wegens een waterfeest aan de brug (7).

Deze Karel Lodewijk Bockaert (Bocquaert) was de oudste zoon van Jan Baptist (1791-1845) en Anna Catharina Vermeersch. Zijn ouders kochten in 1832 de *doening* "De Papegaai" op Aalter-Brug en ze veranderden de herenwoning in een herberg met winkel. De beroepsactiviteiten aldaar waren verscheiden: *spekverkoper*, broodbakker, tapper en winkelier. Verder bood het echtpaar nog twee bedden ter logement aan. Het ondernemingslustig paar zou echter vroeg overlijden en na 1849 leidde Karel, als oudste kind, de bloeiende zaak. Hij breidde de activiteiten nog uit door een handel in kolen, meststoffen, enz. op te zetten (8).

In 1856 werd Karel als koopman ingeschreven, zijn broers August en Francies als bakker en Felix als *landman*. Twee zusters stonden als naaisters genoteerd (9). In hetzelfde jaar vroeg de *zaakvoerder* het gemeentebestuur de toelating een magazijn te bouwen langs het kanaal om voldoende opslagruimte te hebben voor de uitbreidende handel (10). Het bevolkingsregister maakt geen gewag meer van een herberg, maar toch betaalden de kinderen Bockaert toen een "*droit de débit en détail de boissons alcooliques*" van 15 fr. (11). En in de patentregisters werden ze ook als herbergiers getaxeerd. Dat hun zaak geen *doordeweeks* handeltje was, blijkt duidelijk daar ze de vierde hoogste aangeslagene waren, na drie molenaars (12).

Ondernemingslust impliceert creativiteit, en in die zin is het waterfeest in 1862 dan ook te bekijken. De ijverige Karel Bockaert zal er van uitgegaan zijn dat een geslaagd feest zijn etablissement alleen

maar ten goede kon komen.

De volgende jaren vonden we echter geen spoor meer van een waterfeest aan de "brugge". Dit betekent geenszins dat er geen dergelijke festiviteit doorging, maar de gemeente specificieerde de uitgaven voor openbare feesten niet volledig. Het is tevens niet denkbeeldig dat een waterfeest ook kon slagen zonder financieel steuntje. Verder is het evenmin uitgesloten dat de organisator er na die ene keer de brui aan gaf, temeer daar hij in 1864 huwde en zich nog uitsluitend met de handel in granen, kolen, enz. onledig hield (13). Of was het waterfeest geen succes, want ook geen enkele andere herbergier sprong op de wagen.

Toch zou op 2 augustus 1868 opnieuw een waterfeest plaats hebben. De voortrekker was dan Francies Bockaert, een broer van Karel. Hij leidde de familiehandel toen en trad blijkbaar op meerdere manieren in het spoor van zijn oudste broer. Volgens de archiefbronnen bleef het deze maal niet tot een éénmalige gebeurtenis beperkt. Het jaar daarop kreeg dezelfde persoon weer 40 fr. uitbetaald "voor het geven eener waterfeest". In dit laatste geval ontving hij het bedrag als een vertegenwoordiger van "de zwemmen-maatschappy". Over deze *vereniging* zijn geen bijzonderheden bekend. Vermoedelijk was ze ook geen lang leven beschoren, want nadien kwam ze in de bronnen niet meer voor. Een toevallig gevonden brief (15) laat ons toch toe iets af te leiden. Het document is niet gedateerd, maar we zijn ervan overtuigd dat het in augustus 1869 werd geschreven. *Frans Bockaert* vraagt erin, in naam van de "Baezen herbergiers van Aeltre Brugge", een "bylage" voor het houden van een waterfeest op 22 augustus. Het leest op zich was verlieslatend, want ze hielden rekening met een tekort van ca. 50 fr.

Hoogstwaarschijnlijk mogen die herbergiers vereenzelvigd worden met de "zwemmen-maatschappy", en waarvan Francies Bockaert de leidsman was. Volgens een lijst van 1870 waren er op Aalter-Brug de volgende herbergiers: Jacob De Smet, de kinderen Bockaert, de kinderen De Sutter, Alexander Boute, Karel Kerckaert en Jozef Joestens (16).

En hiermee stopt het verhaal van de waterfeesten. Naar het ophouden ervan kunnen we enkel maar gissen. In mei 1871 zou Francies Bockaert trouwens naar de Stationsstraat verhuizen, alwaar hij ameldonkfabrikant en molenaar werd (17).

Eén document laat weliswaar nog uitschijnen dat er in 1869 ook op

Mynheer Burgemeester en Schepenen Der
Gemeente van Aeltre

De Baezen hiebirgiers der aeltre Brugge
Komen al Een Verzoek schrift te onderwerpen
tot het Bekomen van een Bylage tot het
houden van Een Waterfeest op Vondag den 22^{den} Maer
Dager

Op er koud my Ontkent de Vystijfes ons
te Kost blyven

Verhoopen Mynheeren ons verzoekt te dien instilligen
Naemen my ons al onderdanige Paroethien

Van Meyne De aeltre Bruggenaer
wegestaan Veertig jaars Frans Bockaert

Ongedateerd (vermoedelijk 1869) verzoekschrift vanwege de "Baezen hie-
birgiers van Aeltre Brugge" aan het College van Burgemeester en Sche-
penen, ondertekend door Frans Bockaert. Gemeentearchief Aalter.

de wijk Oostmolen een waterleest plaats had (18). Mogelijks ging het
eerder om een ordinaire *bolling*, waarvan een andere bron gewaagt
en zoals het in andere jaren het geval was.

Filip BASTIAEN

- (1) L. STOCKMAN, *Geschiedenis van Aalter*, Aalter, 1979, p. 537 e.v.
- (2) F. DE POTTER en F. BROECKAERT maken in hun *Geschiedenis van de gemeenten van Oost-Vlaanderen* geen gewag van waterfeesten te Bellem. Mevrouw VAN OVERBEKE, *De waterfeesten te Bellem*, in *Ons Meetjesland*, jg. 4 (1971), nr. 2, pp. 59-61.
- (3) GAA, 172.2: 504, *gemeenteraadsverslagen*, 27 juni 1861.
- (4) GAA, 205.1, *registers briefwisseling*, 12 juli 1861.
- (5) GAA, 475.1, *Dienstjaarrekeningen - Bewijsstukken*, 1861.
- (6) GAA, 172.2: 504, *gemeenteraadsverslagen*, 27 september 1864.
- (7) GAA, 475.1, *Dienstjaarrekeningen - Bewijsstukken*, 1862.
- (8) M. MICHIELS, *Familiekroniek Bockaert ± 1640 - 1964*, Aalter, 1989, pp. 21-36.
- (9) GAA, *Bevolkingsregisters 1857-1866*, dl. 5, f° 134.
- (10) M. MICHIELS, *a.w.*, p. 36.
- (11) GAA, 484.04, *Belastingsrollen (double du rôle du droit de débit...*, 1856).
- (12) *Idem*, (*double du rôle du droit de patente*, 1856).
- (13) M. MICHIELS, *a.w.*, p. 38.
GAA, *Bevolkingsregisters 1866-1880*, f° 996.
- (14) GAA, 475.1, *Dienstjaarrekeningen - Bewijsstukken*, 1868-1869.
- (15) GAA, 201.8, *Oud archief*, 1840-1870.
- (16) GAA, 472.1, *Begrotingen*, 1870.
- (17) GAA, *Bevolkingsregisters 1866-1880*, f° 995 en f° 1294.
- (18) GAA, 472.1, *Begrotingen*, 1869.

CURSIEFJES.

Brand Oostmolen

Inlichtingen betrekkelijk een brandramp welke 16 dezer (augustus 1871) binnen deze gemeente (Aeltre), wijk Oostmolen heeft plaats gehad.

Inlichtingen: eene schuur met twee aangehechte zwijnskotten, vol met ingeogste vruchten, behoorende aan Hierominus De Baets (1), landsman te Aeltre, wijk Oostmolen en door hem gebruikt.

Verliezen: voor het gebouw fr. 700

voor de vruchten fr. 700

te samen: fr. 1.400

De oorzaak is onbekend. Alles was verzekerd door de maatschappij la Belgique: het gebouw voor de som van fr. 700 en de vruchten met de zwijns en halm voor fr. 1.000, te samen fr. 1.700.

G.A.A., reg. briefwisseling 1861-1876, nr. 2742.

(1) H. De Baets was eigenaar van het perseel Stie C 260 in Oostmolen.

Brand Maria Aalter

Wij hebben de eer UEd over te maken eenen staat van inlichtingen nopens eene brandramp welke de 9 dezer (november 1871), 's avonds binnen deze gemeente, wijk Maria Aalter, heeft plaatsgehad.

Inlichtingen: een zwingelkot in hout en strooi op het hof van Francies Taghon, werkman te Maria Aalter, met de er in verborgen voorwerpen, zoals: de kordewagen, 2 zwingelberden, brakkel, enz... en 38 kilo's vlas. Verliezen voor het gebouw fr. 100, voor de verbrande voorwerpen fr. 146, te samen fr. 246.

De oorzaak is onbekend, was niet verzekerd.

G.A.A., reg. briefwisseling 1861-1876, nr. 2774.

Roger DEFROYT

HET SOEPHUIS.

Rechtover de zuidkant van de kerk te Aalter staat er een klein, half verkrot gebouwtje. Het is overeind gebleven na de voorjaarsstormen van 1990. Velen lopen het achteloos voorbij, nochtans heeft dat onooglijke gebouwtje met zijn brede stevige deur een heel speciale geschiedenis. Vóór, tijdens en na de tweede wereldoorlog diende het als gemeentelijke gevangenis. Jongere lezers kunnen het nauwelijks geloven, maar toch is het zo. Het "soephuis" zoals dat gebouw in de volksmond heet, kreeg die naam tijdens de eerste wereldoorlog. Daar werd de soep gekookt voor de behoeftigen.

Foto: M. Thys.

Het soephuis stond vlak naast mijn huis, in het straatje waar ik als kind, samen met andere kinderen, speelde.

Binnenin waren toen twee kleine donkere cellen, laag, kil en akelig. Elke cel had een dikke deur met een klein celvenstertje.

Wie kwam in een van die cellen terecht?

Ik heb heel wat personen zien komen en gaan. Komen is niet het juiste woord, de betrokkenen werden "gebracht", met de boeien om de polsen, door de rijkswacht. De gevangenen moesten alle gevaarlijke voorwerpen afgeven, zoals bretellen, das, broeksriem, veters. In de cel stond een nachtemmer. De meeste gevangenen verbleven slechts één dag en nacht in het soephuis. 's Anderdaags werden ze per trein naar Gent overgebracht. Een woeste dronkelap had 's morgens zijn roes uitgeslapen, was opnieuw kalm en werd vrijgelaten. De veldwachter bracht het morgenmaal; een dikke snede droog brood die in een bruin papier verpakt was en een fles water.

Wie waren de gevangenen?

Kerels, ik herinner me niet dat één vrouw in het soephuis werd opgesloten, die kleine diefstallen hadden gepleegd, jongeren, weggelucht uit het Rijksheropvoedingsgesticht (verbeteringsschool) te Ruiselede en opgepakt door de gendarmen.

Door de oorlogsomstandigheden kwamen onverwachte gasten in het soephuis terecht. Zo smokkelaars, boeren die te weinig geleverd hadden, benzinedieven (begin 1945) en ook verdachten van kollaboratie.

Ik herinner me nog de wenende en huilende vrouwen die bij hoog en bij laag beweerden dat hun man geen benzine gestolen had. Hun mannen hadden gezien dat er een gat was in de pijpleiding en ze hadden er een ton onder geplaatst. Maar ja, die Engelse soldaten hadden de bedoeling niet begrepen, vandaar...

Eén kerel wist te ontsnappen, één enkele en dan nog een gehandicapte! Op een erg vernuftige manier forceerde hij de grendel van zijn cel met het hengsel van zijn nachtemmer. Via het dak, langs de kerkkant groeiden toen hoge struiken, vluchtte hij weg.

Mijn vader en ik zagen hem trekkebenend voorbij onze tuinmuur pikkelen. We vermoedden niets tot ... de veldwachter kwam.

Natuurlijk werd de man vlug opgepakt. Als kind had ik grote

bewondering voor hem. Stel je voor, een man die uit het soephuis kon ontsnappen.

Voor mij is het soephuis niet zomaar een gebouwtje, maar een souvenir uit mijn jeugd onder de toren, weliswaar met een ietwat wrange nasmaak.

André DE KÉ

CURSIEFJE

Brandramp Kattewegel

... een staet van inlichtingen nopens eene brandramp welke den 30 sept. (1872) laatst binnen deze gemeente, wijk Kattewegel, heeft plaats gehad.

Inlichtingen : twee rogge mijten behoorende aan Felix Martens, landman, wijk Kattewegel. Verliezen fr. 160.

De oorzaak is onbekend, was niet verzekerd.

G.A.A., reg. briefwisseling 1861-1876, nr. 2891.

Roger DEFRUYT

LAND VAN DE WOESTIJNE

Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkundige Kring
"Arthur Verhoustraete", gesticht in 1977.

Uitgegeven met steun van : VTB-VAB-Aalter, het Gemeentebestuur van
Aalter en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.

Dienst Wettelijk Depot nr. BD. 31.832

Oplage : 475

Sekretariaat, ruiladres en eindredactie :

Kestelstraat 65, 9880 Aalter - tel. (091) 74 28 43

Bankrekening : nr. 442-6594361-40 — Heemkundige Kring Aalter.

Lidmaatschapsbijdrage : 350 fr. per jaar,
buitenland 500 fr.

Opzeg vóór 1 december.

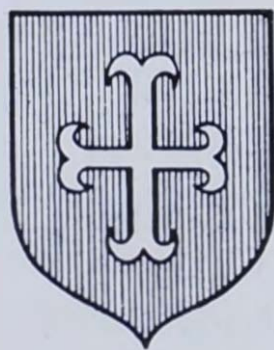
Overname uit het tijdschrift toegelaten mits schriftelijke toelating van
de redactie.

INHOUD

Slachtoffers van de luchtaanval in de Kestelstraat te Aalter op maandag 27 mei 1940	Maurice THYS	3
Cursiefje	Roger DEFRUYT	4
Wie kent wie?	Maurice THYS	5
Enkele gebeurtenissen gedurende de Eerste Wereldoorlog 1914-1918 in de gemeente Aalter	Maurice THYS	9
De familie Bockaert en de waterfeesten aan de "Brugge"	Filip BASTIAEN	51
Cursiefje	Roger DEFRUYT	56
Het soephuis	André DE KÉ	57
Cursiefje	Roger DEFRUYT	59

Land van de Woestijne

Tijdschrift van de
Heemkundige kring „Arthur Verhoustraete”

14e jaargang • nrs. 3 en 4 • 1991

FERDINAND DE SMET (1822-1896) BEKNOPTE LEVENSBESCHRIJVING VAN EEN MOLENAAR-POLITICUS UIT AALTER

INLEIDING

De beperkingen van een biografische schets zijn de lezer ongetwijfeld bekend. Al te vaak isoleert men de te onderzoeken persoon uit zijn maatschappelijke omgeving en ziet men het objekt als de enige ster aan het firmament. Het uiteindelijke resultaat is misschien wel een minutieuze rekonstruktie van de levensloop van het te onderzoeken subjezt, maar daar kan onmiddellijk de vraag bij gesteld worden wat het nut is van dergelijk onderzoek buiten een beperkte kring van geïnteresseerde familieleden, verwanten of vrienden. Ooit lazen we het als volgt: "*Auteurs, ook en vooral auteurs van biografieën, moeten zelfiets te zeggen hebben, en zich niet beperken tot een wat uitgebreide encyclopedische notitie*" (1).

Bij deze levensbeschrijving is het dan ook onze oorspronkelijke bedoeling geweest alles in een ruimere context te plaatsen. Tussen droom en daad gaapt vaak een wijde kloof en achteraf bekeken is onze verwachting niet helemaal ingelost. Dit komt vooral door een gebrek aan diepte van het bronnenmateriaal. Het lokale archief mag wel rijk zijn aan gegevens, alles ademt een té sterke geest van het officiële leven uit. Door het totaal afwezig zijn van ego - dokumenten of biografische geschriften, komt een zg. "tweederangspoliticus" niet tot leven. Eveneens bepalend is het feit dat de verzamelde gegevens ooit bedoeld zijn als een eerste stap in een historische vorming (kandidatuursoefening). Niet alleen de synthese maar ook en vooral de methode en analyse zijn op dat ogenblik belangrijk. Dit alles heeft zijn stempel duidelijk gedrukt en pas na lang aarzelen lijkt het ons nu toch misschien nuttig om deze gegevens in verband met een lokaal politicus uit de 19de eeuw, namelijk Ferdinand De Smet, in enigszins herwerkte vorm te laten publiceren. De geïnteresseerde lezer vindt er hopelijk baat bij (2).

ALGEMENE LEVENSSCHETS.

Rond 1800 verlaat de tweeëntwintigjarige Henri De Smet (1778-1846) Maldegem en vestigt zich te Aalter waar hij *stamper* (3) wordt op "Teerlingmolen". Enige jaren later huwt hij met de uit Ruiselede afkomstige Francisca De Muynck (1772-1860). Langzaam raakt Henri De Smet ingeburgerd te Aalter, wat zich ook in zijn sociale positie vertaalt. In 1825 wordt hij zelfs voor de eerste maal opgenomen in de gemeenteraad, waar hij tot aan zijn dood in 1846 zal blijven zetelen (4). Zijn huwelijk blijkt vrij vruchtbaar: Amelia (° 1811), Felix (° 1813), Charles - Louis (° 1815), Eugenie (° 1817), Ferdinand (° 1822) en Marie - Colette (° 1824) maken het gezin uit (5). De verdere levensloop van de eerste vier kinderen is vrij onduidelijk. Het lijkt er echter wel sterk op dat Ferdinand De Smet, geboren te Aalter op 15 juli 1822, vrij vroeg voorbestemd is om zijn vader op te volgen. Twaalf jaar na de geboorte van Ferdinand (1834) koopt vader Henri De Smet immers de "Teerlingmolen" waar hij als molenaar werkzaam is (6). Het is dan wel duidelijk dat de kinderen De Smet, in het bijzonder Ferdinand, de zaken zullen moeten verder zetten.

De jonge Ferdinand De Smet geniet een degelijke opvoeding. In 1837 staat hij ingeschreven op de *lijst der scholieren die het Opvoedingshuys te Aeltre, onder het Bestuer van Madame De Weduwe Dossche frequenteren*. Tegen betaling van twee frank inschrijvingsgeld en een maandelijks vaste som geeft meester Joseph Dossche hier les aan zestien jongens en tien meisjes (7).

Wanneer we zien dat een groot aantal van de ingeschrevenen in deze school later gaan behoren tot de notabelen van het dorp, kunnen we daar alvast uit afleiden dat er onderwijs van niveau verstrekt wordt (8). In 1841 komt Ferdinand terecht op de militielijsten. We vinden bijna vanzelfsprekend terug dat hij kan lezen en schrijven. Overigens wordt De Smet op dat ogenblik omschreven als "1.67 m groot, rond aangezicht met 'leeg' voorhoofd en bruin haar, blauwe ogen, dikke neus en 'gemeene' mond, ronde kin, maar verder geen merkbare tekens" (9).

Ferdinand ziet zich niet uitgeloosd en werkt noodgedwongen zich vrij vlug in het molenaarsberoep in. Bij het overlijden van zijn vader Henri De Smet (1846), staat hij immers als vierentwintigjarige voor

de niet onaanzienlijke taak om samen met zijn moeder en jongste zuster het toch wel bloeiende molenaarsbedrijf draaiende te houden. Ongetwijfeld is dit voor allen een zware last (10).

Misschien is dit gegeven wel een verklaring voor het late huwelijk van Ferdinand. Pas op 21 juni 1859 huwt Ferdinand - 37 jaar - met de elf jaar jongere Juliana De Roo (1834-1895) te Vinkt (11). Zij is de dochter van het landbouwersgezin Livinus De Roo (1788-?) - Catharina Van Quathem (1788-1857). Aanvankelijk verblijven De Roo en zijn vrouw te Oostrozebeke, waar Juliana ook geboren wordt (12). Later keren zij terug naar Vinkt, geboorteplaats van Livinus De Roo.

Het pasgehuwde koppel vestigt zich in het huis aan de "*Teerlingmolen*" op de "*Warande*" te Aalter (13). Ruim een jaar na het huwelijk overlijdt Wwe. H. De Smet (14). Ferdinands zuster verhuist naar de *Statiestraat* te Aalter zodat er nu ook ruimte is om aan gezinsuitbreiding te denken. Met Felix Alphons (° 1860), Hippoliet (° 1861), Marie - Mathilde (° 1862), Edgard (° 1864), Honoré (° 1866), Kamiel (° 1869), Jules (° 1872) en Marie-Irma (° 1877) overtreft Ferdinand de kinderrijkdom van zijn vader en is tevens de toekomst van het molenbedrijf voor de volgende generatie verzekerd (15).

Na zijn huwelijk groeit Ferdinand uit tot een bijzonder gerespecteerd man en verwerft een vrij aanzienlijke positie in het lokale en politieke leven. We komen daar verder uitgebreid op terug. Zijn kinderen groeien op en zullen net als hun vader "*mulder*" worden. Twee van hen, Jules en Kamiel, gaan verder studeren (16). Alleen Jules volgt zijn vader niet op.

Wordt hij sterk getekend door het overlijden van zijn vrouw in 1895? Echte bewijzen zijn niet voorhanden maar enkele maanden later sterft ook Ferdinand (17). Op dat ogenblik is de familie De Smet een begrip voor Aalter. De ruim dertigjarige Hippoliet zal zijn vader opvolgen op het politieke terrein en het in de voetsporen van zijn vader tot schepen brengen (18). Jules De Smet studeert af als ingenieur en emigreert naar Schaarbeek, waar hij huwt met een zekere Jeanne Lochu. Wanneer hij in 1926 te Gent sterft is hij officier in de Leopoldsorde (19). In verband met Edgard De Smet kan nog opgemerkt worden dat deze een tijdje verblijft in het gezondheidsgesticht "*Het Strop*" te Gent (20). Kamiel De Smet engageert zich in het verenigingsleven. In het begin van de 20ste

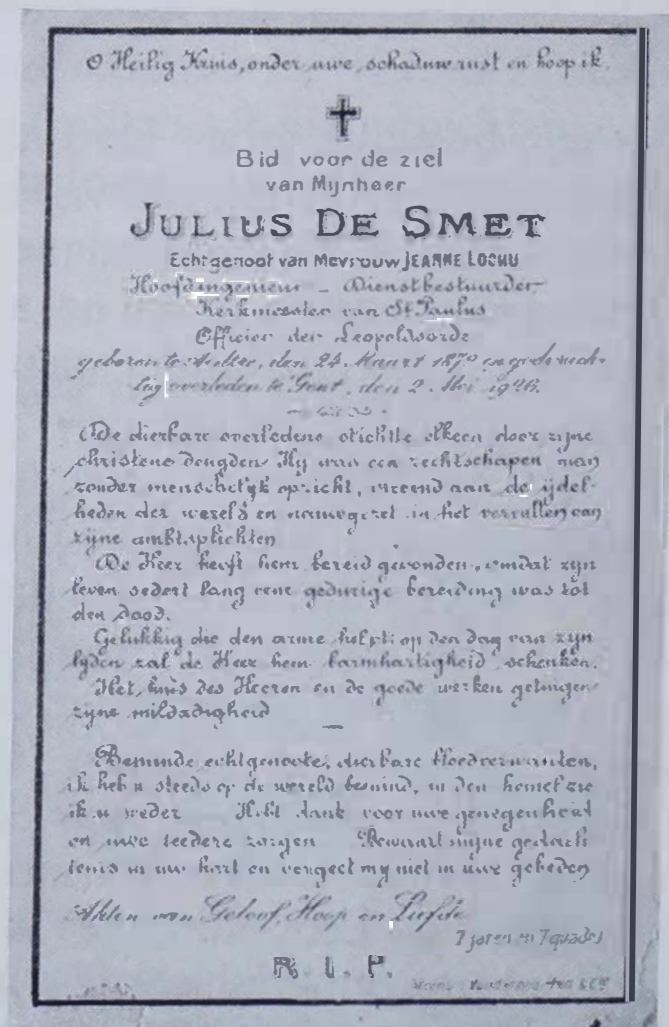
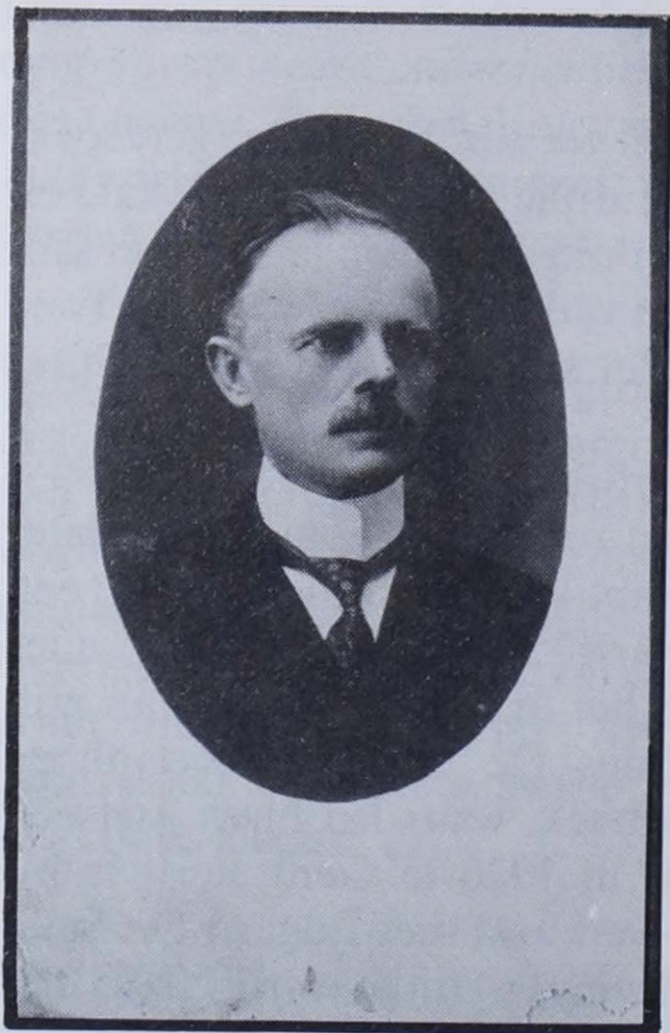
eeuw is hij, als grondeigenaar, van een mooi inkomen verzekerd en zeker een goede bekende bij de Aalterse bevolking (21). Alle kinderen, behalve Jules, zullen te Aalter blijven wonen en er zonder erven sterven (22).

MOLENAAR OP "WARANDE".

a. Beroepsomschrijving.

Ferdinand De Smet is eerst en vooral molenaar. Hij krijgt als het ware het beroep met de paplepel ingegoten. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het familiale molenaarsbedrijf onder zijn leiding een verdere expansie kent.

Op officiële documenten vinden we als beroepsclassificatie steeds de vermelding 'olieslager - mulder' terug. Een olieslager is strikt gezien iemand die door het uitpersen van zaden olie verkrijgt. Om het uitpersen mogelijk te maken is er energie nodig, geleverd door een molen in dit geval. De combinatie van beide beroepen ligt dus voor de hand.

Verzameling: R. Defruyt.

In een uittreksel van de patentbelastingen vinden we een specificering van de professionele activiteiten van Ferdinand De Smet (23). Zo is hij ook 'lijnkoekbreker', waarbij een lijnkoek (voer voor de beesten) een vorm van afvalwerking is voor de uitgeperste zaden. Verder betaalt De Smet ook belasting als moutmulder, winkelier en koopman. Onder die laatste hoofding is Ferdinand overigens terug te vinden in de "*Almanach De Commerce et De L'Industrie*" (24). We zien dus dat De Smet van veel meer markten thuis is (misschien zelfs letterlijk...) dan eenvoudig het molenaarsberoep. In die hoedanigheid komt hij ongetwijfeld in contact met een ruim deel van de toenmalige Aalterse bevolking. Dit moet zeker een versterkend element voor zijn politieke carrière worden.

b. De 'Warande'.

Op de boord van de "*Warande*" en de "*Mergelput*", één van de hoogste punten van Aalter, staat sinds de 18de eeuw de zogenaamde "*Teerlingmolen*". Het lijkt ons interessant om even stil te staan bij deze lokatie waar Ferdinand De Smet zijn leven heeft doorgebracht. Reeds in de 16de eeuw duikt het toponiem 'Warande' op in de archieven (25). De plaats is dus niet onbekend bij de lokale bevolking.

De '*Mergelput*' is op zijn beurt reeds door A. Verhoustraete omschreven en wordt in de recente toponymische studie over Aalter verder aangevuld als "(...) een rotsachtige bodemformatie bestaand uit een versteend zand met veel fossiele schelpen erin. Deze harde substantie vormt een uitstekend bouw materiaal, dat o.m. ook verwerkt zit in de fundamente van de oudste kerk van Ruiselede". Het kan beschouwd worden als een oude groeve waar rotssteen wordt opgegraven (26).

De '*Warande*', gelegen aan de rand van het centrum van Aalter, is ook anno 1991 nog in het landschap terug te vinden. Mede door zijn ligging heeft de plek wellicht steeds tot de verbeelding gesproken. Hoe anders te verklaren dat H. Van De Genachte, de schrijver van het fictiewerk *Rond Aalter in den Franschen Tijd*, deze plek geschikt achtte als lokatie voor een hoofdstuk van zijn boek. In het boek komt de '*Warande*' naar voor als een "*plaats gelegen tusschen de Weybroeckdreve, de Molendreve en de rotsachtige hoogte waarop hedendaags het woonhuis gelegen is dat wordt bewoond door de kinderen van Ferdinand De Smet*"(!).

Kunnen we hieruit wellicht afleiden dat de bewoners van deze plek enig aanzien genoten, dan lezen we verder nog in een vrij betekenisvolle voetnoot: "*Mijnheer Hippoliet De Smet, thans op het Warandehof wonende, deelde mede dat zijnen vader, F. De Smet zaliger, menigmaal van de Warandelaagte sprak en vertelde dat op zekere plaats een man begraven lag*".

Dit zou de bewering moeten staven dat de zg. "*Bende van Wildemouwe*", hoofdrolspeler in het boek van Van De Genachte, de molen op de "Warande" heeft overvallen. Gezien de eerder literaire ingesteldheid van de auteur van het boek, moet dit uiteraard met een korrel zout genomen worden en als historisch vaststaand feit is het te verwaarlozen. Indirect getuigt het echter van de mentaliteit van schrijver - politiecommissaris Van De Genachte, die een techniek toepast waarbij het heden met het verleden wordt vermengd, waar '*Wahrheit en Dichtung*' soms sterk door elkaar lopen, en op die manier blijkbaar van oordeel is dat deze familie toch niet in zijn boek mag ontbreken (27).

c. Het molenbedrijf.

Een eerste vermelding van een houten oliemolen op de 'Warande' gaat terug naar 1777. '*Stamper*' is op dat ogenblik een zekere Guillaume Waelput. Vijf jaar later, in 1783, komt de molen toe aan zijn schoonzoon, Pieter Jozef Van Ryckeghem. Intussen is de naam van de molen in de volksmond al verworden tot "*den Teerlingmolen*". Het is onduidelijk of de naam komt van het toponiem "*den Teirlinck*" of omwille van het feit dat de molen op blokken rustte die op '*teerlingen*' (dobbelstenen) leken. Wellicht spelen beide gegevens mee.

In 1801 wordt Guillaume Van Ryckeghem de eigenaar van de molen. Het is in die tijd dat de Maldegemse stamper Henri De Smet daar werk vindt. Wanneer, na het overlijden van de eigenaar in 1810, de molen via de erfenis naar Ignace Gernaey te Ruiselede overgaat, blijft De Smet op de molen werken. In 1834 komt hij tot een overeenkomst met de kinderen Gernaey. Op dat ogenblik telt Aalter nog drie andere molens waarvan twee stenen en een houten. Zoals reeds eerder aangegeven nemen Wwe. De Smet en de kinderen Ferdinand en Marie-Colette in 1846 het roer over (28).

Onder deze nieuwe leiding blijft de molen draaien en aarzelt men niet in 1854 de "*Teerlingmolen*" te verbouwen. Met het oog op de toe-

komst vervangt de familie Wwe. De Smet de houten molen door een stenen windmolen. Het wordt nu mogelijk graan te malen daar waar het voorheen louter en alleen een oliemolen was. Achteraf gezien een grondige verandering, die aantoonde dat men het bedrijf niet wil laten afkalven maar integendeel wil investeren (29).

Na het overlijden van zijn moeder in 1860 blijft de pas gehuwde Ferdinand niet bij de pakken zitten en geeft duidelijk blijk van zijn ondernemingsgeest. Het groeiende aantal molens (tien op dat ogenblik) belet immers De Smet niet nog een investering te doen. In 1866 koopt hij "*Den Teirlinck*", een stenen koorwindmolen ongeveer 200 meter ten zuidoosten van de "*Teerlingmolen*" (30). Met twee molens in het centrum van Aalter beschikt Ferdinand De Smet nu over een beroepsmatige troef die ook op het politieke, sociale en kulturele vlak niet zonder gevolgen blijft (31).

Hoewel een andere Aalterse molenaar, nl. J. Itterbeke, in 1862 overstapt op de stoommachine als drijfkracht voor zijn molen, acht De Smet deze overschakeling - gezien zijn recente investering - nog niet nodig (32).

Het duurt immers tot 31 maart 1882 vooraleer Ferdinand De Smet - op dat ogenblik 60 jaar en wellicht denkend aan de opvolging - een aanvraag indient tot het goedkeuren van de installatie van een stoommachine. Het onderzoek "*de commodo et incommodo*", dat loopt vanaf 8 april 1882, levert geen bezwaren op. De aanvraag wordt bijgevolg goedgekeurd door het College van Burgemeester en Schepenen (33). Gezien een dergelijk stoomtuig onder de rubriek "*Etablissements dangereux, insalubres ou incommodes*" valt, moeten ook de provinciale overheden een woordje meespreken. De aanvraag wordt doorgestuurd en uitgebreide onderzoeken en rapporten zijn het gevolg. Het dossier voor plaatsing krijgt ook hier een fiat (12 augustus 1882). In november, ruim een half jaar na de aanvraag, wordt de machine uiteindelijk aan de molen gebouwd. Deze nieuwe energiebron, geconstrueerd bij de firma Ghyselinck te Gent, is goed voor 15 pk (34). De implicaties voor het uitzicht van de "*Teerlingmolen*" liggen voor de hand: de wieken en de kap worden weggenomen (35). De gevolgen voor het rendement van de molen zijn ook duidelijk: men is niet langer van windkracht afhankelijk.

Wat het verdere verloop van deze molen betreft kunnen we kort zijn. Na de dood van Ferdinand De Smet komt zowel de "*Teerlingmolen*"

als "*Den Teirlinck*" toe aan de kinderen De Smet. Zij zetten de molenaarstraditie nog een tijdje verder. Vanaf 1924 krijgt "*De Teerlingmolen*" een andere bestemming, namelijk als magazijn. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is de molen omwille van zijn ligging de ideale uitkijktoren. Nadien blijft hij in die hoedanigheid toegankelijk voor het geïnteresseerde publiek tot in 1968.

Nog in 1930 wordt "*Den Teirlinck*" uitgerust met een elektrische motor. Jules Lambrecht is de laatste molenaar vooraleer in november 1940 deze molen afbrandt. Pas in de jaren zestig werd de ruïne volledig gesloopt. De "*Teerlingmolen*" wordt door Kamiel De Smet nagelaten aan de familie Van Wonterghem (36). De kuip staat er heden ten dage nog en is een materieel bewijs van de molenaarsfamilie De Smet.

d. De positie van de molenaar.

Reeds hier en daar insinueerden we dat het bezit van een molenaarsbedrijf zekere tekenen van welstand inhoudt. Dit leidt er meestal toe dat de molenaar en zijn familie een vooraanstaande rol krijgen toegemeten in het maatschappelijke, politieke en kulturele leven. In Aalter is het zeker zo, dat de molenaars behoorden tot de notabelen van het dorp. De voorbeelden voor het Ancien Regime zijn legio en in de 19de eeuw komt daar vaak weinig verandering in. Ook voor de eigenaars van de "*Teerlingmolen*" geldt dit.

De reeds eerder genoemde P.J. Van Ryckeghem is van 1788 tot 1792 schepen van de gemeente (37). De molenaars Henri, Ferdinand en Hippoliet De Smet verzekeren zelfs een familiale lijn (met onderbroken continuïteit). De reden voor dit alles is niet ver te zoeken. Op het agrarische platteland heeft de molenaar een belangrijke functie. Wanneer de eerste industriële impulsen de maatschappij binnendringen, kunnen zij, mits enige aanpassingen (bv. meer handel drijven) en investeringen (bv. stoommachine), hun positie behouden of zelfs verstevigen.

Op langere termijn wordt dit echter onhoudbaar en in de loop van de 20ste eeuw zullen de overblijvende molens verdwijnen in het moeras van een snel veranderend produktiepatroon. Het molenaarsberoep biedt echter in ruime mate mogelijkheid om kapitaal

Panorama, genomen vanuit de kerktoren van de St.-Corneliuskerk te Aalter rond 1910.

Links (midden van de foto) de Teerlingmolen en helemaal rechts de korenwindmolen "Den Teirlinck" genaamd. Verzameling: R. Defruyt

De ontmantelde molen in de Warande, Teerlingmolen genaamd, in 1904. Illustratie komt uit het boek "Rond Aalter in den Franschen Tijd". In dit boek werd de foto in spiegelbeeld afgedrukt. Bij de afdruk hebben wij hiermee rekening gehouden. Verzameling: R. Defruyt

en onroerende goederen te akkumulieren, zodat bij verminderde industriële activiteit de inkomsten uit grondbezit toch de status kunnen hooghouden.

Het maatschappelijk belang van de molenaar in vroegere tijden mag duidelijk zijn. In dat opzicht kunnen we het als symbolisch beschouwen dat op het "*Panorama*", genoemd vanop de Aalterse kerktoren anno 1907, op de achtergrond de "*Teerlingmolen*" (met schoorsteen van de stoommachine) en "*den Teirlinck*" de dan nog onbebouwde omgeving, vlak achter het kleine Aalterse centrum, beheersen.

Gegevens uit een bewaarde kiezerslijst van 1912 stellen dit overigens meer concreet. Onder het kiesstelsel van het A.M.S. (*Algemeen Meervoudig Stemrecht*) beschikt Hippoliet over 3 gemeentestemmen en 2 stemmen voor Senaat en Provincie. Honoré krijgt 3 gemeentestemmen en 2 stemmen voor Provincie en Senaat. Blikvanger is ongetwijfeld Kamiel De Smet die maar liefst over 4 stemmen voor de gemeente mag uitbrengen en 3 voor Senaat en Provincie (38).

EEN NIET ONBEMIDDELD MAN.

a. Onroerende goederen.

Uit kadastrergegevens blijkt dat Ferdinand De Smet in 1890 — d.i. zes jaar vóór zijn dood en op het toppunt van zijn bezit — een totaal aan percelen heeft van ruim 35 ha! Dit omvat naast de twee molens ook vijftien huizen en achtendertig grote en kleine percelen gewone grond. Deze eigendom ligt verspreid over de gemeente Aalter. De meeste gebouwen zijn te situeren in de dorpskern ('*Dorp*', '*Teirlinck*' en '*Koornwindmolen*'). Verder bezit Ferdinand De Smet op dat ogenblik huizen en landerijen in de '*Sterrestraat*', in '*Straethem*', in '*Maenewaerde*' en op '*Oostmolen*'. Tenslotte bevinden er zich eigendommen in de '*Molenkouter*', '*Houtem*' en '*Doorens*' (39). Het geheel aan onroerende goederen wordt in de erfenisangifte dan ook op zo'n slordige 170.000 fr. geschat (40)!

De vraag die zich natuurlijk stelt, is hoe al deze percelen verworven zijn: verkrijgt De Smet deze in "*blokken*" (via erfenis), dan wel langs de weg van geleidelijke verwerving, wat dan echter wel zou wijzen

op een ongelooflijke expansie van het molenbedrijf onder Ferdinands leiding. De eerste stelling lijkt de meest houdbare. We zien immers dat pas na 1863 zich een eerste maal een indrukwekkende toename van onroerende goederen voordoet op naam van Ferdinand.

Deze percelen stonden voorheen opgetekend op naam van "*De Smet Wwe Henricus*" of onder "*De Smet Wwe en Kinders*". (41) Na de dood van Francisca De Muynck, Ferdinands moeder, gaat de erfenis voor een deel naar Ferdinand maar ook naar zijn zuster Amelie. In de daaropvolgende jaren verwerft hij nog enkele kleinere percelen. In 1890 doet zich nogmaals een explosie van percelen voor, waarschijnlijk veroorzaakt door het overlijden van zijn oudste zuster Amelie (42).

Overigens is ook Julie De Roo, Ferdinands echtgenote, niet geheel onbemiddeld. Bij haar dood laat zij percelen na met een totale waarde van ongeveer 60.000 fr., een hofstede te Vinkt, een derde deel in enkele partijen land te Aarsele en de helft in gebouwen staande ten titel van cijns op een perceel grond dat toebehoort aan een zekere Van Ackerhout uit Brugge (43). Een verdere uitdieping van de toestand van het grondbezit lijkt ons niet aangewezen.

b. Belastingen.

Een andere maatstaf om de rijkdom te meten is de "*hoofdelijke omslag*". Deze belastingslijsten zijn gebaseerd op het waarschijnlijk vermogen, de direkte belasting en de vermoedelijke consumptie. Door hun indeling van de gezinshoofden in klassen, bieden zij bovendien de mogelijkheid om vrij vlug een relatief overzicht te krijgen.

In 1863 behoort Ferdinand De Smet tot de 5de klasse, wat betekent dat hij een bedrag van 54 fr. moet betalen. Even ter vergelijking: de hoogste klasse (grondeigenaars, notarissen, enz.) betaalt op dat ogenblik 105 fr., terwijl de laagste klasse (kleine landbouwers) slechts 2 fr. betaalt. Globaal gezien kan De Smet, in de gemeente Aalter, op de twintigste plaats gesitueerd worden.

Vanaf 1871 behoort hij tot de 4de klasse en betaalt 75 fr. Een ander molenaar, Storme, bevindt zich eveneens in deze klasse. Ongeveer

tien jaar later komen beiden in de 3de klasse en bevinden zich dan bij de tien meest betalende personen in de gemeente, wat betreft de hoofdelijke omslag. Geleidelijk aan is Ferdinand De Smet dus terecht gekomen in de hogere bezitsklassen waaronder o.a. ook Soudan en Goeminne gerekend worden. Het kan hier aangestreept worden dat precies die personen die het zwaarst belast worden (en dus wellicht het meest bezitten), ook het meest actief zijn in de dorpspolitiek (44).

c. Diverse gegevens.

Ter volledigheid kunnen we nog melden dat bij Ferdinand De Smet, zeker vanaf de jaren zestig, een meid verblijft, wat gezien de kinderrijkdom, wellicht geen overbodige luxe is. (45) Echte knechten verblijven er niet op het bedrijf, een beperkt verblijf van een zekere Angelus Taghon (46) niet meegerekend.

Ongetwijfeld zijn er naast de kinderen De Smet ook anderen werkzaam in het bedrijf maar gaat het om lokale mensen.

POLITIEK LEVEN.

a. Bedenking.

De tot hiertoe geschetste gegevens, zoals het feit dat De Smet uit een politiek geëngageerde familie stamt (vader Henri De Smet is ruim twintig jaar gemeenteraadslid), het uitoefenen van het molenaarsberoep en de daaraan verbonden status evenals het feit dat Ferdinand zeker niet te beschouwen valt als een financieel lichtgewicht, zijn wel noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarden om een politieke carrière uit te bouwen. De wil en de ambitie om door te zetten is, op de laatste plaats, onvermijdelijk een psychologische factor. Sommige personen worden vanuit hun sociale positie gebombardeerd tot bewindslieden maar tonen zich, eenmaal de functie aanvaard, niet echt bezield. Ferdinand De Smet verkeert niet in dit geval. Net zoals hij zich dynamisch inzet voor zijn beroep en niet aarzelt te investeren, zo wil hij ook op het politieke vlak slagen en heeft hij de wil om door te zetten. Zijn inspanningen worden beloond maar niet bekroond. Het burgemeesterschap ontgaat hem op het einde van zijn leven ten voordele van een jongere kandidaat.

b. Ideologie.

Ferdinand De Smet behoort tot de homogeen katholieke gemeenteraden van de tweede helft van de 19de eeuw. Enige nuancering in dit ideologisch denken is, op basis van het beschikbare bronnenmateriaal niet mogelijk. Ook uit zijn activiteiten op cultureel gebied valt dit niet af te lezen. Pas op het einde van zijn leven start de werking van de "*Consciencevrienden*", waarover we wel beter geïnformeerd zijn. Vrij vlug noteert men de eerste schepen als erelid.

Bij de oprichters van deze "*Vlaamsche Katholieke Vereeniging*", met als lijfspreuk "*Doe Wel en zie niet Om*", treffen we overigens ook Ferdinands zoon, Kamiel De Smet, aan. Naast een sterk Vlaamsvoelende houding kenmerkt het gezelschap zich ook door zijn sociale bekommernis. Strikt ideologisch gezien situeert men ze wel eens in de richting van Daensisten van die periode, i.h.b. H. Plancquaert (47). Erelid is hier echter een vlag die vele ladingen kan dekken en de rol van F. De Smet is dan ook moeilijk af te lijnen. Wel kan erop gewezen worden dat volgende zinsnede opduikt in een verslag: "*Er wordt beslist dat de avondfeestjes niet zullen doorgaan: (...) De ereleden genieten reeds genoeg voorrechten!*" (48).

In de lokale afdeling van het Davidsfonds, opgericht op 27 oktober 1910, staat Kamiel genoteerd als bestuurslid en grondeigenaar. De afdeling telde toen 5 bestuursleden en 75 leden (48bis).

Tussen de twee wereldoorlogen werden "*Guldensporenfeesten*" ingericht door het *Komiteit*, dat samengesteld was uit de voorzitters van verscheidene verenigingen, w.o. ook het Davidsfonds. In 1930 en 1938 is Kamiel er vertegenwoordigd als *Voorzitter - Davidsfonds*.

c. Armbestuur.

In het Armbestuur te Aalter voltrekt zich een evolutie. In de eerste helft van de 19de eeuw is het meestal zo dat men na afloop van een ambtstermijn in het Armbestuur (d.i. na vijf jaar) niet opnieuw verkozen wordt. We zien echter een totaal andere situatie in de laatste decennia van de 19de eeuw. Wie dan eenmaal verkozen wordt, blijft dit meestal voor het leven (49). Ferdinand De Smet is een exponent van deze evolutie: meer dan dertig jaar lang blijft hij aan.

Nochtans loopt de politieke loopbaan van Ferdinand De Smet niet onmiddellijk van een leien dakje. Wanneer De Smet zich in 1865 voor de eerste maal kandidaat stelt voor een vakante plaats in het Armbestuur, ziet hij zich niet verkozen. Het tij keert echter vlug: een jaar later neemt het Armbestuur De Smet toch op en stelt hem onmiddellijk aan tot secretaris. Na een herverkiezing in 1871 promoveert Ferdinand tot voorzitter (50). In die hoedanigheid krijgt hij te maken met diverse aspecten van de lokale sociale werking, zoals de distributie van voedsel, betalen van pachten van behoeftigen, medische hulp voor armen, enz. (51)

Zoals eerder gemeld blijft Ferdinand, tot aan zijn dood, voorzitter van het Armbestuur. Onmiddellijke opvolger is dan zoon Hippoliet De Smet. Uit dit alles mag verondersteld worden dat Ferdinand deze functie naar behoren vervult en een zekere sociale ingesteldheid hem niet vreemd is. Overigens fungeert deze functie in dit geval als een ideale springplank voor het heuse politieke werk.

d. Gemeenteraadslid.

Na zijn herverkiezing in het Armbestuur wordt De Smet bij de gemeenteraadsverkiezingen op 1 juli 1872 tot gemeenteraadslid verkozen (52). Voor deze verkiezing is de kiescijns verlaagd. Dit brengt met zich mee dat er in Aalter plots dubbel zoveel kiezers zijn (53). Ferdinand De Smet krijgt ongetwijfeld steun van een deel van die nieuwe kiezers, die net zoals hij, tot een hogere burgerij behoren.

Na verlenging van het mandaat in 1874 (vervanging gebeurde toen nog door lottrekking) en herverkiezing in 1879, wordt De Smet in 1884 schepen. Deze functie weet hij na de verkiezingen in 1890 en 1895 te konsolideren. Opvolger is ook hier zijn zoon Hippoliet De Smet (54).

De activiteiten van Ferdinand De Smet in de gemeenteraad vallen moeilijk te meten gezien de verslagen van de discussies geen namen bevatten. Een belangrijke gebeurtenis, zoals het debat over de buurtspoorwegen in 1885, vormt hierop een uitzondering. Het voorstel, dat slechts met zes stemmen tegen vier wordt goedgekeurd, krijgt de steun van De Smet. Het feit dat hij dan reeds behoort tot het Schepencollege maakt deze keuze enigzins voorspelbaar (55). Ferdinand

De Smet laat zich in al die jaren opmerken als een trouw gemeenteraadslid: op een termijn van vierentwintig jaar is hij slechts negen maal afwezig. (56)

e. Schepencollege

In mei 1883 geeft schepen Van Der Stichele zijn ontslag. Naast schepen Dierickx en burgemeester Goeminne (1873 - 1883) komt het oudste raadslid te zitten, de eenenzestigjarige molenaar De Smet (57). Wanneer enkele maanden later burgemeester Goeminne overlijdt en opgevolgd wordt door Dierickx, dient zich opnieuw een herstelling aan: Felix Herteleer komt in het Schepencollege. Deze toestand is zeker niet officieel en vaste benoemingen vinden op dat ogenblik niet plaats (58).

Pas in juli 1884 neemt de Gouverneur contact op en verzoekt voorstellen te doen in verband met de vervollediging van het College van Burgemeester en Schepenen. Op de eerstvolgende gemeenteraad komen, door middel van geheime stemming, de namen van Dierickx, Rutsaert en De Smet uit de bus. Van Herteleer is geen sprake meer (59).

De Smet en Rutsaert worden bijgevolg officieel benoemd. Nog zijn de problemen niet van de baan. De vraag stelt zich nu wie zich eigenlijk de titel van 'eerste schepen' mag toeëigenen. Komt dit toe aan Ferdinand De Smet, het oudste raadslid én als eerste vermeld in het K.B., of aan Rutsaert, verkozen ter vervanging van de vroegere eerste schepen Dierickx? Om het pleit te beslechten wordt een brief geschreven naar de gouverneur. De beslissing valt in het voordeel van Ferdinand De Smet (60).

De vraag kan misschien eerder theoretisch lijken, de gevolgen zijn dat niet. Het blijkt al vlug dat burgemeester Theodore Dierickx (1884-1893) zijn functie niet optimaal kan vervullen. Meer dan eens fungeert Ferdinand De Smet, in zijn hoedanigheid van eerste schepen, als vervanger van de burgemeester en voorzitter van de gemeenteraad (61). Het lijkt niet denkbeeldig dat zowel De Smet als Rutsaert deze toestand bij de aanstelling van Dierickx, die op dat ogenblik al enkele jaren in de gemeenteraad zetelt, kunnen voorzien. Vandaar dan ook de hardnekkigheid waarmee beiden de titel opeisen. De plaatsjes zijn blijkbaar duur, ondanks de manifest ideologische homogeniteit in de Aalterse gemeenteraad.

Deze situatie heeft ongetwijfeld de politieke machtspositie van De Smet in gunstige zin beïnvloed. Bij het overlijden van Dierickx mag hij zich zelfs dienstdoend burgemeester noemen. Toch wordt hij niet de opvolger van Dierickx. Het is onduidelijk welke factoren hier allemaal hebben in meegespeeld. Vermoed kan worden dat zijn leeftijd, enkele jaren voordien nog een troef om eerste schepen te worden, nu een nadeel is geworden.

De jongere krachten zijn op dat ogenblik immers duidelijk in opmars. Reeds in 1887 vervangt C. Bocquaert de vrijwillig opgestapte Rutsaert (62). Vervolgens krijgt De Smet concurrentie bij de hernieuwing van zijn schepenambt in 1891. Net als Rutsaert en Soudan behaalt hij drie stemmen en is een tweede ronde nodig, waarin hij dan wel verkozen wordt (63). Opnieuw duiken achteraf problemen op. De Gouverneur schorst de benoeming en vraagt een nieuwe stemronde. (64) Uiteindelijk behoudt De Smet zijn schepenambt maar het teken is duidelijk: niet hij zal uiteindelijk Dierickx opvolgen, wel Soudan.

Op vierenzeventigjarige leeftijd wordt Ferdinand De Smet voor de laatste maal verkozen met een minimaal voordeel van zes stemmen ten opzichte van vijf voor Rutsaert (65). Drie maanden later sterft De Smet en wordt zijn taak overgenomen door A. Goeminne (66). De gemeenteraad verliest zo een man met verantwoordelijkheid en een ambitieus politicus.

ALGEMEEN BESLUIT.

Ferdinand De Smet was ongetwijfeld een dynamisch iemand. Zo heeft hij als jonge molenaar niet gearzeld — in een duidelijke neergaande conjunctuur — samen met zijn moeder en zuster het bedrijf verder te zetten en langzaam te laten opbloeien. Expansie lijkt onvermijdelijk en in 1866 koopt Ferdinand met "*Den Teirlinck*" een tweede molen. Hij schuwt de vernieuwing niet, zo blijkt uit de aanschaf van een stoommachine in de jaren '80. Het molenaarsbedrijf brengt overigens aardig op en zorgt voor een flinke uitbreiding van de materiële welstand van Ferdinand De Smet.

Deze ondernemingsgeest vertaalt zich ook naar de politieke wandel van Ferdinand De Smet, zij het eerder op latere leeftijd. Als lid van

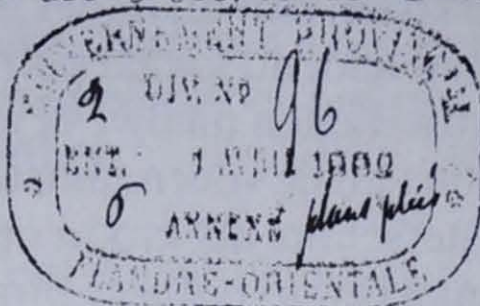
de hogere burgerij werkte Ferdinand De Smet zich langzaam maar zeker in het kransje van de notabelen in. Via een duidelijke aanwezigheid in het Armbestuur raakt hij in de gemeenteraad. Eenmaal tot schepenen verkozen kan hij onder het burgemeesterschap van Die-rickx zich tot een leidend lokaal politicus opwerpen. Naar het einde van de 19de eeuw dienen nieuwe of jongere krachten zich aan. Dit is ongetwijfeld een van de voornaamste factoren die ervoor zorgen dat het burgemeesterschap, als kroon op het werk, Ferdinand De Smet ontgaat. Het mag een hypothese blijven, maar was De Smet enkele jaren jonger geweest, dan was hij wellicht een grote kanshebber geworden om de overleden burgemeester in 1893 op te volgen. Vergeten we echter bij dit alles niet, dat 24 jaar gemeenteraad en 12 jaar schepenen evenmin een onaardige verdienste is.

Opvallend is tenslotte de continuïteit van zowel het beroep als de politieke ambitie. In drie generaties bouwen Henri De Smet, Ferdinand De Smet en Hippoliet en Kamiel De Smet een stevige reputatie op. De familie geniet dan ook een groot deel van de 20ste eeuw nog heel wat aanzien maar zal deze positie langzaam kwijtspelen wegens gebrek aan nakomelingen (67).

Peter LAROY

96

Monsieur le Gouverneur
de la Flandre Orientale

Monsieur le Gouverneur,

Remplacé le prénom
de François par
Ferdinand
approuvé
Ferdinand De
Smet

Le Soussigné ~~François~~ De Smet,
Municipia Oette, vous prie de lui
accorder l'autorisation d'établir, sur la
parcelle de terrain, situé en la dite Com-
mune, connue au plan cadastral sous le
N° 149.° de la Section C, pour l'exploitation
de son industrie, une machine de la force
de 15 chevaux avec générateur de Vapeur
de forme cylindrique avec dôme & deux baïll.
leur d'une capacité totale de 3.° 180 devant
fonctionner sous la pression maxima de
Six atmosphères.

Agreez, Monsieur le Gouverneur,
l'assurance de sa considération distinguée
F. De Smet

Oette, le 31 Mars 1882.

Aanvraag door Ferdinand De Smet om een stoommachine te plaatsen.
Letten we ook op de opmerking in de marge.

R.A.B.-W., fonds Provinciaal Bestuur Oost-Vlaanderen. 2/5133/33).

Extrait

du plan Cadastral de la commune de

Deltze.

Sections C & B.

S. B. 96

Par le Notaire

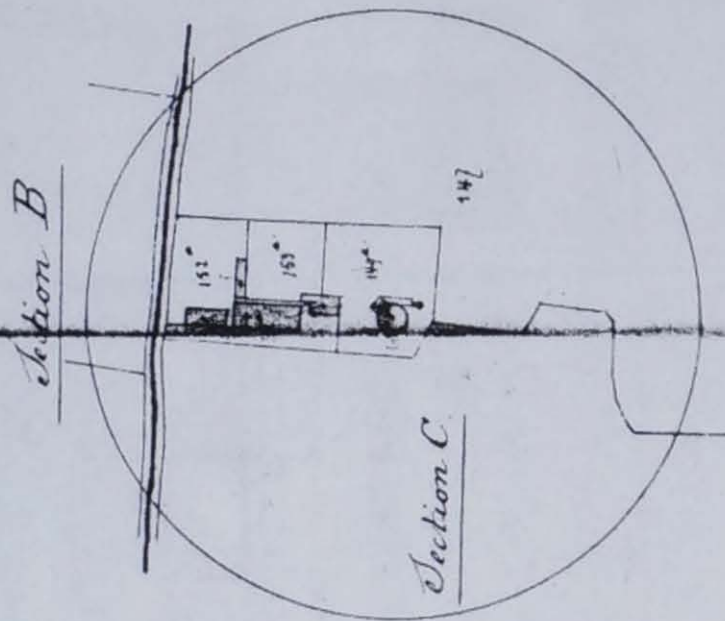
le 5 Mars 1882

Urban De Deyn

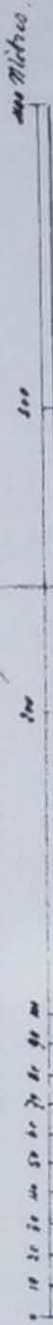
Certifié conforme à ma requête en date du 31 Mars 1882.

J. J. J. J.

Certifié conforme au plan primitif,
Gand, le 20 Mars 1882,
Le Directeur des Contributions,
(Signé) J. Dykman.

Echelle de 1 à 2500 mètres.

Situering van de "Teerlingmolen" naar aanleiding van het plaatsen van een stoommachine.

R.A.B.-W., fonds Provinciaal Bestuur Oost-Vlaanderen. 2/5133/33).

Commune d'Alkve.

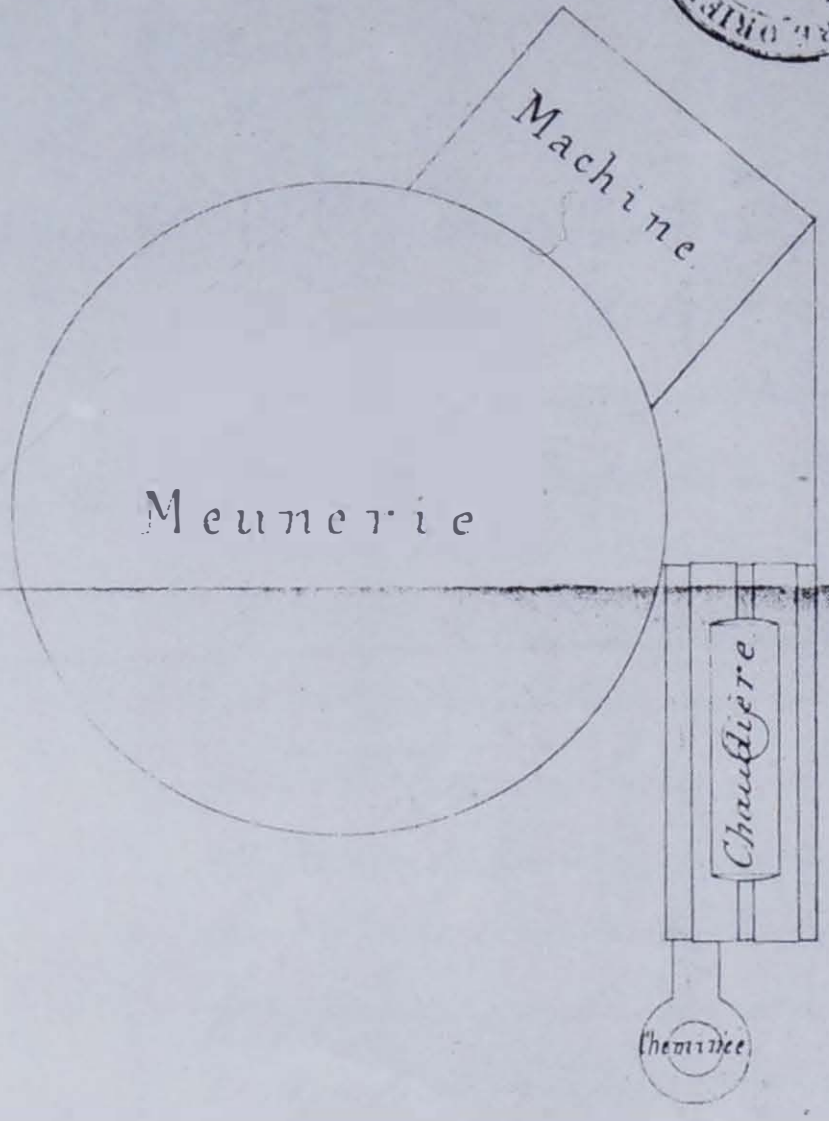
Section C.

N° 148^a & 149^a.

D^o N° 96.
Vu comme annexé à notre
décision de ce jour.
Gand, le 25 Mars 1882.
Par la Députation :
Le Greffier de la province,
du Conseil provincial.

W. Van der Vliet
J. De Smet

Certifié comme annexé à ma
requête en date du 31 Mars 1882

Echelle de 1 à 100.

J. De Smet

Plattegrond van de "Teerlingmolen".

R.A.B.-W., fonds Provinciaal Bestuur Oost-Vlaanderen. 2/5133/33).

D. D., N. 96.
B

Vu comme annexé à notre

décision de ce jour

Gand, le 7 Août 1882

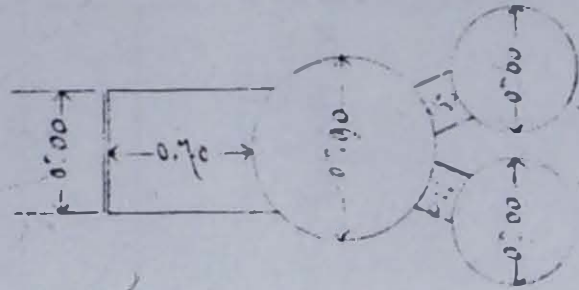
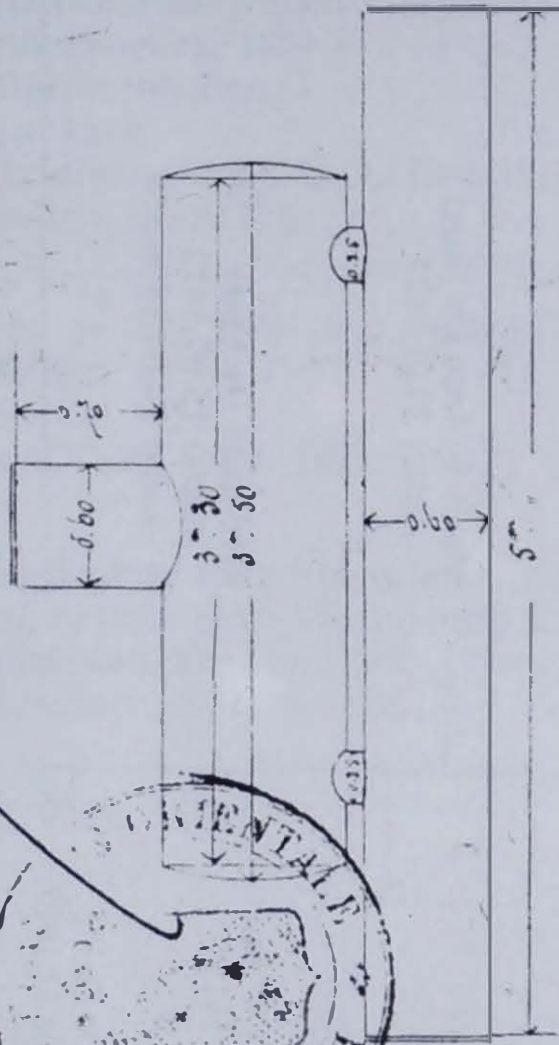
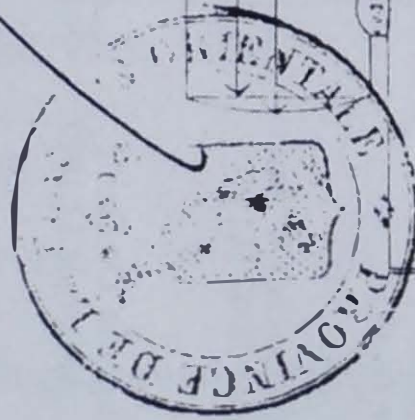
La Députation provinciale

du Conseil provincial

Par la Députation :

Le Greffier de la province,

W. De Keyser

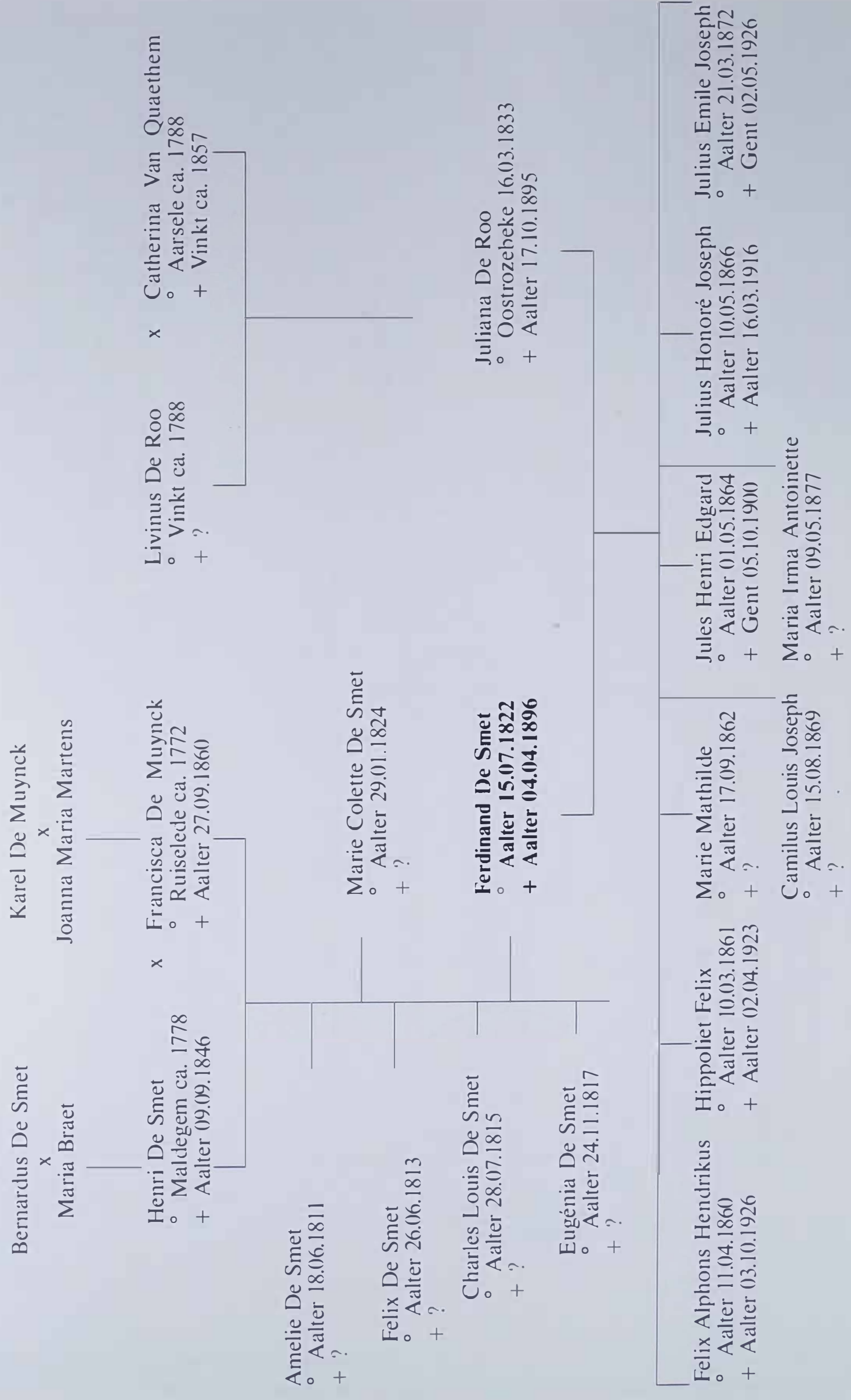

Echelle de 1 à 50.

Certifié comme annexé à ma requête
en date du 31 Mars 1882.

F. De Smet

Voorlopige stamboom Ferdinand De Smet.

LIJST DER AFKORTINGEN

A.R.D.	Archief Roger Defruyt
B.S.A.	Burgerlijke Stand Aalter
B.S.D.	Burgerlijke Stand Deinze
B.S.O.	Burgerlijke Stand Oostrozebeke
G.A.A.	Gemeentelijk Archief Aalter
R.A.B.-W.	Rijksarchief Beveren-Waas

BIBLIOGRAFIE

I. BRONNEN

A. Bronnen in handschrift

1. OPENBARE ARCHIEVEN

- * G.A.A.
 - 172.2.:504. registers beraadslagingen gemeenteraad, 1872-1896.
 - 172.3.:504. registers beraadslagingen schepencollege, 1882-1896.
 - 205.1. registers briefwisseling, 1884.
 - 550. Onderwijs Algemeenheden.
 - 541. Oude militiestukken.
 - 205.1. Algemene briefwisseling C.O.O., 1866-1910.
 - 484.04. Belastingrollen, 1820-1934.
- * B.S.A.
 - Bevolkingsregisters, periode 1846-1860; 1860-1870; 1871-1880; 1881-1890; 1891-1900; 1901-1910.
 - Geboorteregisters, 1811-1824.
 - Overlijdensregisters, 1846; 1860; 1895; 1896.
- * R.A.B.-W.
 - Fonds Provinciaal Bestuur Oost-Vlaanderen, 2/5133/33.
 - Fonds Provinciaal Bestuur Oost-Vlaanderen, 2/5139/2.
 - Registratie en Domeinen, Deinze, 1895.
 - Registratie en Domeinen, Deinze, 1896.
- * B.S.D.
 - Huwelijksregister, Vinkt, 1859.
- * B.S.O.
 - Geboorteregister, 1833.

2. PRIVATE ARCHIEVEN

- * A.R.D.
 - Verslagboek "Consciencevrienden".
 - Popp - Kaart.
 - Kadastrale legger (rond 1860).
 - Kiezerslijst 1912.

B. Periodieken

- *Almanach Du Commerce et de l'Industrie*, Bruxelles, Stapleaux, 1891, p. 234.

II. LITERATUURLIJST

- *Kultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen*, Gent, Commissie voor Culturele Aangelegenheden, 1962, pp. 43-47.
- R. DEFBUYT en A. RYSERHOVE, *Het Aalterse van Toen*, Brugge, Van De Wiele, 1984, 160 p.
- F. DE POTTER en J. BROECKAERT, *Geschiedenis van de gemeenten der Provincie Oost-Vlaanderen. Eerste reeks. Arrondissement Gent*, Gent, s.d. 1864-1870, 54 p.
- A. DE VOS, L. STOCKMAN en M. DEVOS, *Meetjeslandse plaatsnamen van voor 1600. Deel II. Het Houtland. Band I. Aalter*, Maldegem, Stichting Achiël De Vos, 1991, 158 p.
- M. GRAMMENS, *Schrijvers zonder visie*, in: *Boekenblad Aktueel*, Jg. 2, nr. 2.
- J. LE GOFF (ed.), *La nouvelle Histoire*, Bruxelles, Editions Complexe, 1988, 334 p.
- M. NOTEBAERT, *De molen: een historisch monument of een lichtpunt in onze energieschaarse tijd*, Gent, (onuitgegeven verhandeling), 1980, 80 p.
- L. STOCKMAN, *Geschiedenis van Aalter*, Aalter, Gemeentebestuur, 1979, XXXII + 683 p.
- B. TUCHMAN, *Geschiedenis schrijven. Essays*, De Haan, Houten, 1991, 179 p.
- P. VANDEN EECKHOUT en E. WITTE, *Bronnen voor de studie van de hedendaagse Belgische samenleving*, Brussel, Studiecentrum voor de informatiebronnen betreffende de maatschappijwetenschappen V.U.B., 1986, 672 p.
- H. VAN DE GENACHTE, *Rond Aalter in den Franschen Tijd*, Gent, Snoeck, 1904, 623 p.
- M. VAN DEN HEEDE, *Een eeuw fanfare Eendracht*, Aalter, s.e., s.d., 285 p.
- I. VAN WEGENS, *Onder stoom. Vlaamse High tech in de 19de eeuw*, in: *Trends*, 19.09.1991, pp. 150-155.
- A. VERHOUSTRAETE, *Molens binnen het maalggebied van het Land van de Woestijne*, in: *Appeltjes van het Meetjesland*, 1950, 2, pp. 32-48.
- R. DEFBUYT, *Aalter. Wandelboek*, 1987, p. 12-13.

(1) *Boekenblad Aktueel*, Jg. 2, nr. 2, p. 6.

(2) Het oorspronkelijk werk is getiteld *Ferdinand De Smet (1822-1859). Een Biografie*. en werd gemaakt aan het Seminarie voor Nieuwste Geschiedenis R.U.G. in opdracht van prof. dr. R. Van Eenoo (academiejaar 1987-88) en kadert in een ruimer prosopografisch onderzoek van Gentse (tweederangs-) politici.

In het academiejaar 1991-92 wordt overigens een aanvang gemaakt met de definitieve verwerking van de vele verzamelde gegevens. Het oorspronkelijke werkje beslaat 59 pagina's, waarvan ongeveer de helft bijlagen. Bij deze verwerkte versie bedanken we nogmaals R. Defruyt, F. Bastiaen en J. De Doncker voor hun medewerking en raadgeving.

(3) Stamper is bijna synoniem met olieslager. Dit betekent iemand die zaden perst om olie (o.a. voor lampen) te verkrijgen. Zie ook hoofdstuk 2.

(4) B.S.A. *overlijdensregister 1846*, 03.09.1846. Over de figuur van Henri De Smet is een en ander terug te vinden in L. STOCKMAN, *Geschiedenis van Aalter*, Aalter, Gemeentebestuur, 1979, pp. 288-289.

(5) B.S.A., *geboorteregister 1811*, 18.06.1811; *geboorteregister 1813*, 26.06.1813; *geboorteregister 1815*, 28.07.1815; *geboorteregister 1817*, 24.11.1817; *geboorteregister 1822*, 15.07.1822; *geboorteregister 1824*, 29.01.1824.

(6) A. VERHOUSTRAETE, *Molens binnen het maalggebied van het Land van de Woestijne*, in: *Appeltjes van het Meetjesland*, 1951, p. 40. Een fundamenteel en bijzonder interessant artikel in verband met deze materie!

(7) G.A.A. 550. Bij de rubriek "Onderwijs algemeenheden" vonden we toevallig een inschrijvingslijst van dit "Opvoedingshuis". Verdere gegevens waren niet voorhanden in het archief.

- (8) Enkele voorbeelden: de leerlingen Charles Bocquaert, Jan De Reu en Ferdinand De Smet worden gemeenteraadsleden. De gebroeders Vuylsteke zullen een nieuwe pastorie bouwen (1847). Leonard Blomme wordt lid van het Weldadigheidsbureau.
- (9) G.A.A. 541. *Oude militiestukken*. Ferdinand De Smet wordt ingeschreven onder het nummer 88.
- (10) B.S.A. *bevolkingsregister 1847-1860; bevolkingsregister 1860-1870*.
- (11) B.S.D. *huwelijksregister 1859 (Vinkt)*, 22.06.1859. Getuigen bij dit huwelijk zijn E. De Schepper, schoolonderwijzer; R. De Meester, kleermaker; T. De Neve, dienstknecht en C. Pypaert, gemeentesekretaris. Uit de huwelijksakte blijkt verder dat wwe. De Smet last heeft om haar naam te schrijven (leeftijd ?).
- (12) B.S.O. *geboorteregister 1834*, 17.03.1834.
- (13) B.S.A. *bevolkingsregister 1860-1870*.
- (14) B.S.A. *overlijdensregister 1860*, 27.09.1860.
- (15) B.S.A. *bevolkingsregister 1860-1870; 1871-1880*.
- (16) B.S.A. *bevolkingsregister 1881-1890*.
- (17) B.S.A. *overlijdensregister 1895* 17.10.1895; *overlijdensregister 1896* 07.04.1896.
- (18) G.A.A. 172.2.:504 *registers beraadslagingen gemeenteraad*.
- (19) B.S.A. *bevolkingsregister 1890-1900*. Studeren is op dat ogenblik maar weinigen gegeven. Zo gebeurt het dat de fanfare "Eendracht" een serenade zal geven aan Jules De Smet bij het beëindigen van zijn studies als "ingenieur". M. VAN DEN HEEDE, *Een Eeuw Fanfare Eendracht*. Aalter, s.d., p. 51. Gegevens in verband met de familie zijn ook terug te vinden op een bidprentje van Jules De Smet en een kiezerslijst van 1912, beide in bezit van R. Defruyt.
- (20) R.A.B.-W. *Registratie en Domeinen - Deinze 1896*, erfenaangifte Ferdinand De Smet.
- (21) Bevestigd door o.a. Jozef De Doncker. Deze deelde mee dat heel wat mensen in de Bellemstraat hun grond nog gekocht hebben aan Kamiel De Smet.
- (22) Hun laatste verblijfplaats was de statige woning, aan het kruispunt Brouwerijstraat - Knokkeweg, die bij de wegverbreding gesloopt werd.
- (23) G.A.A. 484.04 *belastingrollen 1820-1934*, lijst patentbelastingen 1890.
- (24) *Almanach du Commerce et de l'Industrie*, Bruxelles, Stapleaux, 1891, p. 234.
- (25) A. DE VOS, L. STOCKMAN en M. DEVOS, *Meetjeslandse plaatsnamen van voor 1600. Deel II. Het Houtland. Band I. Aalter.*, Maldegem, 1991, Stichting Achiel De Vos, p. 151.
R. DEFUYT en A. RYSERHOVE, *Het Aalterse van Toen*, Brugge, Van De Wiele, s.d., p. 30. Defruyt geeft aan dat de "Warande" (park) het park van de heer van Aalter (Van Praet) was.
- (26) A. DE VOS, L. STOCKMAN en M. DEVOS, *Op. cit.*, p. 52-53.
- (27) H. VAN DE GENACHTE, *Rond Aalter in den Franschen Tijd*, Gent, Snoeck, 1904, 603 p.
- (28) A. VERHOUSTRAETE, *Op. cit.*, p. 43; *Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen*, Gent, Commissie voor Culturele Aangelegenheden, 1962, p. 43.
- (29) A. VERHOUSTRAETE, *Op. cit.*, p. 43.
- (30) Ibidem
- (31) Wanneer we De Potter en Broeckaert mogen geloven is de industriële bedrijvigheid als volgt te omschrijven: 2 bier- en azijnbrouwerijen, 5 stokerijen, 6 windmolens, 2 olieslagerijen, 1 huidvetterij, 1 zoutziederij en 1 blauwselfabriek. F. DE POTTER en J. BROECKAERT, *Geschiedenis van de gemeenten der Provincie Oost-Vlaanderen. Eerste reeks. Arrondissement Gent*, Gent, 1864-1870, p. 53 e.v.
- (32) L. STOCKMAN, *Op. cit.*, pp. 398-399.
- (33) G.A.A. 172.3.:504 *register beraadslagingen schepencollege*, 02.05.1882.

- (34) R.A.B.-W., *Fonds Provinciaal Bestuur Oost-Vlaanderen*, 2/5133/33 en 2/5139/2. Dit dossier bevat o.a. tekeningen en schetsen van de molen en de installatie evenals gedetailleerde technische gegevens. Tussen 1865 en 1890 zien we meer dan een verdubbeling van het aantal vaste stoommachines in België. De Smet is een exponent van deze trend. Zie ook I. VAN WEGENS, *Onder stoom. Vlaamse high tech in de 19de eeuw*, in Trends, 19.09.1991.
- (35) A. VERHOUSTRAETE, *Op. cit.*, p. 43 e.v.
- (36) A. VERHOUSTRAETE, *Op. cit.*, p. 43 e.v.; L. STOCKMAN, *Op. cit.*, pp. 394-396; *Kultureel Jaarboek*.
- (37) L. STOCKMAN, *Op. cit.*, pp. 101-102; p.232.
- (38) A.R.D. *Gemeente Aeltre, lijst der kiezers van Kamer van Volksvertegenwoordigers, Provincie en Gemeente*. Van 1 mei 1911 tot en met 30 april 1912, p. 26-27. Het A.M.S. stelt de stemplicht in voor mannen en biedt de mogelijkheid om supplementaire stemmen te bekomen op basis van belastingen, bezit of bekwaamheid.
- (39) A.R.D., *Kadastrale legger of lijst der grondeigenaren (N° 212)*, Art. 372.
- (40) R.A.B.-W., *Registratie en Domeinen Deinze, 1896*, nr. 147.
- (41) Vergelijking tussen de legger en de zogenaamde "Popp-kaart" van Aalter.
- (42) A.R.D., *Kadastrale legger of lijst der grondeigenaren (N° 212)*, Art. 372.
- (43) R.A.B.-W., *Registratie en Domeinen Deinze, 1896*, nr. 57. Naar alle waarschijnlijkheid heeft zij die eigendommen van haar ouders geërfd.
- (44) G.A.A. 484.04. *belastingrollen 1820-1934*.
- (45) De in 1821 te Waterloo geboren Florentina Heye.
B.S.A. *bevolkingsregister 1890-1900*.
- (46) Deze wordt slechts kortstondig in de bevolkingsregisters ingeschreven.
B.S.A. *bevolkingsregister 1890-1900*.
- (47) Zie daarvoor L. STOCKMAN, *Op. cit.*, p. 543.
- (48) A.R.D. *Verslagboek Consciencevrienden*, ledenlijst; verslag 02.01.1892; 16.01.1892; 30.01.1892(cit.).
- (48 bis) A.R.D. *Jaarboek van het Davidsfonds voor 1914*, uitgave nr. 188, p. 9.
- (49) L. STOCKMAN, *Op. cit.*, p. 533.
- (50) G.A.A. 205:1. *C.O.O. Algemene briefwisseling 1830-1890*.
- (51) L. STOCKMAN, *Op. cit.*, p. 533.
- (52) G.A.A. 172.2.:504 *register beraadslagingen gemeenteraad*, 04.11.1872.
- (53) Volgens L. STOCKMAN, (*Op. cit.*, p. 295) nemen aan deze verkiezingen 437 mensen deel. dit is ongeveer 7% van de totale Aalterse bevolking.
- (54) G.A.A. 172.2.:504 *registers beraadslagingen gemeenteraad*, verslagen 05.10.1874; 15.01.1879; 25.07.1884; 12.01.1891; 16.01.1896; 12.05.1876. In dit laatste verslag luidt het: "Hippoliet De Smet, in vervanging van den heer Ferdinand De Smet, zijnen vader, legt in handen van den heer Burgemeester door de wet vereischten eed af".
- (55) G.A.A. 172.2.:504 *registers beraadslagingen gemeenteraad*, 09.02.1885. Enige verdeeldheid is anderzijds wel op te merken: schepen Rutsaert bijvoorbeeld stemt tegen.
- (56) Afwezig op 28.07.1875; 13.03.1878; 16.08.1882; 23.02.1885; 08.04.1889; 09.12.1891; 21.10.1892; 04.04.1895; 17.10.1895.
- (57) G.A.A. 172.3.:504 *registers beraadslagingen schepencollege*, 11.04.1883; 06.08.1883; 08.08.1883.
- (58) G.A.A. 172.3.:504 *registers beraadslagingen schepencollege*, 07.11.1883; 30.01.1884.
- (59) G.A.A. 172.2.:504 *registers beraadslagingen gemeenteraad*, 02.07.1884.
- (60) G.A.A. 205.1 *registers briefwisseling*, 27.08.1884.
- (61) Meer bepaald op 18.09.1885; 05.10.1887; 21.11.1887; 20.10.1888; 16.04.1888; 11.12.1889; 20.01.1890; 07.07.1890; 25.05.1891; 10.06.1891; 21.06.1892; 11.07.1892; 27.08.1892; 18.03.1893; 24.04.1893; 06.07.1893; 17.08.1893; 19.09.1893 (dienstdoende burgemeester); 19.10.1893 (Soudan verkozen tot burgemeester).

- (62) L. STOCKMAN, *Op. cit.*, p. 297.
- (63) G.A.A. 171.2.:504 registers beraadslagingen gemeenteraad, 12.01.1891.
- (64) G.A.A. 171.2.:504 registers beraadslagingen gemeenteraad, 02.03.1891.
- (65) G.A.A. 171.2.:504 registers beraadslagingen gemeenteraad, 06.01.1896.
- (66) G.A.A. 171.2.:504 registers beraadslagingen schepencollege, 02.09.1896.
- (67) Een kanttekening hierbij is dat hoewel heel wat leden van dit geslacht relatief oud worden, het ook een karaktertrek lijkt van de familie om niet te huwen of kinderloos te blijven. Dit element draagt er uiteindelijk toe bij dat de invloed van de familie De Smet bij gebrek aan nakomelingen te Aalter in de loop van de 20ste eeuw uitsterft.

CURSIEFJE

Brand Biessemveld

Wij hebben de eer UEd. hiernevens over te maken eenen staat van inlichtingen nopens eene brandramp, welke 3 dezer maand (april 1874) binnen deze gemeente, wijk Biessemveld heeft plaats gehad.

Inlichtingen: Een huis, gebouwen in steen, gedekt met pannen, behorende Karel Francies De Vlieger, werkman en door hem gebruikt, wijk Biessemveld, met een gedeelte meubelen, bedderij, eenig vlas en gedorschen granen, verlies fr. 1.500.

Oorzaak: om een ure 's morgens iets hoorende op den zolder is De Vlieger er met eenen lantaarn opgegaan. Hij heeft denzelfden neergezet en hij is gesprongen zo dat de vlam in eens geheel den zolder in vuur zette. De lamp brandde met petrol.

Dit volgens de verklaring van De Vlieger. Was verzekerd: gebouw fr. 2.000 meubelen fr. 500, te samen fr. 2.500, door de maatschappij de Belgische Vereeniging.

G.A.A., reg. briefwisseling 1861-1876, nr. 3119.

Roger DEFUYT

DE TIJD VAN TOEN

Herinneringen uit mijn prille jeugd (Deel 3)

We gingen graag kijken naar de Driesmolen, wanneer de mulder Henri Taets aan het malen was. De grote wieken zwierden zoevend rond, maar we mochten er van Henri niet al te dicht bij komen; dat was te gevaarlijk om "een slag van de molen" te krijgen.

Wanneer er maar weinig wind was werd het zeil volledig over de wieken gespannen, was er veel wind, werd het maar half gespannen, en bij erg harde wind werd zelfs zonder zeilen gemalen en draaiden de wieken toch nog snel rond. De mensen brachten hun graan met een kruiwagen of met hond en hondekar, anderen met een kar die door een os of een koe getrokken werd. Ooit zijn we eens op schoolbezoek geweest naar de molen. Henri gaf over alles uitleg en we konden ook vragen stellen. We vonden dat natuurlijk een bijzonder prettige namiddag. Minder prettig was het toen we de dag daarop over ons bezoek aan de molen een opstel moesten schrijven.

Ik heb altijd al graag boeken gelezen en ook toen al, las ik steeds wanneer ik er de kans toe had. Moeder wist dat en ze schonk me dan ook af en toe een boek, zo onder andere "Jan Zonder Vrees", "De boeren van Olen", "De 15de Compagnie", "De Witte". Het boek "Winckel de smokkelaar" las ik bijzonder graag. Het is echter zoek geraakt. Ik zou het heel erg graag opnieuw hebben. Ook las ik elke week een "Vlaams Filmke"; dat kreeg mijn broer Leon toen op school. Mijn favoriete schrijvers waren toen Ivanov en Hans. Later ging ik boeken halen in de bibliotheek bij het station en nog later in de gemeentelijke bibliotheek.

Op 1 januari gingen we telkens op nieuwjaarsbezoek bij de ouders van mijn vader. Die woonden toen op een boerderij aan de zuidkant van de vaart. Later zijn wij daar dan gaan wonen.

Grootvader "Naardje" (want hij heette Leonard) en grootmoeder "Meleke" (zij heette Melanie) zaten toen steeds elk aan een kant van de "stoof". Als nieuwjaarsgeschenk hadden we een "lekkerkoek" mee in de vorm van een hart of een ruit en met parelsuiker op. Zelf kregen we toen een stuk van vijf frank. Mijn meter (tante Maria — een zuster van vader) zat vrijwel voortdurend te lachen en wanneer we onze nieuwjaarsbrief "opzegden" zat ze zelfs te schokken

De Pietendriesmolen (Taets' molen) rond 1950.

van 't lachen. Het was zelfs zo erg dat we er niet meer durfden mee doorgaan. Vader maakte zich dan kwaad en zei "dat trekt er nie op". Dan probeerden ze zich even stil te houden en konden we weer vooruit. Met nonkel Henri (de peter van mijn zuster Maria) liepen we soms rond de grote boomgaard. Af en toe stopte hij dan even en zei hij: "Hier zit een konijn", en waar hij dan met zijn voet op een graspol trapte sprong een wild konijn weg. Het verbaasde ons toen dat hij die konijnen niet ving, maar hij deed alsof ze hem niet interesseerden — wanneer wij er bij waren tenminste —. Later hoorden we, dat ze wel zijn belangstelling genoten, wanneer hij alleen was. Wat een wild zat daar toen.

Elk jaar kwam een reizende bioskoop naar Aalter-Brug ("Cinema Snauwaert"). Het was een houten gebouwtje dat steeds opnieuw gemonteerd werd en dan een paar dagen bleef staan. Men gaf elke dag een voorstelling en vóór de vertoning kondigde een man aan wat er zou te zien zijn: eerst de hoofdfilm en daarna "ne schone kluchtfilm". De toegangsprijs was 1 frank. Wij mochten die voorstellingen niet al te vaak meemaken, want dat was niet voor kinderen bedoeld.

Begin juli was er telkens kermis aan de brug. De draaimolens en kramen stonden opgesteld langs de vaart. Veel waren er dat niet: een "paardemolen" met orgelmuziek (van Pante) en een "velomolentje". Er was een snoepgoedkraam en een kraam waar men kon proberen om dozen om te werpen. Er stond ook een frietkraam (dat van Bommeré). Op kermiszondag was er waterfeest. Dat had toen nogal wat bijval, want de oevers van de vaart zaten vol mensen. Er werden toen hazelnootjes verkocht en er reed ook een ijsroomkar. Op kermismaandag was er "velokoers". Ook onze parochie had een wielrenner en toen die eens als laatste eindigde en bijgevolg flink buiten de prijzen viel gaf Gerard Bockaert hem uit medelijden vijf frank. Vanzelfsprekend waren die kermissen voor ons bijzonder prettige dagen.

Een heel bijzondere dag was voor ons ook tweede paasdag. We (Julien, Maria en ik) gingen dan samen met moeder per trein naar "tante nonneke" (een tante van moeder), die in een klooster in Gent woonde. Al van dagen op voorhand verlangden we naar die trip. Eerst ging het met de trein (aan het raam!) van Aalter naar Gent Sint-Pieters (waar we dan onder de sporen door moesten lopen en wat vonden we dat raar) en dan per tram tot aan de Talistraat. Het laatste eindje tot aan het klooster tenslotte te voet. Tante nonneke

was portierster en stond ons na het openen van de zware deur steeds lachend te verwelkomen. Dan werd er in haar kamertje naast de ingang heel wat heen en weer gepraat. Tante vertelde over haar medezusters en over "ma-mère" en ze wist altijd een heleboel nieuws. Daarna gingen we wandelen in de mooie, ruime tuin van het klooster en zaten we een poosje op een bank aan een tafeltje. Telkens ons een andere zuster passeerde, lachte die ons toe. Achteraan werd de tuin door een hoge muur van een stille straat gescheiden. Soms kregen we tennisballen die spelende kinderen over die muur hadden gegooid. Tegen de middag aan gingen we dan naar de "eetplaats" voor het middagmaal dat steeds lekker en overvloedig was. Al vond ik die ingemaakte komkommers die we eens voorgeschoteld kregen toch wat te zuur. 's Middags speelden we in de tuin en liepen we eens binnen in de kapel en in de klaslokalen — er was daar namelijk een school —. Uiteindelijk belandden we dan weer in het kamertje van tante en toen kregen we noten uit de tuin. Die waren binnenin echter vaak beschimmeld doordat zij ze in haar kast bewaarde zonder ze eerst te drogen.

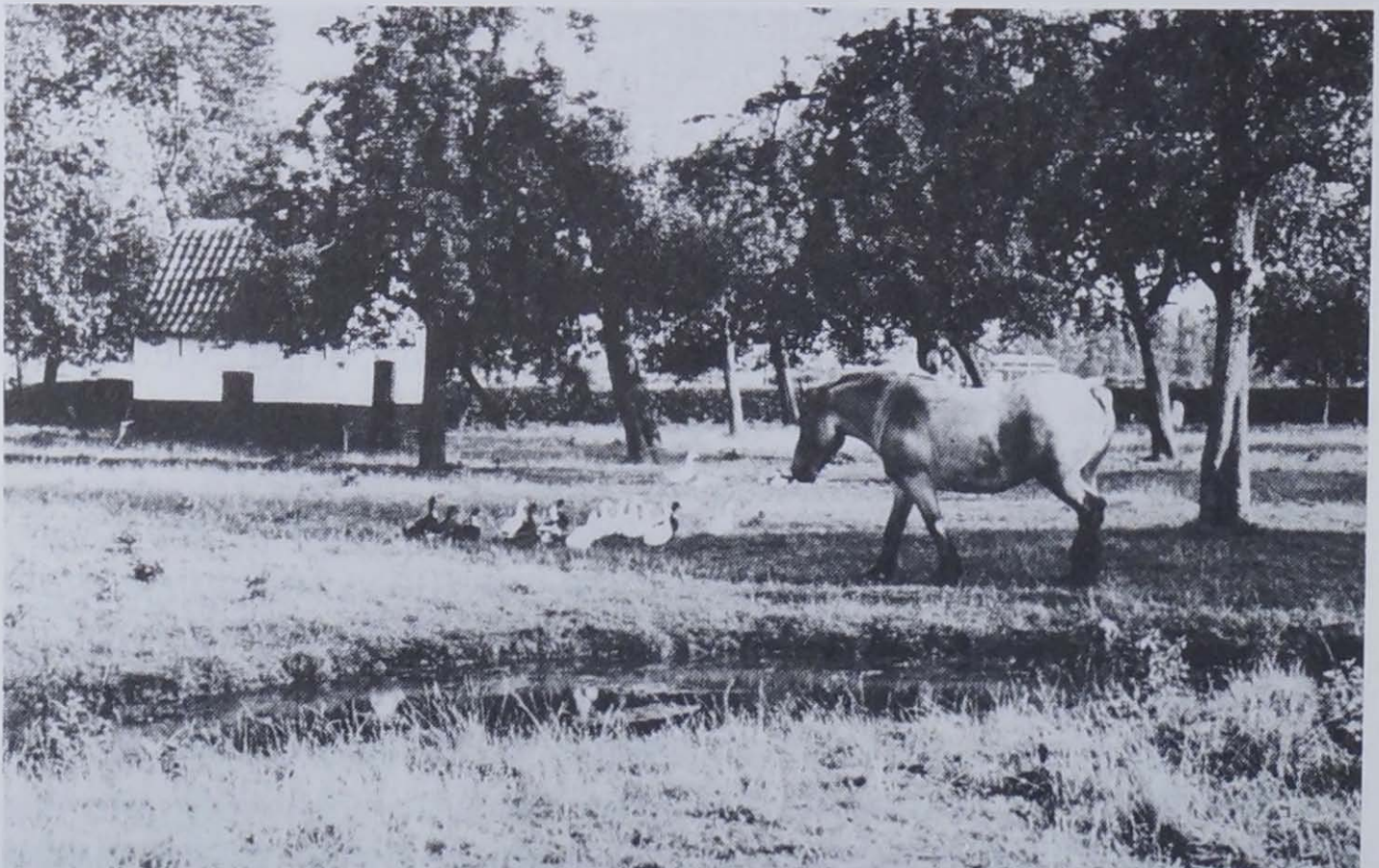
Tante was erg handig. Ze maakte veel speldekussentjes in allerlei vormen en kleuren. Ook kleine hondehokjes waaruit men, via een touwtje aan de achterkant, een grote zwarte hond kon laten springen. We kregen dat dan allemaal mee.

Na onze eerste heilige kommunie op ons zevende, moesten we elke maand te biecht en te kommunie gaan. Dat biechten was soms een probleem. Toen ik op zekere dag van school kwam viel het me te binnen dat de volgende dag biechtdag was. Ik kon me van de afgelopen maand absoluut geen zonden herinneren en wist dus niet wat ik in de biechtstoel zou kunnen vertellen. Omdat ik dan helemaal op m'n eentje door de Weststraat liep heb ik net voorbij de boerderij van Cornelis honderd grote vloeken gezegd om tenminste iets te kunnen biechten. Waarom nu precies honderd weet ik niet meer en wat de pastoor daar toen over wist te vertellen al evenmin, al vermoed ik dat hij wel eens de wenkbrauwen zal gefronst hebben.

In de Weststraat woonde toen een man die volkomen blind was: Octaaf Lootens. Een vijftigtal meter van zijn huis vandaan woonde zijn broer Karel op een boerderij. We hebben Octaaf vaak op straat gezien, op weg naar het huis van zijn broer. Op enkele passen afstand van het hek stak hij dan zijn hand uit, tastend naar de vertrouwde hekstijl. Ondanks zijn ernstige handicap wist hij uitstekend zijn weg te vinden. Toen we hem op straat tegenkwamen

*De hoeve van boer
Cornelis in de
Weststraat.*

zeiden we: "Taaf, ne plak". Hij stak dan zijn hand uit en we sloegen onze hand in de zijne. Taaf had trouwens bijzonder grote, sterke handen. Op zekere keer had een jongen, Cyriel Bouillaert was dat, zijn hand vol modder en vroeg die Taaf ook om "ne plak", waarop hij zijn hand vol modder in die van de blinde man kletste. Taaf was toen erg boos, en had hij Cyriel toen vastgekregen, hij had hem be-slist de oren uitgetrokken van "koleire".

In 1935 vertelden onze ouders dat we het jaar daarop zouden verhuizen naar de Brug-Zuid, waar toen grootmoeder, nonkel Henri, tante Maria en tante Irma woonden. Dat was een grotere boerderij. Zij zouden dan in ons huis in de Weststraat komen wonen.

Grootmoeder lag toen altijd te bed. Ze was in de kelder gevallen en had zich dermate bezeerd dat ze niet meer kon gaan. Ze wou bovendien absoluut geen dokter laten komen. We waren erg ongeduldig om naar daar te gaan wonen. De donderdag vóór Aalterkermis was het dan eindelijk zover. Reeds van dagen te voren hadden we allerlei kleine zaken heen en weer gedragen, vader en nonkel Henri verhuisden de grotere stukken. De eerste dagen werden het hof en de omgeving duchtig verkend, alles was nieuw en dus boeide het ons. We hadden dan ook een paard, Bertha genaamd, dat wel al behoorlijk oud was. De laatste jaren van haar leven lag Bertha nooit meer neer om te slapen. Wel gebeurde het een paar keer dat ze op de boomgaard gaan liggen was en er niet meer in slaagde om op eigen kracht recht te komen. Er kwam toen telkens heel wat volk bij te pas om haar weer overeind te krijgen. Later, ik denk in 1938 kochten we aan Theofiel Mattheeuws een ander paard. Een heel goed paard was dat, het heette Mina (zoals toen trouwens heel wat andere paarden). Moeder betaalde het met een briefje van 10.000 frank — toen een smak geld. Opmerkelijk ook dat er toen biljetten van 10.000 frank in gebruik waren. Toen dan later de oorlog kwam werd Mina ook nog opgeëist door de Duitsers.

Er lag destijds een brug over de vaart waar ook de stoomtram over moest. De zware lokomotief trok toen steeds een paar reizigersvoertuigen én goederenwagens. Wanneer de tram uit de richting van Aalter centrum kwam, gebeurde het al eens dat hij nauwelijks over de brug geraakte. Dit omdat de weg die naar de brug leidde omhoog liep en een paar korte bochten had. Daardoor viel de tram soms stil voor hij volledig over de brug was en moest hij terug om te proberen aan een iets hogere snelheid alsnog over de brug te komen. Door die hogere snelheid werd het dan met name in de korte bochten gevaar-

lijk om niet van de rails te gaan. "Tsjoek, tsjoek, tsjoek" ging het de brug op en hoe hoger de tram kwam, hoe trager dat "getsjoek" werd. Wanneer het dan plots weer sneller werd, wist je dat hij het dit keer wel gehaald had.

In de smidse van Boute hebben we na schooltijd ook flink wat uurtjes doorgebracht. Daar was altijd wel iets te zien of te beleven. Telkens de hoef van een paard werd beslagen kwam daar een rook met een speciale geur vanaf, door het gloeiende hoefijzer dat werd gepast. Vaak ook werkte smid Boute met wagenmaker Raymond Steyaert samen, wanneer houten wagenwielen werden belegd met ijzeren hoepels. Die werden dan gloeiend gemaakt en op een speciale plaats op de koer achter de smidse over de velgen geslagen. De smid en zijn zoon sloegen daarbij om beurt met zware voorhamers elk aan een kant op de hoepel tot die op zijn plaats zat. Dan werd het hele zaakje vlug afgekoeld en dit leidde tot een stevig wiel. Men begon toen ook al elektrisch te lassen. Toen we eens in dat vuur en die sterretjes stonden te staren waarschuwde hij ons dat we dat beter niet deden omdat we daardoor 's nachts niet zouden kunnen slapen. Wij dachten dat hij ons voor de gek hield, met als gevolg dat we toen die hele nacht niet hebben kunnen slapen.

Er werd toen onder schoolkinderen nogal wat gevochten. In sommige wijken woonden ruwe kerels die van geen kleintje vervaard waren en zo kwam er al eens ruzie en vechten van. Eens sloeg een jongen de onderwijzer in het gezicht en die hield er een blauw oog aan over. Dat had natuurlijk gevolgen. De dag daarop moest heel de schoolbevolking op de speelplaats verzamelen. Pastoor Neyt van Aalter-centrum was gekomen en deed die jongen geknield om vergiffenis vragen en beloven dat hij dat nooit meer zou doen. Wat een plechtigheid was dat toen.

Van de vaart ging altijd een bijzondere aantrekkingskracht uit. Vooral dan 's zomers om er te zwemmen en ook al eens 's winters wanneer het ijs sterk genoeg was. Dat laatste gebeurde echter niet al te vaak, want daarvoor moest het al langdurig hard vriezen. De vaart werd vrij druk bevaren, voornamelijk door stoomboten die dan een reeks met kabels aan elkaar verbonden schuiten voorttrokken. Het kwam ook wel eens voor dat een boot door mensen — meestal een man en een vrouw — werd getrokken. Het viel duidelijk niet mee om zo'n boot over een grote afstand door de vaart te sleuren. Bij stoomboten moest aan de brug de schouw gekanteld worden, zoniet kon-

Jonge zwemmers in de nieuwe vaart in 1940.

Van links naar rechts: Cyriel Poelvoorde, Gerard Bonami, René Vermeersch, Leon Van Damme, Herman Lootens en Maurits Lootens.

den ze er niet onder door. Wanneer je dat dan vanop de brug stond te bekijken kreeg je flink wat rook in je gezicht geblazen.

Een paar jaar vóór de oorlog werd de vaart tussen Bellem en Aalter verbreed. Om de aarde weg te voeren was een treinspoor aangelegd dat de werken met de lijn Brugge - Gent verbond. Op zekere zondagmiddag waren we dat allemaal eens van naderbij gaan bekijken en vonden we een stel lege wagons op de sporen. We klommen erop en slaagden erin de handrem te lossen. Daar de wagons net bovenop een lichte helling stonden, kwam dat goed uit: we konden een paar kilometer door de velden rijden en eens onze trein helemaal beneden was aanbeland viel hij vanzelf stil. Een andere keer, maar dat was dan al wat later, toen de nieuwe vaart tussen Aalter-Brug en de brug aan de Hoekestraat in Knesselare werd aangelegd, waren we op de terugweg na een lange wandeling, toen Julien besloot om nog een ommetoertje te maken. Hij wou nog even treintje gaan rijden. Er stonden bij die werken altijd onderstellen van treinwagonnetjes op de rails. Wanneer men zich daar achteraan op zette met de rug naar voor gericht kon men door zich met de voeten voortdurend van de spoorbaanbiels af te duwen met die wagonnetjes rijden en zelfs

flink wat snelheid halen. Ook kwam het wel eens voor dat zo'n wagentje plots van de rails vloog. Dat gaf dan een gestamp van jewelste door de wielen die over de dwarsliggers kwamen te rijden. Nu, die bewuste avond waarop Julien in z'n eentje treintje ging rijden is hij met zijn vingers tussen een wiel en een ligger terechtgekomen, waardoor zijn middenvinger geplet werd. De nagel was er uitgewrongen en hij had verschrikkelijke pijn, zei hij nadien. Hij is dan wel onmiddellijk naar huis gekomen, maar verstopte zich in een hok omdat moeder het niet mocht weten. Op de duur is hij dan toch moeten komen opdagen omdat hij het niet meer uithield van de pijn en omdat moeder ons aldoor vroeg waar hij zo lang bleef. Ze heeft de wonde dan voorzichtig uitgewassen en verbonden. Wat een moeder allemaal kan beleven!

Op een andere zondag waren we aan het zwemmen in de vaart, recht tegenover het huis van de Lootens. Na afloop gingen we naar goede gewoonte onze zwembroek spoelen in de vaart. Toen ik weer op het fietspad kwam, zag ik per fiets een meisje afkomen met blote dijen, haar rokje was waarschijnlijk omhoog gewaaid. Zoiets was absoluut ontoelaatbaar en leidde bij mij dan ook tot een spontane reactie: ik kletste mijn natte zwembroek op haar billen en maakte me dan uit de voeten. Dat meisje was natuurlijk erg geschrokken en stond een eindje verder stil. Wat ik toen nog niet wist, was dat er na haar een jonge man kwam, ook per fiets. Ze vertelde hem wat er was gebeurd en op datzelfde moment zagen ze een jongen lopen langs de vaart. Die werd per abuis voor de dader van het kwaad aangezien en kreeg door die jonge kerel een pak slaag toebedeeld. Later vertelde die jongen me dat hij zoals iedere zondag net op weg was naar zijn meter op Oostmolen.

In de buurt waar we woonden zat heel wat wild en werd er vaak gejaagd. Elk jaar was er klopjacht en kwam in de voormiddag een groep jagers en drijvers door de velden getrokken, op de voet gevolgd door Achiël Van Parijs, bediende van Mijnheer Thienpont, die een speciaal karretje trok om het geschoten wild op te vervoeren. Het was toen soms net alsof er een oorlog woedde. En na een poosje zag je Achiël al op de terugweg met een karretje vol wild, mooi aan haakjes en in rijen per soort opgehangen: hazen, konijnen, fazanten en patrijzen. De buit van zo'n dag klopjacht was steeds aanzienlijk en dat vond bij de boeren bijval, want dat wild kon nogal wat schade aanrichten aan de gewassen. Wanneer bijvoorbeeld de gerooide bieten een paar dagen op het veld bleven liggen zagen de

rijen soms wit door het "schaven" van de hazen en de konijnen. Die overvloed aan wild was vooral te wijten aan de strenge jachtopzichter Fons Hautekeete. Al konden wij af en toe toch niet nalaten een wild konijntje te pakken. Achter onze boomgaard stond een klein bosje vol hazelnoten en bramen en daar zaten heel wat konijnen. We probeerden af en toe om er daar eentje te pakken maar dat was vrijwel onmogelijk door de vele braamstruiken. Ik was toen jaloers op een leurder (of was het een bedelaar - ik weet het niet meer precies) die af en toe langskwam en die een houten been had. Ik had toen ook graag houten benen gehad om gemakkelijk tussen de bramen te kunnen lopen en konijnen te kunnen pakken.

In de zomer van 1938 begon men in Aalter-Brug met het bouwen van een kerk. De werf was omringd door een houten afsluiting. We keken soms door spleten in die afsluiting maar konden niet veel zien. Op 18 december werd de kerk ingewijd door Monseigneur Coppieters uit Gent. De schoolgaande jeugd moest toen een haag vormen, maar dat was nagenoeg niet te doen door de strenge kou van die dag. De eerste pastoor op de kersverse Sint-Godelieveparochiewas pater Den Haerynck, die missionaris geweest was in Kongo. Hij kon goed opschieten met de jeugd en had een bijzondere muzikale aanleg. Hij was pas korte tijd op de parochie toen hij bij een schoolbezoek op zaterdagmiddag vroeg wie er kerkzanger wou worden; vrijwel iedereen bood zich aan. Julien en ik hebben lange tijd in het kerkkoor gezongen. Elke week was er na de schooltijd een avondrepetitie in de sakristij. We zongen toen al in het Latijn, zodat we zelf geen snars begrepen van wat we zongen. De pater begeleidde ons op het harmonium en leerde met veel geduld alles aan. Het mag gezegd dat het koor na verloop van tijd goed zong en graag gehoord werd.

Omdat er ook een groep oudere zangers was, werd zelfs meerstemmig gezongen. Ieder jaar hield de pater dan in zijn huis een feestje voor de zangers en konden ze zich tegoed doen aan chocolademelk en krentekoeken. De pater had een nicht die toen zo'n dag goed verzorgde en het was daar telkens gezellig.

Tijdens de repetities in de sakristij kwam het al eens voor dat de pater een paar ogenblikken zijn plaats verliet en dan waren sommige jongens onmiddellijk bij dat harmonium om vlug wat op de toetsen te duwen. Ik deed dat ook al te graag en de pater vroeg me eens of ik graag het harmonium wou leren bespelen. Ik ging direkt akkoord en mocht de volgende dag na school al langskomen voor

*Pater Fedor Den Haerynck,
pastoor van de Sint-Godelieve-
kerk van Aalter-Brug,
van 1939 tot 1949.*

een eerste les. Toevallig was er toen net bezoek bij de pater en had hij geen tijd om me iets te leren. Wel gaf hij me een paar bladen mee om in te studeren en ik moest later maar eens terugkeren om te leren spelen. In de gang keek ik die papieren eens in en vond het nog heel wat erger dan latijn leren. Dat had ik van dat harmoniumspelen niet verwacht. Marcel Verhoye, die toen misdienaar was, kwam net binnen en mijn besluit was snel genomen. Ik vroeg hem of hij die bladen wou teruggeven aan de pater en daarmee was ik ze kwijt (niet al te beleefd). Ik ben toen een tijdje niet meer komen opdagen om te zingen.

Langs de weg die vanaf de Brugstraat naar ons huis liep lag een mooie, brede sloot waarin veel water stond. Toen we op zekere middag nog maar eens van school kwamen vroeg mijn oudste broer Leon, die nogal veel kracht had, of hij me eens over die sloot mocht gooien. Dat zag ik aanvankelijk niet zo zitten, maar ten langen leste liet ik me overhalen. Hij zwierde een paar maal en liet me toen los en ... wat had je gedacht, ik lag te water. Dat heeft hij me maar één keer gelapt.

Tenslotte herinner ik me ook nog twee opmerkelijke natuurfenomenen uit de periode kort voor de oorlog. Begin 1938 was op een avond een noorderlicht te zien. Het werd erg helder in de lucht en de mensen waren erg onrustig. Er is nog lang en veel over gepraat; er was toen namelijk al sprake van een nakende oorlog en volgens sommigen was dit noorderlicht een slecht voorteken. Men vertelde toen ook dat het in Parijs dermate helder was dat men buitenshuis de krant kon lezen, maar dat zal wel wat overdreven geweest zijn.

Ook is er eens een aardbeving geweest.

Op een zaterdagmiddag, we waren net thuisgekomen van school, begon alles te schudden. Wat een naar gevoel dat gaf. De "regulator" hing aan de muur te rinkelen. Diezelfde namiddag is er dan nog een kleine nabeving geweest. We waren er absoluut niet gerust in.

En dan kwam in 1939 de oorlog, maar da's een ander, minder prettig verhaal.

Kamiel VAN DAMME.

CURSIEFJE

Brandramp Kattewegel

Wij hebben de eer UEd. hiernevens over te maken eenen staat van inlichtingen nopens eene brandramp, welke de 29 januari (1874) laatst, binnen deze gemeente, wijk Kattewegel heeft plaats gehad.

Inlichtingen : een deel van een huis bewoond door Jan Baptist De Clercq, werkman, wijk Kattewegel, eenige kleederen en beddegoed. Het huis behoort aan het Armbestuur van Aeltre.

Verlies : gebouw fr. 80. Kleederen en beddegoed fr. 40.

Veroorzaakt door het springen van eene petrollamp. Niets was verzekerd.

G.A.A., reg. briefwisseling 1861-1876, nr. 3093.

Roger DEFRUYT

REMI DE LOOF: EEN FLANDRIEN VAN KNESSELARE.

Even terug in de tijd: van wielergod tot sandwichman.

De wielrennerij was in de jaren twintig zonder twijfel de populairste sport in Vlaanderen. De prestaties van o.a. Cyriel Van Hauwaert, Marcel en Lucien Buysse, Kamiel Haeck, Michel De Baets, Jules Van Hevel, Aimé Dossche, Odiel Defraye e.a. waren het onderwerp van gesprek bij de Vlaamse volksmensen van die tijd. Karel Van Wijnendale speelde met zijn geelzwart weekblad "Sportwereld" heel gevat in op het enthousiasme van de kleine man voor de grootse prestaties van onze Vlaamse renners. Dank zij hun nationale en internationale suksessen brachten deze gewone volksjongens, de flandriens, een vonk van fierheid teweeg bij de Vlaamse volksmassa. De wielersport gaf aan jonge, taaie durvers de kans te ontsnappen aan het harde labeur van het dagdagelijkse werkmansleven. Dank zij de wielrennerij konden verscheidene eenvoudige jongens zich opwerken tot heren. Ze bewezen voor onze eigen Vlaamse mensen dat ze evenveel waard waren als om het even welke Fransman, Italiaan, Duitser of noem maar op. Meer zelfs, rekening houdend met ons bevolkingsaantal, waren de Vlaamse renners zonder twijfel de besten. De erelijsten met de namen van de winnaars van ronden en klassieke wedstrijden bewijzen dat voldoende. Karel van Wijnendale legde sterk de nadruk op de Vlaamse volkskracht die tot uiting kwam in de prestaties van "onze jongens."

De meeste andere journalisten beklemtoonden eerder het feit dat onze Vlaamse wielrenners landgenoten, Belgen, waren. Ze waren als het ware de opvolgers van onze roemruchte soldaten die zo dapper gevochten hadden aan de IJzer.

Het sukses van de wielersport in de jaren '20 hing ook samen met de opkomst van het vervoermiddel bij uitstek van de gewone man: de fiets.

De radio en de krant versterkten in belangrijke mate de populariteit van de nieuwe zomer-sport. Zij zongen bijna dagelijks de lof van de Vlaamse wielervedetten. Het lag dus bijna voor de hand dat oud en jong zich intens gingen identificeren met de flandriens. De ontelbare dorpskermessen die geregeld plaatshadden, vormden ideale gelegenheden voor de gewone mensen om hun fietsende volkshelden aan het werk te zien. In veel dorpen in Vlaanderen werden aar-

den of betonnen pisten aangelegd. Ieder dorp had zijn wielersport die geacht werd de naam van het dorp hoog te houden. De renners waren de ambassadeurs van hun dorp of stad. Tegenwoordig bloeit de wielersport nog in Vlaanderen. Iets van de oude glans is gebleven. Toch heb ik de indruk dat er sleet komt op het spontane enthousiasme dat deze volkssport traditioneel opwekte.

Ik geloof dat de wielersport dezelfde teloorgang ondergaat als het kermiswezen zelf. Het is te vaak kermis, er zijn teveel wedstrijden. Er treedt een soort oververzadiging op. De renners verdienen nu misschien meer geld dan vroeger, maar... ze zijn hun status kwijt. Ze zijn geen goden of helden meer. Zoals veel andere sportlui zijn ze "sandwichmannen" geworden in dienst van een of andere firma.

INLEIDING

Aanleiding tot dit artikel vormen de fantastische verhalen die mijn vader, Octaaf Strobbe (° 1910 in Knesselare), me vertelde over de Knesselaarse flandrien Remi De Loof.

Remi De Loof was de man die de korte wielercarrière van mijn vader mogelijk maakte. Dat zat zo in zijn haak.

Na de lagere school bij meesterke Stevens mocht mijn vader van zijn ouders verder studeren in de vakschool, in de Boeveriestraat te Brugge. De 32 kilometer lange weg heen en terug betekende een dagelijkse wielervedstrijd voor de jongens van Oedelem en Knesselare. Mijn vader reed zo sterk dat zijn broers en zijn kameraden hem aanraadden eens zijn kans te wagen in een echte wielervedstrijd. Zijn ouders en zijn oudste zuster waren daar fel tegen gekant. Hij kreeg in alle geval geen koersfiets om zich er mee te verongelukken. Ze lieten hem voortstuderen in Brugge om mecanicien, niet om koereur te worden.

Het koersavontuur moest dus "in den duik" gebeuren. Wielrennerfietsmaker Remi De Loof zorgde voor de oplossing: hij stelde één van zijn koersfietsen gratis ter beschikking. Het duurde niet lang vóór mijn vader zijn eerste overwinning behaalde in Ruiselede. Voorzitter Baziel Goethals van Aalter die hem daar aan het werk zag, schreef hem onmiddellijk in bij de Aalterse veloclub. In de eropvolgende weken won hij nog enkele wedstrijden. Hij waagde het erop eens een bloementuil mee naar huis te nemen. Wie weet, kon hij zo zijn ouders niet bekeren. De bloemen vlogen echter direct weer naar buiten, de straat op. Tot overmaat van ramp brak hij na

Van links naar rechts Octaaf Strobbe (° 1910) en Remi De Loof (° 1903), twee flandriens van Knesselare, in 1990.

Foto: Arnold Strobbe

enkele maanden bij een wedstrijd in Aalter zijn arm. Hij moest gedurende zes maand met de arm in een lederen verband. Het spreekt vanzelf dat hij de fiets achteraf wijselijk bij Remi De Loof achtergelaten heeft.

De wielervonturen van mijn vader speelden zich af op 't eind van de jaren twintig.

Remi De Loof, geboren in het jaar 1903 in Knesselare, begon zijn carrière als wielrenner onmiddellijk na de Eerste Wereldoorlog. Na zijn huwelijk verhuisde hij naar Eeklo, waar hij nu nog woont. We bezochten hem daar en interviewden hem over zijn carrière als flandrien.

Weet je nog wie het eerst een fiets bezat in Knesselare?

Een zekere Henri Delnat, meestal Henri Zaegers genoemd. Hij was oproeper bij de vendities van notaris Vital Maeyens. Zijne velo was nen "Herstal". Dat waren velo's met nen as die draaide op een tandwiel en achteraan was er ook een tandwielkje, nen cardanas dus.

Wie was de eerste fietsenmaker in Knesselare?

Ze waren met twee: Nandje de Waele en Feelke Saintobin. Later in de vroege jaren twintig is ook Fonne Van Heyste daarbijgekomen met het merk "De Westvlaamsche Leeuw". Fonne was ne slimmerik. Hij was als verantwoordelijke aangesteld door een firma die de buizen voor de waterleiding legde tussen Ursel en Oedelem. Hij kwam op ne zekere keer bij mij en hij vroeg me of ik de fietsen die hij bestelde bij "De Westvlaamsche Leeuw" wou monteren en nakijken. Ik zou hetzelfde "kezeem" (= loon) krijgen als de mensen die buizen legden. Fonne zei daarna tegen de mensen van Knesselare: al wie aan mij ne velo gaat kopen, mag in de buizen gaan werken. Wie genen velo koopt bij mij, heeft geen werk! En zo was het. Ik heb gedurende zes maand fietsen gemonteerd en nagekeken en ik heb zoals de andere mensen van Knesselare die wel buizen legden, iedere keer mijn kezeem gekregen.

Het kroostrijk gezin waaruit Remi stamt, rond 1910.

Staande van links naar rechts: Charles, Miel, Alfons, René, Amedé, de oudste, Leonie, de enige dochter en Raymond.

Zittend: vader August met de tweelingen Achiël en Pol, moeder Emma Jacques met naast zich Denis en Remi.

Verzameling: R. De Loof

Was je dan al coureur?

Op dat moment koerste ik al maar ik heb dat koersen nooit echt serieus opgepakt moet ik zeggen achteraf.

Wanneer kwam je voor 't eerst in contact met de wielersport?

Als klein ventje hoorde ik mijn oudere broers vertellen over Jules Van Hevel, over René Vermandel en over Kamiel Haeck natuurlijk, de koning van de straatkoersers.

Hebben je broers gekoerst?

Mijn broer Alfons heeft den oorlog meegemaakt van 14-18. Na de nederlaag van de Duitsers is hij naar Duitsland meegeweest.

Hij heeft zich daar een koersvelo gekocht met zijn soldij, ne "Gorik". Dat was ne schone velo!

Het toeval wilde dat ik na de oorlog de kans kreeg om, in de plaats van mijn broer Alfons, lijken van oorlogsslachtoffers te gaan opsporen in de streek van Beernem. Samen met tien andere jonge gasten van Knesselare fietsten we iedere dag naar Beernem. We plaatsten onze fietsen altijd in den hof van het kasteel. Ik was de jongste en ik moest nooit meegaan met de anderen maar wel op de fietsen letten. Heel de dag reed ik met dat velootje van mijn broer in den hof van het kasteel van de Vrière.

Als we dan 's avonds naar huis reden, koersten we altijd om het eerst. De start was aan Beernem statie en de aankomst bij 't binnenkomen van Knesselare, aan de kruising Kwadamstraat-Hellestraat, dat is 't einde van Sint-Joriskalseide..

In 't begin werd ik altijd geklopt maar ik had gauw in de gaten dat als ik me van achter hield en meeinging tot aan den arrivee, dat ik dan altijd won in de spurt.

Hoe zijt ge dan coureur geworden?

Die andere Knesselaarse zeiden op den duur tegen Nand De Waele dat ik zo goed reed. Ze hebben hem gevraagd of hij mij wilde leren koersen. Nanten stotterde een beetje als hij sprak en 't was ne redelijk goeie straatkoerser.

Heb je Nanten zelf nog zien koersen?

Ja ik. Ik zal u ne keer ene van de eerste straatkoersen vertellen die ik gezien heb. Het was in Knesselare. De vaste ronde was den toer rond den ommegang. De afstand van de wedstrijd bedroeg altijd tussen de dertig en de vijftig kilometer. Dat was ongeveer dertig ronden. De renners startten op verschillende plaatsen op het parcours. Om te bepalen wie waar met een handicap (een achterstand) moest vertrekken, werd er eerst een koerske van een kilometer gehouden. Wie dat koerske won, kreeg vijf frank, de tweede vier frank, de derde drie frank, enz. Dat geld hadden de besten dus al binnen van voor de koers begon. Ze moesten echter wel met een achterstand van 20 à 30 meter op de anderen vertrekken. Ze moesten de anderen zoveel "voorgeven", zei men.

Kamiel Haeck, die den besten was, moest aan de molen De Somer vertrekken. De laatste renner vóór hem, stond op de hoek van de café van Neeike Scheyvinck. Vanop zijn plaats moest Kamiel Haeck wel kunnen zien of horen dat het startsein gegeven werd.

Na 20 ronden had Haeck al de anderen bijgehaald en vanaf dan reed hij op kop tot aan de eindmeet. Niemand kon hem nog voorbij. Hij was ne vent gelijk ne boom en hij kon zeer lang, zeer rap rijden tegen hetzelfde hoge tempo.

Nanten de Waele zat altijd, maar dan ook altijd in Kamiel Haecks wiel. Dat was zijn vaste, geliefkoosde plaats. Hij was nen sleper, zoals men dat toen noemde. Hij is ook den tweeden geëindigd in die koers.

Die Nand De Waele heeft je dus leren koersen?

Ik heb mijne stiel bij Nanten geleerd. Hij had gauw in de gaten dat ik zeer rap was aan de meet. 'k Wierd dus ook ne sleper zoals hij.

Wanneer heb jij je eerste wedstrijd gereden?

In datzelfde jaar nog. We oefenden samen gedurende een viertal weken. Dan zei hij: "Mieten, zondag moet ge mee gaan koersen in Zomergem-Nekke". Er moesten 20 ronden gereden worden en er waren 19 premies van 1 frank te verdienen bij elke doortocht aan de meet.

Remi De Loof (links) en Nand De Waele (rechts) in 1919.

Het merk FORTA uit Antwerpen was een afkorting van de Forten van Antwerpen.

Verzameling: R. De Loof

We reden goed mee en in de voorlaatste ronde zei Nand tegen mij: "Zijt ge al moe?" "Neen ik" antwoordde ik hem. "Als we in de laatste ronde hier komen - dat was 500 meter van den arrivee - dan moet ge al geven wat ge kunt!" zei hij. "Joak" zei ik hem. Maar ik peinsde: "Gij niet, zulle, dat is veel te vroeg om te winnen!". Ik had hem door.

Ik wachtte 300 meter langer en dan pas gaf ik al wat ik kon... Ik won zo mijn eerste koers. Ik geloof dat ik toen 40 frank gekregen heb voor mijn eerste prijs.

Het verliep toch niet altijd zo vlot?

Natuurlijk niet, maar wacht, mijn verhaal is nog niet gedaan. Ik had al direct ne goeden coureur met wie da'k niet goed overeenkwam, ne zekere Taildeman van Ursel. Hij kwam me in Zomergem-Nekke al uitlachen, terwijl me aan 't aankleden was voor de koers. "Zeg, manneken, gaat gij ook koersen?" had hij spottend gevraagd. Nand de Waele had hem geantwoord: "Pas maar op zulle van den dien!" Taildeman lachte me echter uit. "Zorg maar dat het haar van uw benen niet tussen uw ketting draait!" spotte hij.

Na de wedstrijd kwam Taildeman, die derde was, weer bij mij en hij vroeg: "Jongen, vertel mij ne keer hoe dat gij dat gedaan hebt?" Nand stotterde: "Ge, ge zult er geen ene keer van uw leven nog voren zijn."

"Wel", antwoordde Taildeman, "'t is zondag koers in Ursel. Gaat ge komen? Ge zult niet durven zeker?" "Hij zal er zijn", zei Nanten twee, drie keren "en ge ligt erop zulle!"

De week erop reed ik in Ursel mijn tweede koers. We gingen met 20 renners naar de eindmeet. Taildeman reed op kop maar op een 30-tal meter van de streep, knippe, ik ging erover en 'k won. Nanten had er geweldig zijn leute in.

Hebt ge veel bijgeleerd van Nanten?

Nanten was nen wreden slimmerik. Hij zag wel dat ik veel koersen won en ne betere coureur was dan hem. Hij was vooral bang dat ik gauw zou trouwen en een fietsenzaak zou beginnen zoals hijzelf. Hij raadde mij allerlei dingen aan die ik in feite beter zou gelaten hebben. Bijvoorbeeld, ge moet nen druppel of viere drinken vóór dat ge rijdt, enz. In de café, met supporters erbij, beweerde hij altijd dat hij me in zijn wiel naar de meet bracht. Ik moet wel zeggen dat hij me slim gemaakt heeft. Er was ne keer ne koers aan de radiotorens in 't Hoeksken. We moesten draaien rond twee tonnen. Er waren vijf renners weg en ik en Nanten gingen erachter. Ik had een tijdje in Nanten zijn wiel gezeten en Nanten riep naar mij: "Allez, Mieten, rijd ernaartoe!". Ik gaf alles wat ik kon en naderde op de koplopers met Nand in mijn wiel. Maar op een bepaald moment viel ik stil. Nand had daarop gewacht en vanachter mijn rug sprong hij in een ruk tot bij de eersten. Hij won de wedstrijd. Hij zei me sijntjes: "Jong, Mieten, dat moet ge nog leren, dat laatste gat dichtrijden!". Enkele maanden later reden we op 't Vliegend Paard in Oedelem. Er waren weer vier à vijf renners weg. Nanten en ik gingen erachter. Nanten riep weer naar me: "Allez, Mieten!". 'k Zei hem: "Ik en kan niet, jongen!". Ik lachte in mijn eigen wanneer hij vloekend weer de kop nam. Na een ronde achtervolgen, begon hij te verslapen. Ik sprong vanachter hem weg naar de eersten en 'k won. Als Nand aankwam vroeg hij: "Wie heeft er den eersten?" "Miete", zeiden de mensen, "dat is nen goeien hé, Nanten?". "Ja, ne slimmen!", zei Nanten. Nanten was toen wel al veertig jaar oud en ik was pas achttien.

Dan was Nanten de Waele de eerste coureur van Knesselare?

Ja, 'k peize wel dat hij den eersten coureur geweest is in Knesselare. De bekendste coureurs van vóór mijn tijd waren Kamiel Haeck en Van Speybroeck van 't Hoeksken, ne zekere Thomas en Gust De Bel van Aalter, clown Gust Van Daele uit Zomergem (hij reed met ne

grote zak op zijn rug en na enkele ronden gaf hij op, daarna haalde hij heel den tijd geld op bij de toeschouwers, lijk ne schooier), Marcel Buysse van Lotenhulle, Aloïs Persijn van Nazareth, Gerard De Baets, de gebroeders Tevels van Nevele, Aimé Deolet van Poesele en andere. De bekendste kermiskoerser tegen wie ik nooit heb kunnen winnen in de spurt was Fred Haemerlinck uit Wondelgem. In de jaren twintig hadden we in Knesselare ook Hilaire Gussé. Hij reed voor de Westvlaamse Leeuw. Hilaire was geweldig rap in de spurt. Hij heeft een jaar lang bijzonder goed gereden. Hij won toen het kampioenschap van den IJzer in Hooglede en het kampioenschap van Vlaanderen in Gits. In datzelfde jaar heeft hij in Knesselare Fred Haemerlinck geklopt in de spurt en dat hebben er niet veel gekund!

Herinnert ge u nog wanneer den eersten koers in Knesselare plaatshad?

Heel vroeg zulle. Knesselare was bekend in heel de streek voor zijn ronde van den Ommegank. 't Zal wel door Nanten De Waele gekomen zijn dat de eerste koers in Knesselare plaatshad, lang vóór den Eersten Wereldoorlog. Ik herinner me dat er altijd twee koersen per kermis waren: den zondag en den dinsdag. Knesselare was ervoor bekend: 't was daar altijd koers.

Wie richtte die koersen in?

De cafés hé. De cafébazen legden samen wat geld uit. Later stak de gemeente zelf wat geld toe.

Waar lag de aankomst in die tijd?

Den arrivee was aan Henri Greels (= Henri Verougstraete), nu Generale Bank. De coureurs vertrokken aan Neelken Scheyvincks, richting Tramstatie, vandaar naar de Veldstraat, de Kerkstraat en de Molenstraat. Zo reden ze "mee uler hand", wat veel beter was voor de renners. Ze konden links indraaiend veel vlugger de bochten nemen. Toch zijn er veel renners tegen Guustje Van Hooreweghes huis gereden. Ik kende al die bochten tot op ne steen in mijnen tijd. Daar kon ik goed rijden!

Hilaire Gussé, een Knessellaarse flandrien, met wie Remi De Loof vaak ploeg vormde op de piste.

Verzameling: Creytens-Gussé

Heb je veel straatkoersen gewonnen in je tijd?

Laat me zeggen, als ik drie wedstrijden reed, won ik er zeker één van.

Wie waren je belangrijkste tegenstanders?

Gentiel Vandecaveye van Sint-Joris, Karelke De Meyer van Lovendegem, Hilaire

Gussé van Knesselare en Maurice Van Hyfte van Maldegem.

Heb je ooit nog tegen de beroemde Marcel Buysse gereden?

Ja'k, in Tielt. Dat was één van de mooiste koersen van de streek. Er namen aan die koers altijd verschillende beroepsrenners deel. Ik heb er gereden met Marcel en Lucien Buysse, met Pier Vandevelde, Leon de Vos en nog veel andere tweedeklas beroepsrenners. Ik heb er geen prijs behaald.

In Ruddervoorde heb ik nog eens een wedstrijd gereden van 50 kilometer met de beroepsrenners erbij. Ik was pas 18 jaar toen en ik kreeg bij de start een voorgift van 5 minuten. Nanten was er toen ook bij. Hij kreeg echter geen voorgift op de beroepsrenners omdat hij te oud was. Tijdens de koers sloegen de beroepsrenners in ruzie met elkaar. De ene wilde niet rijden voor de andere. Nante zei me: "Rijd u vooral niet moe! Wacht op beroepsrenner Leliaert van Ruddervoorde, die zal willen winnen en pakt zijn wiel. Zonder echt te rijden liep ik 10 minuten uit. Na een bepaalde tijd kwamen de beroepsrenners overeen om Leliaert te laten winnen. Ze haalden me bij en ik zette me in 't wiel van Leliaert. Ik was zo ne coureur: eens ik in het wiel zat, kregen ze me er niet af.

Op 1 kilometer van den arrivee hoorde ik de beroepsrenners tegen elkaar zeggen: "We gaan er hem afrijden he!?" Pier Vandevelde kwam naast mij rijden maar ik zei hem: "Als ge aan mij durft komen, krijgt ge also ne slag in uw muile, zulle! `k Zegge `t u!" De anderen schoten allemaal in ne lach. Pier wist lijk niet wat gedaan maar we waren binst al op 500 meter van de meet en ze zaten mij allemaal uit te lachen. `k Peisde bij mezelve: "Nu of nooit!" En poef, ik sprong weg. Alleen Pier Vandevelde en Seynaeve gingen me nog voorbij. Ik had daar ne schone prijs van 50 frank. Dat was ene van mijn schoonste koersen!

Kreeg je toen ook bloemen als je won?

Zeker. Meestal bloemen of een palm en natuurlijk ook een geldprijs. In mijnen tijd kreeg den eersten 30 frank, den tweeden 20 frank, den derden 15 frank, den vierden 10 frank en dan waren er nog enkele prijzen van 5 frank.

Karel Van Wijnendaele was in jouw tijd zo een beetje de "peetvader" van de wielrenners. Heb je hem gekend?

Ja`k. Dat was ne goeien vent. Samen met Michel Maeyens en Leon van Haute heeft hij "Sportwereld" opgericht. Michel Maeyens, bijgenaamd "Arliedens", naar zijn moeder Adelaide, woonde in de Veldstraat in Knesselare waar nu de weduwe van bakker Robert Verkimpe woont. Toen was het een winkel in ellegoederen. Hij had twee zusters, Emma en Maria. Michel had gestudeerd en was gevangenisdirecteur in Gent.

Heeft je dorpsgenoot Michel Maeyens geen extra reclame voor jou gemaakt in Sportwereld?

Sportwereld richtte ne keer het kampioenschap van den IJzer in te Merkem. De dag ervoor las ik in Sportwereld dat een zekere Remi De Loof van Knesselare speciaal naar die koers kwam om te winnen. Ik was natuurlijk stomverbaasd want ik wist van niets. Ge moet niet vragen, het was natuurlijk een artikel van Michel Maeyens. Ik liet

het nieuws niet koud worden. Ik zette alles klaar 's avonds en 's morgens vroeg vertrok ik met de fiets naar Merkem aan den IJzer. Dat was verre van Knesselare zulle! Vóór de koers beloofde Michel Maeyens mij het dubbele van het prijsbedrag als ik den eersten prijs kon rijden. Karel Van Wijnendaele die er ook was, had mij beloofd dat ik van hem ook iets ging krijgen. Ik ging goed mee en in de laatste ronde was er een valpartij met veel bijzondere renners erbij. Ik zat in 't wiel van Karelke De Meyer van Lovendegem en we waren door die valpartij alleen vooruit. Ik wist dat ik zelf niet goed op kop kon rijden en daarom smeekte ik hem: "Rijd, Karel jong, rijd: ge moogt den eersten en den tweeden prijs hebben als we maar voorblijven!". Maar hij wilde niet. Hij liet ons weer inlopen. Saintobin won, Maurice De Clercq was tweede, ik derde en Karelke vierde. Dan ben ik kwaad geweest op Karel, zulle. Michel en Karel Van Wijnendale hebben me achteraf wel getroost. Na de oorlog '40-'45 heb ik Karel Van Wijnendale nog dikwijls weergezien. Hij was zozegzegd ne zwarten geweest binst den oorlog. Ik gaf hem echter de hand en we hebben altijd met elkaar geklapt zoals vroeger. Hij was er toch zo content mee dat ik hem altijd de eer heb willen geven die hem toekwam. Hij was den besten schrijver over de wielersport die er was. Dat moogt ge gerust van mij geloven! Hij heeft ne keer een artikel geschreven met als titel: Een eigenaardige kijk op het leven. Ge moest wel een beetje geleerd zijn om dat allemaal goed te verstaan. De journalisten in andere gazetten schreven over zijn artikel in de zin van: "schoenmaker blijf bij uw leest". Karel antwoordde daar dan weer op. 't Was genen bevrorenen, zulle! 'k Weet nog dat hij eens schreef: "Gij allen, grote journalisten, ge gaat nog ons brood afpakken en zelf over de koersen schrijven en zelve misschien nog koersen inrichten". En kijk maar ne keer naar de gazetten. 't Is nu allemaal sport dat de klokke slaat. Karel was in dien tijd verplicht zich te laten opslorpen door Het Nieuwsblad. In mijn ogen was Karel Van Wijnendale ne groten artiest, ne schrijver.

Wie verkocht Sportwereld in Knesselare?

Niemand. Dat kwam met de post toe. Eerst een keer, dan twee keer en op 't einde drie keer per week. Later heeft "Slepken" Van Hulle "Het Nieuwsblad-Sportwereld" rondgevoerd in Knesselare. Mijn broer Achiël heeft lange tijd "Het Volk" bij de mensen thuisgebracht.

In Knesselare was er ook een aarden piste naar het schijnt. Heb je er op gereden?

De piste van Preus De Graeve (= Martlés) aan de Tramstatie, honderd meter voorbij Maeyens' molen. Dat was een aarden piste zoals die van Kamiel Haeck in 't Hoeksken. Op de Knesselaarse piste heb ik nooit gereden. Wel op die van Kamiel Haeck, maar dat was een zeer slechte piste. In Maldegem hebben de De Lilles een cementen piste gebouwd en daarop heb ik verschillende keren gereden. Mijn ploegmaats waren meestal Hilaire Gussé of Gentiel Vandecaveye van Sint-Joris-ten-Distel. Als junior heb ik ook gereden op de pisten van Torhout, Oostende en Gentbrugge.

Had je veel supporters in je gloriëtijd?

De mensen van Knesselare supporterden allemaal voor mij. 'k Heb mij echter nooit goed verzorgd. Ik had het verder kunnen brengen. Maar ja, ge zijt jong en ge hebt het verstand niet, nietwaar. Meester De Baets heeft mij dat ne keer serieus gezegd: "Ge hebt teveel slechte supporters, jongen, zei hij, Nanten De Waele om te beginnen". Ik was maar een manneken van zeventien en 'k bleef dikwijls drinken achter de koers, 'k ginge mee naar de kotjes... 'k Ben veel te gauwe groot geweest.

Je hebt toch ook goede, trouwe supporters gehad?

Vele, vele. Vroeger waren er mensen die echt zot waren van de koers. De hevigste supporter die ik ooit had, was "Koperen Wannus" die in Eentveld woonde. Zijn vrouw kwam ne keer naar mijn vader en ze zei: "Ge zoudt ulyderen jongen moeten verbieden dat hij mijne vent alzo niet mag opmaken. Hij laat zijn werk staan, hij vernegligeert alles thuis. Hij moet hij anders niet meer hebben dan naar de koersen mee te gaan".

Koperen Wannus ging ne keer mee naar de grote koers in Aalter. 't Was die dag verschrikkelijk warm en al de supporters goten met emmers water naar de coureurs. Wannus had geroepen dat hij de volgende ronde met een emmer water zou klaarstaan. Ik zette me bij de laatsten in de koers en toen ik passeerde goot hij met ne grote zwier zijnen emmer water naar mij. Hij was echter te traag en het

Remi De Loof in zijn gloriетijd (1921). Verzameling: R. De Loof

water vloog in het gezicht van de mensen aan de andere kant van de straat. Ze waren allemaal kletsnat en al de coureurs en de mensen die het zagen, hebben zich krom gelachen.

Hoelang heb je gekoerst?

Van mijn 16 jaar tot in 1928. Ik ben altijd junior gebleven. We mochten als junior met alle andere categorieën meerijden. Op het einde van

mijn loopbaan heb ik nog samengereden met mijn jongere broer Achiel. Een maat met wie ik dikwijls samengespannen heb, was Balden De Gande uit Oostkamp. Hij trok altijd de spurt voor me aan zodat ik heel dikwijls won. We deelden dan samen het geld.

Bestond er toen al veel combine in het wielermilieu?

Nee, ieder reed voor zichzelf. Ik had wel enkele goede maats die me soms zomaar opwachtten als ik eens moest lossen. Het gebeurde toen vaak dat de coureurs plots heel rap reden waar er veel volk stond en weer traag wanneer ze in 't open veld kwamen. Je was soms de adem afgesneden door die plotse tempowisselingen. Het gebeurde ook vaak dat je iemand liet winnen op voorwaarde dat je zijn geldprijs kreeg, liefst nog iets meer. Ik moest het vooral hebben van mijn spurt en daarom legde ik het er altijd op aan zo weinig mogelijk krachten binst de koers te verspelen. Mijn broer Achiel die ook gekoerst heeft bij de juniors en bij de onafhankelijken was geen spurter. Hij heeft veel ereplaatsen gereden, maar ge weet gij ook, 't is maar als ge wint dat ge de man zijt.

Hoe blik je achteraf op je wielercarrière terug?

Het koersersleven is het mooiste leven dat ge kunt hebben. Ge moet er alleen voor zorgen dat ge er op een bepaald moment mee kunt uitscheiden en een ander werk kunt aanpakken. Ik heb achteraf werk gevonden in de "Peignage", dit is een wolkammerij in Eeklo. Ik ben er meestergast geworden. Ik ben een van de gelukkigste mensen geweest die er bestaan. Ik ben twee keer getrouwd en ik heb twee brave kinders gehad. Mijn zoon Romain is 7 keer kampioen van België geweest en 3 keer wereldkampioen. Ik ben natuurlijk meegereisd naar Parijs, naar Dortmund en andere steden. Ik ben tot mijn tachtigste bij de wielertoeristen van Eeklo aangesloten geweest. Op mijn tachtigste kon ik nog met de besten mee. Ik heb veel baan afgelegd in mijn leven. Het is ne schonen tijd geweest! Ge weet het altijd maar als het voorbij is, nietwaar!

SLOT

In 1985 werd Remi overreden door een personenwagen vóór de deur van zijn huis in Eeklo. Hij liep verscheidene breuken op en verbleef meer dan een jaar in de kliniek van Eeklo. Hij woont nu rustig en alleen in zijn eigen huis in de Ravenschootstraat, niet ver van een andere oud-Knesselarenaar slager-schilder Robert Schelstraete. "Nu ik niet meer kan koersen, leg ik me toe op het kaarten!", zegt Remi. Sinds zijn zwaar ongeval is hij niet goed te been meer maar zijn geest en zijn courage zijn nog kerngezond! Hou het zo, Remi, je bent niet voor niets een flandrien!

Arnold STROBBE

BELGISCHE SOLDATEN GESNEUVELD TE AALTER

Tijdens de twee wereldoorlogen zijn tientallen Belgische soldaten gesneuveld of overleden aan de opgelopen verwondingen op het grondgebied van Aalter.

Tijdens het eindoffensief van de geallieerden in oktober-november 1918 was er een lazaret ingericht in de villa aan de Kranepoel, waar de tijdens de slag aan het Schipdonkkanaal gewonde soldaten verzorgd werden. Verscheidene van hen bezweken aan hun verwondingen en werden begraven op het gemeentekerkhof van Aalter.

Een van hen was sergeant Henri Lommel, van het 4de Jagers te Voet, 12de Cie 3 DA, geboren te Metzert bij Arlon op 1 oktober 1892, echtgenoot van Georgette Jhean, dodelijk gekwetst te Landegem op 31 oktober 1918 en overleden in de villa aan de Kranepoel te Aalter. Hij werd begraven te Aalter op 3 november 1918 waar hij nog steeds rust op het erepark der gesneuvelden, rechts van de middengang van het kerkhof.

†

Seigneur, vous nous l'aviez donné pour faire notre bonheur ; nous vous le cédon sans murmurer, mais le cœur brisé de douleurs. S. EPHREM.

SOUVENEZ-VOUS DANS VOS PRIÈRES
de l'âme de Monsieur

HENRI LOMMEL
Sous-Officier au 4me Chasseurs à pied
Cité à l'ordre du jour de l'armée
Décoré de la Croix de Guerre

ÉPOUX DE DAME GEORGETTE JHEAN

né à Metzert le 1 octobre 1892, mortellement blessé à Landeghem le 31 octobre 1918, succombé des suites de ses blessures à Craenpoel le 2 novembre, enterré à Aalter le 3 novembre 1918.

Chère épouse, parents, frère et sœur bien-aimés, ne pleurez pas, je suis tombé pour la défense de la Patrie : ma mémoire sera bénie.

Mourir en faisant son devoir, c'est mourir en remplissant la sainte volonté du bon Dieu. Tel fut le sort du cher défunt, qui rendit sa belle âme à Dieu, au poste de danger et d'honneur, en servant sa patrie au moment où elle souffre le plus.

Miséricordieux Jésus, donnez-lui le repos éternel.

R. I. P.

Aeltre

De villa aan de Kranepoel.

Verzameling: Maurice Thys.

De militaire begraafplaats op het gemeentekerkhof te Aalter: het tweede graf van rechts naar links is dat van Henri Lommel.

† DIERBARE GEDACHTENIS

van

MICHEL BUYCK

Soldaat bij het Belgisch Leger

zoon van Heer

Emiel en Vrouw Sidonie PIESCHAERT

geboren te Marke den 15 April 1907

gesneuveld op het Veld van Eer den 26 Mei 1940, te Maria-Aalter, waar hij begraven werd en op Zondag 25 Juli 1948, naar St-Katherina overgebracht en plechtig ter aarde besteld werd.

Hij ging... hij had de stem van 't Vaderland gehoord,
Die fiere vrijheidskreet had zijne ziel doorboord;
Hij streed... hij deed zijn plicht en zijne makkers weten,
Hoe roemvol van zijn taak hij ginds zich heeft gekweten.

Waarom werd het hem niet gegund den heugelijken
dag der algemene verlossing te zien, voor dewelke hij
zijn jeugdig leven zo edelmoedig ten pande stelde en
waarom, helaas! is hij bij de eerste worsteling bezwiken,
dodelijk gewond, op het bloedig ereveld?

Daarover beschikte God in zijne oneindige wijsheid
en alwetendheid. Ons blijft er niets over dan ootmoedig
het hoofd te buigen voor zijn aanbiddelijken wil!

Indien gij mij vraagt wat ik denk van de eeuwige
zaligheid van den dappere, die bewust zijn leven geeft
om de eer van het Vaderland te redden en het geschon-
den recht te wreken, dan antwoord ik dat zonder twijfel
de Opperste Rechter den moedigen soldaat bekroont en
dat de dood op christene wijze aanvaard, het eeuwige
geluk aan de ziel van dien soldaat verzekert.

Hij heeft den goeden strijd gestreden: steeds moedig
en gewillig en opgeruimd, werd hij geacht van zijne

oversten en bemind van ons allen. Als christen opge-
voed was hij zijn geloof getrouw en kende geen
menselijk opzicht.

Ouders, Broeders, Zusters, Neven en Nichten, het
weze u een troost; uw dierbare was een dappere:
streed waardig voor het recht en viel voor zijn plicht.

Gij, zijne vrienden, gedenkt den afgestorvene in uw
gebeden.

H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen in U.

Mijnheer en Mevrouw Emiel BUYCK-PIESSCHAERT,
Mijnheer en Mevrouw Michel HUYSENTRUYT-
BUYCK en dochter,

Mijnheer en Mevrouw Paul VANTORRE-BUYCK en
kinders,

De familiën BUYCK, PIESCHAERT, HUYSENTRUYT
en VANTORRE.

*Bedanken U om uwe gebeden
en blijken van innige deelneming.*

Uitg. Jos. Allegaert, St-Katherina.

Ook tijdens de meidagen van 1940 vielen op onze gemeente talrijke slachtoffers ingevolge het oorlogsgeweld. In nr.2-1980 van ons tijdschrift "Land van de Woestijne" heb ik over de gebeurtenissen tijdens deze bange oorlogsdagen te Aalter, uitvoerig gehandeld. Een der militaire slachtoffers was soldaat Michel Joseph BUYCK, geboren te Marke op 15 april 1907, timmerman, wonende te Kuurne St.-Katharina, zoon van de spoorwegbediende Emiel en van Marie Sidonie Piesschaert, wonende te Kuurne.

Michel sneuvelde op 26 mei 1940 te Maria-Aalter, doch de juiste plaats is mij niet bekend. Ik veronderstel nochtans dat het in het domein van Blekkervijver gebeurde om 19 uur. De aangifte van het overlijden is maar gebeurd op 18 juni 1940.

De gesneuvelde werd ter aarde besteld op het gemeentekerkhof te Sint-Maria-Aalter in het blok rechts tussen hekken en kerkportaal en werd op 25 juli 1948 overgebracht naar zijn woonplaats Kuurne, waar hij na een plechtige dienst werd begraven op zijn parochie St.-Katharina.

Maurice THYS

Bronnen:
Gemeentearchief Aalter

WIE KENT WIE?

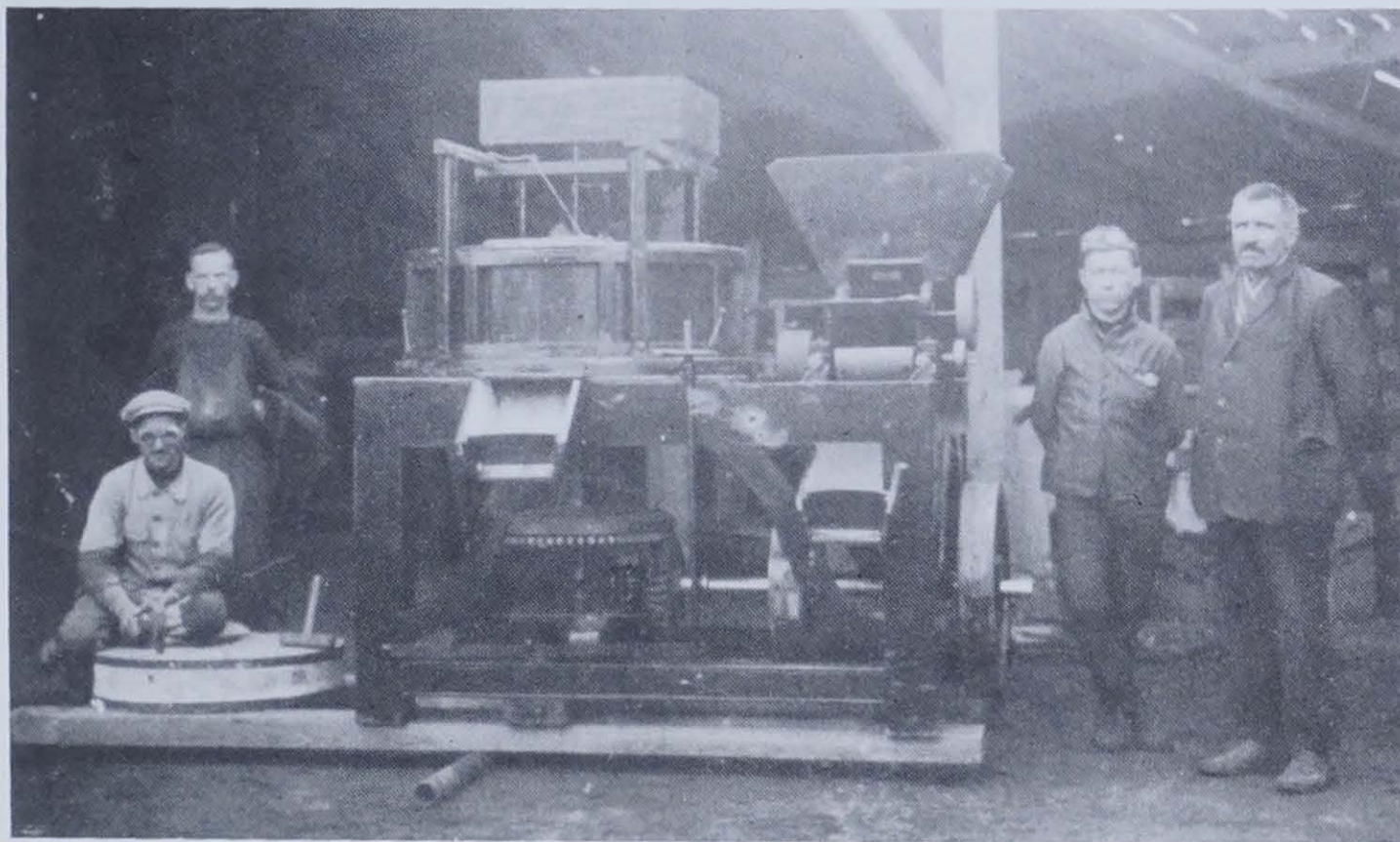
MECHANISCHE MOLEN TE BELLEM ROND 1920.

Op paasmaandag 17 april 1911 werd de houten windmolen, eigendom van de Kinderen De Reu, nl. Elodie, Emiel, Jozef en Elvire, bekend als landbouwers te Bellem, en staande nabij de vaart in de wijk Goedingen, afgebroken. Uiteraard werd het landschap hierdoor grondig gewijzigd. De molen was 127 jaar oud en moet dus in 1784 gebouwd geweest zijn.

Zo had Bellem van toen af slechts één molen meer, nl. de stenen korenwindmolen van Goethals-Colle Hippoliet, staande op de noordkant van de vaart.

Jozef De Reu was de laatste eigenaar van de "molen-De Reu", zoals hij genoemd werd.

Zijn zoon Omer richtte het nieuwe bedrijf "Excelsior" op, waar ondermeer mechanische hamer- en pletmolens gekonstrueerd werden.

Een opname van de eerste mechanische maalderij.

Links: de steenkapper Louis D'Hooge (zittend) en René Geldhof uit Aalter.

Rechts: Omer De Reu met zijn vader Jozef.

Roger DEFRUYT

DE ZUSTERS VAN SINT-MARIA-AALTER IN 1945.

Zittend van links naar rechts:

Zuster Leonarda, Martha Martens. Geboren te Afsnee op 1 november 1889, toegewijd aan de Heer bij de Zusters van de H.-Vincentius te Sint-Denijs-Westrem op 8 februari 1914 en er overleden op 19 oktober 1977.

Eerwaarde Heer Karel Brewée, pastoor te Sint-Maria-Aalter van 1939 tot 1947.

Zuster Christiane, Emilie Marie Maes. Geboren te Aalter op 15 december 1884, in het klooster getreden te Sint-Denijs-Westrem op 30 september 1908 en overleden in de St.-Antoniuskliniek te Aalter op 5 augustus 1954.

Staande van links naar rechts:

Juffrouw Adèle Martens, onderwijzeres uit Hansbeke.

Zuster Bonaventura, Zulma Bertha Van Eeghem. Geboren te Sint-Maria-Aalter op 18 mei 1900, dochter van Jan Francies en Eugenia Gobyn, in het klooster getreden te Sint-Denijs-Westrem op 23 oktober 1924. Zij verbleef te St.-Maria-Aalter van augustus 1933 tot aan haar overlijden op zaterdag 13 februari 1982. Al die jaren leidde zij de thans verdwenen kantwerkschool.

Zuster Emiliana, Maria Hulders. Geboren te Zele-Durmen op 25 februari 1880, wijdde zich volledig aan de Heer op 23 januari 1912 te

Sint-Denijs-Westrem, waar zij overleed op 15 april 1971.

Zuster Alphonsa, Madeleine Van De Steene. Geboren te Moortzele op 4 mei 1900, in het klooster getreden te Sint-Denijs-Westrem op 28 november 1924, waar zij overleed op 26 september 1953.

Juffrouw Anna Louisa Clyncke, onderwijzeres uit Aalter.

Foto ter beschikking gesteld door de Zusters van St.-Maria-Aalter.

DE B.J.B.-MEISJES VAN AALTER IN MEI 1938.

Op onderstaande foto ziet men de B.J.B.-meisjes van Aalter, die opstapten in de stoet naar aanleiding van de hulde aan Burgemeester en mevrouw Karel Bockaert-Lambrecht, bij de terugkeer van hun huwelijksreis, op zondag 29 mei 1938.

Rij rechts, van links naar rechts: *Marie Cyrilla Hilda Van Parys, Martha Magdalena Huyvaert, Leona Magdalena Huys, Margriet Marie De Neve, Suzanne Sidonie Marie De Vliegheer, Anna Clara Lambrecht, Rosa Barbara Hoste en Anna Zenobie De Clercq.*

Uiterst rechts: *Prosper Debussche, onderwijzer aan de Vrije Jongensschool in de Stationsstraat.*

Foto: eigen verzameling.

Aan alle medewerkers aan "Wie kent wie?" hartelijk dank!

Maurice THYS

LAND VAN DE WOESTIJNE

Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkundige Kring
"Arthur Verhoustraete", gesticht in 1977.

Uitgegeven met steun van : VTB-VAB-Aalter, het Gemeentebestuur van
Aalter en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen.

Dienst Wettelijk Depot nr. BD. 31.832

Oplage : 475

Sekretariaat, ruiladres en eindredactie :

Kestelstraat 65, 9880 Aalter - tel. (091) 74 28 43

Bankrekening : nr. 442-6594361-40 — Heemkundige Kring Aalter.

Lidmaatschapsbijdrage : 350 fr. per jaar,
buitenland 500 fr.

Opzeg vóór 1 december.

Overname uit het tijdschrift toegelaten mits schriftelijke toelating van
de redactie.

INHOUD

Ferdinand De Smet (1822-1896)	Peter LAROY	3
Cursiefje	Roger DEFRUYT	29
De tijd van toen Herinneringen uit mijn prille jeugd (Deel 3)	Kamiel VAN DAMME	30
Cursiefje	Roger DEFRUYT	41
Remi De Loof, een flandrien uit Knesselare	Arnold STROBBE	42
Belgische soldaten gesneuveld te Aalter	Maurice THYS	57
Wie kent wie?	Roger DEFRUYT	61
Wie kent wie?	Maurice THYS	62